

Tema

AIDS – trideset let

številka 18/19

oktober 2011

Homo zakonodaja

Od Poncija do Pilata

Intervju

Ola Salo
Robert Oravec
Graham Barnes

narobe

narobe .
revija,
kjer je
vse prav.

Za Narobe ni treba plačati.

Avtorici naslovne fotografije sta Maša Zia Lenárdič in Anja Wutej, ki sta mavrično ključavnico obesili na nov Mesarski most v Ljubljani. Njun aktivistični projekt ima naslov »Združene v različnosti« in verjamemo, da je vseč tudi Zokiju.

Zadnje (in še tiste od malo prej) ...

Ameriški predsednik Barack Obama je le dan po dokončni odpravi zakona »Don't ask, don't tell« na letnem zasedanju Generalne skupščine Organizacije združenih narodov v svojem govoru povedal: »Nobena država ljudem ne bi smela odrekati njihovih pravic, svobode govora in svobode verovanja, vendar nobena država ne bi smela ljudem odrekati pravic tudi glede na to, koga ljubijo, zato si moramo povsod prizadevati za pravice gejev in lezbijk.« Yes, we can!

V Italiji so javno razkrili (prvih) 10 homofobičnih homoseksualnih politikov. Na spletnem portalu listaouting.wordpress.com jih je razkrila organizacija »Equality Italia«. Za javno razkritje so se odločili neposredno po padcu zakona proti homofobiji v parlamentu, da bi homofobične homoseksualne politike, ki so prispevali k padcu zakona, pritisnili ob steno.

V berlinskem gblt-klubu Sonntags je maja potekal večer, namenjen predstavitvi slovenske gblt-skupnosti. Predstavila sta jo Mihael Topolovec in Brane Mozetič. Skupina mladih gejev, ki so se tisti večer družili ob peki na žaru, je tako dobila informacije o našem začetnem festivalu Magnus, današnjem gejevskem in lezbičnem filmskem festivalu, o Opnu, Tiffanyju in o Monoklu, Paradi ponosa ter Družinskem zakoniku, poleg tega pa so slišali Mozetičevo literaturo v nemškem jeziku.

foto: JamesReaFotos

V začetku avgusta se je v Berlinu odvil prvi Pohod vlačug (Slut Walk). Berlinski protest je bil pravzaprav eden od mnogih sate-litskih Pohodov vlačug, ki so se to poletje odvili povsod po svetu. Prvega so organizirali aprila v Torontu, pohod pa je bil neposredni odziv na predavanje policijskega uradnika Michaela Sanguinettija, ki je na univerzi York dejal, da bi se ženske morale zaščititi in se prenehati oblačiti kot vlačuge. Pohod vlačug je protest proti pojasnjevanju (in opravičevanju) posilstev s tem, kako je ženska oblečena oziroma kako je videti.

V Liechtensteinu so imeli referendum o tem, ali bi homoseksualcem dovolili sklenitev partnerskih zvez ali ne. Kljub temu, da gre za večinsko katoliško državo, je skoraj 70% volivcev podprlo zakon, ki bo homoseksualnim parom omogočil registracijo. (Slovenija, od kod lepote tvoje press.)

Narobe. Revija, kjer je vse prav.
Letnik V, številka 18/19
Oktober 2011

ISSN 1854-8474

Urednik: Roman Kuhar
[narobe.urednik@gmail.com]

Sodelovali so: Aleš Zobec, Anamarija Šporčič – Janis, Andrej Zavrl, Brane Mozetič, Helena Janečič, Irena Woelle, Jadran Jeličič, Jasna Magič, Jure Aleksejev, Katarina Majerhold, Lothar Orel, Luka Pieri, Maja Pan, Mihael Topolovec, Mitja Blažič, Polona Černič, Scott Crossland, Suzana Tratnik, Tatjana Greif, Tina Kogovšek, Zala Hriberšek

Lektorica: Zala Hriberšek

Urednica fotografije: Nada Žgank

Fotografija na naslovnici:
Maša Zia Lenárdič in Anja Wutej

Oblikovanje: Irena Woelle

Izdaja: Društvo informacijski center Legebitra
Trubarjeva 76/a, 1000 Ljubljana

Vodja projekta: Simon Maljevac

Tisk: Tiskarna Pleško

Naklada: 800 izvodov

Revija je izšla ob finančni pomoči ŠOU (Študentska organizacija Univerze v Ljubljani), Urada RS za mladino in Urada za mladino MOL.

[priznanje avtorstva + nekomercialno].

Za *Narobe* ni treba plačati.

Naročite si *Narobe* na dom po pošti

www.narobe.si

[rubrika: naročanje]

Narobe na
www.facebook.com

[išči: Revija *Narobe*]

ELDA

Zagotovo obstaja vrsta dobrih pravnih razlogov, zakaj bi Ustavno sodišče moralo prepovedati referendum o Družinskem zakoniku. Zame obstaja le en: Elda Viler.

Bržkone ste videli njen neslaven nastop v TV Dnevniku na dan, ko so Primčevi rumenčki, hvaležni za očeta in mater in spodbujeni s cerkvenih prižnic, začeli zbirati podpise proti človekovim pravicam gejev in lezbijk ter njihovih otrok. Vsaj na Facebooku in Twitterju se desetine razočaranih Eldinih gejevskih fenov izjavi ni moglo izogniti: »To ne more bit', zato ker to ni normalno za mene. Vseposvobod se sliši marsikaj, jaz ne vem, ker ga nisem prebrala [Družinskega zakonika, op. a.], ampak sliši se marsikaj.«

RKC-jevski PR, ki je v ozadju te organizirane akcije sovraštva, se je moral tisto noč križati od groze. Njihov veliki adut, slavna Elda Viler, je nehote povedala resnico: sanja se ji ne, kaj je podpisala, a »govori se marsikaj«. Morda je dih zastal tudi dr. Strehovcu, tajniku komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci, a se je naslednji trenutek zdrznil, češ: »Nobene škode, saj naših podanikov resnica ne zanima! Moralna panika o ogroženosti družine in o tem, da bodo homoseksualci posvajali *naše* otroke, bo zdržala ravno še toliko, da zberemo podpise za referendum in s širjenjem laži na koncu tudi zmagamo.« Mirno se je pomolil k svojemu bogu in odšel spat. Tako kot tudi Elda, ki je zaspala v upanju na boljši jutri – za svoje otroke. Zaradi tega se je namreč, kot sama pravi, pred časom pridružila stranki SDS.

A kdo bi jo krivil? Nova država ji je po krivem vzela status umetnice. Zaprla se je vase, ni več dajala intervjujev, ni več nastopala ... in odrešenika je našla v Jezusu. (Slaba socialna politika – več še-enkrat-rojenih

vernikov.) Nato ga je našla še v Janezu. Ponovno je stopila na oder. Posrečen duet s hčerko *Čez sedem rek* bi bil lahko enkratni povratek, če se ne bi Elda še naprej cankarjansko razdajala po odrih, vse prepogosto pela na pasjih procesijah ... in na koncu še za Janeza. Njeni gejevski feni so si zatiskali oči, se oklepali njenih odličnih starih posnetkov, z versko blaznostjo šepetali z njo 'nora je misel, da grem ljubezen se z njim, a mislim pri tem, da ljubim se s teboj' ... dokler Elda v TV Dnevniku tej »nori misli« ni naredila konca in ubila Drugega, s katerim se je ljubila, ko se je ljubila z Njim.

Kaj je pevkam, da se spravijo v gonjo proti homoseksualcem? V ZDA je to v sedemdesetih počela Anita Bryant ... dokler nekemu geju ni »dojadjilo« in ji je na tiskovni konferenci v obraz zalučal smetanovo torto. Anita si jo je obrisala z oči ... in takoj zatem zmolila molitev za zgubljenega homoseksualca. (Bog, odpusti mu ...)

Kaj je gejem, da se spravljajo v ta nemogoča razmerja s pevkami? Imitirajo in obožujejo Heleno Blagne, ta pa medijem razlaga, kako je homoseksualnost prirojena napaka. Tudi Gloria Gaynor, ravno tako še-enkrat-rojena-katoličanka in izvajalka neuradne gejevske himne »I Will Survive«, v intervjuju za BBC pojasnjuje, da svoje gejevske fene želi povesti k Jezusu ...

Tisti nesrečni večer je bila pri Janezu doma televizija sicer prižgana, a njegove misli so bile drugod – pri Črtotu. Na eno uho je vendarle ujel Eldino pripoved in čez glavo mu je švignila misel: »Kaj jo je prignalo, odkod je le prišla ...«

Čez sedem rek ... se fant domov je vrnil brez zlata.

ROMAN KUCHAR, UREDNIK

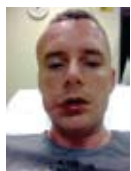
Kazalo

-
- 2 **Novice od tu**
 - 3 **Novice od tam**
 - 5 **Slovarček**
 - Intervju**
 - 6 **Ola Salo: Najpomembnejše je, da naša glasba ljudi osrečuje**
 - 9 **Zgodilo se je pred ...**
 - Tema**
 - 10 **Aids – 30 let**
 - Komentar**
 - 15 **Jure Aleksejev: Skrivna homofobična plat naroda**
 - Kolumna**
 - 16 **Mitja Blažič: Čas je za »outing«**
 - 17 **Suzana Tratnik: Men' je ta maškarada čist' navadna**
 - Tisti časi**
 - 18 **Gejevska poroka na Lovčenu v sedemdesetih**
 - Komentar**
 - 21 **Aleš Zobec: »Naj bo mucek al' pa pesek, sámo da je mesek!«**
 - Intervju**
 - 22 **Dr. Robert Oravec: Neznosna čustvena stiska je gorivo za samomor**
 - 25 **Slovnica**
 - Parada**
 - 26 **Splitska fronta**
 - 28 **Budimpešta: Ritmi upora**
 - 30 **Kaj obleči za praški prajd?**
 - 32 **Ljubljana je (seveda) najlepše mesto na svetu**
 - 35 **Zdravko Cimbalevič: »Oče se me je odrekel«**
 - Berlin**
 - 38 **Drugi obrazi Berlina**
 - Knjiga**
 - 42 **William Cliff: Država Cliff**
 - 45 **Teater**
 - Film**
 - 46 **Wir Sind Die Nacht**
 - Plošča**
 - 48 **Kombinat: Svet je mogoče narediti znosnejši in lepši**
 - Intervju**
 - 50 **Graham Barnes: Levica brez idej omogoča razmah neofašizmov**
 - 53 **Pet dobrih: Mury Krasnik**
 - Portret**
 - 54 **k. d. lang: Potiho poje naglas**
 - 56 **Elisabeth Taylor: Nesmrtna aids-aktivistka**
 - Šport**
 - 58 **Blede Eurogames 2011**
 - Historija**
 - 60 **Lezbična ljubezen v renesansi in razsvetljenstvu**
 - 61 **Adventures of Horny Dyke**
 - 62 **Napovedujemo: 27. festival gejevskega in lezbičnega filma**
 - 63 **Koncert: George Michael**

Napadalcem na Open znižali kazen

Marca lani je ljubljansko okrožno tožilstvo tri napadalce na Cafe Open (napad se je zgodil leta 2009) obsodilo na leto in pol zapor. Obtoženi – Marko Kous, Jan Stenovec in Jernej Šercer – so se na obsodbo pritožili, višje sodišče pa je nato avgusta ohranilo obsodilno sodbo, čeprav je vsem trem znižalo prvotno izrečeno kazen. Kousa in Stenovca je sodišče druge stopnje po novem obsodilo na sedem mesecev zapor, Šercerja pa na pet. Kousu tako ne bo več treba za zapahe, saj je kazen že odslužil v priporu, medtem ko sta preostala dva v priporu preživela slabih pet mesecev. Sodišče je kot olajševalno (!) okoliščino med drugim upoštevalo, da obtoženci izhajajo iz »urejenih družin« in so se v zadnjem času zaposlili oziroma vpisali na fakulteto. Omenjena obsodba je, ne glede na zmanjšanje kazni, izredno pomembna, saj gre za precedenčni primer obsodbe javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti na osnovi spolne usmerjenosti v Sloveniji.

Homofobični napadi se nadaljujejo

Poleti nas je o hudem napadu v središču Ljubljane obvestil britanski turist in policist Oliver McNally, ki so ga skupaj s prijatelji brutalno napadli neznanci. Lju-

Napadalci na Cafe Open

bljanski policisti so na Okrožno tožilstvo v Ljubljani podali kazensko ovadbo zoper dva Ljubljančana, osumljena storitve kaznivih dejanj nasilništva in javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti. Policisti so z zbiranjem obvestil in ostalimi postopki ugotovili, da sta dva mladeniča 9. junija v jutranjih urah v gostinskem lokalu na Tomšičevi ulici v Ljubljani verbalno napadla in žalila tri državljane Velike Britanije, domnevno zaradi njihove spolne usmerjenosti. Nato so se omenjeni trije Britanci napotili do bližnjega lokala s hitro prehrano, kjer sta do njih pristopila ovadena ter še dva sosterilca, ki jih policija do sedaj še ni prijela. Britance so fizično napadli, zaradi česar so vsi trije na kraju obležali, storilci pa so zbežali neznano kam. Za kaznivo dejanje nasilništva je zagrožena zaporna kazen do treh let, za javno spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti pa zapor do dveh let, navajajo na Policijski upravi Ljubljana. Policisti nadaljujejo z zbiranjem obvestil in ukrepi za izsleditev še dveh storilcev.

Antonio Parisi

Že maja pa je italijanska glbt-organizacija Arcigay poročala, da je bil v Ljubljani napaden italijanski gejevski aktivist Antonio Parisi, sicer umetniški vodja zavoda Jotassassina. Parisi je bil sprva napaden verbalno, nato pa še fizično. Napadla sta ga dva mladeniča, ko je na železniški postaji v Ljubljani pred odhodom domov kupil hamburger. Pri tem je utrpel hude poškodbe, ki so jih najprej oskrbeli v

ljubljskem Kliničnem centru. Na ustnici je imel šest šivov, z zdravljenjem pa je moral nadaljevati tudi v Italiji. Zaradi hudih poškodb okrog ust je moral na operacijo.

Parisi se je na napad odzval tako, da je nastopil na ljubljanski paradi ponosa in napadalcem sporočil, da »nasilje nikoli ne more zmagati«.

Posvojitve tudi brez Družinskega zakonika?

foto: parish

Pred časom so socialne matere iz štirih lezbičnih družin na Centrih za socialno delo vložile vlogo za posvojitev biološkega otroka svoje partnerke. To so storile na osnovi pravnih razlag, po katerih že obstoječi Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih v 135. členu omogoča tovrstno posvojitev. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je Centrom za socialno delo podalo razlago, da partnerica v istospolni skupnosti lahko posvoji otroka svoje partnerice. Pri tej odločitvi naj bi se opirali na konvencijo o otrokovih pravicah, ki določa enako obveznost obeh staršev (torej tako biološkega kot socialnega) do otrok in na odločitev upravnih sodišč izpred nekaj let, ko so partnerju v heteroseksualni zunajzakonski zvezi priznali pravico do posvojitve otroka svoje partnerice. Po analogiji bi bila zavrnitev tovrstne posvojitve v primeru istospolne partnerske sku-

pnosti diskriminacija na osnovi spolne usmerjenosti, kar pa prepo-veduje že Ustava. Homofobi so seveda šli »u luft«, otroci v istospolnih družinah pa bodo vendarle tudi na papirju dobili drugega starša. Odlično.

Nov Zakon o tujcih tudi o registriranih pari

foto: feastoffun.com

Sprejet je bil nov Zakon o tujcih, ki bo v veljavo stopil 27. oktobra. Po 47. členu tega zakona med družinske člane državljana tretje države, ki želi uveljavljati združevanje družine, spadajo tudi registrirani in zunajzakonski partnerji. Tako bodo lahko vsi tujci (državljeni tretjih držav), ki imajo registrirane partnerja ali partnerico, uveljavljali pravico do združevanja družine, kar do sedaj ni bilo mogoče. V praksi to pomeni, da se bodo lahko registrirani partnerji preselili v Slovenijo, če bodo izpolnjevali pogoje (potni list, zdravstveno zavarovanje, sredstva za preživljanje). Stvari so manj jasne glede zunajzakonskih partnerjev – če bo Družinski zakonik stopil v veljavo, potem bodo tudi zunajzakonski istospolni partnerji priznani in bodo lahko uveljavljali združevanje družine, sicer pa bo zakon veljal le za registrirane. Enako velja za državljane EU in državljane Slovenije, ki imajo registrirane partnerja ali partnerico. Novi zakon o tujcih namreč priznava

registriranega partnerja (ne pa tudi zunajzakonskega partnerja) kot ožjega družinskega člana, ki lahko uveljavlja združevanje družine.

Društvo psihologov Slovenije

V razpravo o novem Družinskem zakoniku se je po poročanju spletnega portala 24ur vendarle oglašilo tudi *Društvo psihologov Slovenije*. V svoji izjavi so zapisali, da znanstvene raziskave kažejo, da se otroci iz istospolnih družin pri razvoju v ključnih vidikih ne razlikujejo od preostalih otrok. V Društvu poudarjajo, da se otroci iz istospolnih družin v primerjavi z drugimi otroki ne razlikujejo glede na anksioznost, depresivnost, samopodobo, socialno prilagodljivost in podobno, hkrati pa ti otroci tudi nimajo nobenih razvojnih primanjkljajev. Otroci iz istospolnih družin so praviloma le bolj tolerantni do drugačnosti. V društvu sicer pravijo, da na otroke bolj kot struktura družine vpliva kakovost starševstva, odnos staršev do otroka, medsebojna navezanost in okolje. Prav zato, poudarjajo, sprejeti Družinski zakonik prinaša izziv naši družbi, v društvu pa se hkrati distancirajo od ideološkega presojanja Družinskega zakonika, saj njihova stališča izhajajo zgolj iz znanstvenih spoznanj. Bolje pozno, kot nikoli.

Homofobija in nogomet

Policija je v začetku septembra podala kazensko ovadbo zoper pet fantov, starih od 19 do 23 let, zaradi suma storitve kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovražstva ali nestrpnosti na tekmi med Olimpijo in Triglavom v Sto-

žicah, na kateri so mladci razobesili plakat »Za družino. Stop gay paradi«. Prav tako so izobesili mavrično zastavo z znakom stop, ki so jo med prireditvijo tudi zažgali, zaradi česar so intervenirali gasilci.

Osem nevladnih organizacij se je odzvalo na dogodek in v protestnem pismu Nogometnemu klubu Olimpija in Nogometni zvezi Slovenije pozvalo k obsodbi spodbujanja sovražstva, nasilja in nestrpnosti. Na njihov poziv se je odzval NK Olimpija in v odprtem pismu poudaril, da se zavzema za »medsebojno spoštovanje« in »sožitje med ljudmi vseh ver, ras, nacionalnosti in spolnih usmeritev.« Prizadetim so se opravičili za omenjeni transparent in dodali, da bodo v prihodnje tudi skozi dialog z navijaško skupino Green Dragons naredili vse, da preprečijo ponovitev podobnih dejanj. Na protestno pismo so se odzvali tudi pri Nogometni zvezi Slovenije in jedrnato zapisali tole: »Za transparent do danes nismo vedeli, bomo pa seveda nemudoma pozvali vse klube 1. SNL, naj svoje navijače opozorijo, naj prenehajo z vzbujanjem kakršnegakoli sovražstva, razdora ali nestrpnosti ter jih hkrati opozorijo na posledice tovrstnega ravnanja.«

Končno tudi New York

foto: asterix611

foto: joseanavas

»Celebrate good times, come on!« Tako je v newyorškem LGBT-baru Stonewall Inn odmevala znamenita uspešnica zasedbe Cool and The Gang ob navdušenih vzklikih, objemih in sem in tja kakšni solzi vseh, ki so praznovali zgodovinsko odločitev newyorškega senata, ki je konec junija s 33-imi glasovi za in 29-imi proti potrdil zakon, ki istospolnim parom omogoča poroke z istimi pravicami in obveznostmi kot veljajo za heteroseksualne pare. Senat je o takem predlogu odločal že trikrat – in ga trikrat zavrnil. V četrto je bil zakon potrjen in to navkljub temu, da imajo republikanci večino v senatu. Pomembno vlogo pri tem je odigral sprejeti amandma, ki verskim organizacijam omogoča, da ne sklepajo cerkvenih istospolnih porok.

New York je postal šesta ameriška zvezna država, kjer so dovoljene istospolne poroke. Župan New Yorka Michael R. Bloomberg je odločitev senata označil za »zgodovinsko zmago enakopravnosti in svobode.«

David Norris

Irška ob gejevskega predsednika

David Norris, najvidnejši razkriti gej v irski politiki, je predčasno zaključil s kampanjo za predsednika države zaradi škandala iz leta 1997. Senator Norris je takrat poskušal doseči pomilostitev za bivšega partnerja, ki je bil v Izraelu obtožen posilstva petnajstletnika. Politik je dejal, da ne obžaluje, da je poskušal pomagati prijatelju, žal pa mu je, če je s tem dajal vtis, da je poskušal pomagati prijatelju, kakorkoli podpira ali zagovarja. Norris je sicer veljal za glavnega favorita na novembrskih volitvah in sodeč po raziskavi radijske postaje Newstalk, bi ga, če ne bi od kandidature odstopil, kljub škandalu še vedno podprlo 53% volivcev. Norris bi tako postal prvi odkriti gej na predsedniškem položaju kjerkoli na svetu, njegova popularnost na konservativnem Irskem pa je še toliko bolj presenetljiva, ker je protestant angleškega porekla, radikalen liberalec, zagovornik legalizacije mehkih drog in velik kritik papeža.

Posredovanje policistov ob papeževem obisku

Do papeža so bili kritični tudi španski davkoplačevalci, saj jih je njegov obisk avgusta letos stal več kot 50 milijonov evrov, zaradi česar so mnogi protestirali na ulicah. Protestnikom so se z akcijo poljubljanja želeli pridružiti tudi istospolno usmerjeni, kot so to že storili pred letom dni v Barceloni v znak protesta proti katoliškemu nasprotovanju pravicam homoseksualcev. Tokrat jim je načrte prekrizala policija, ki jih je ustavila uro pred načrtovanim dogodkom in jim preprečila dostop do Calle Serrano, po kateri se je nato pripeljal papež v svojem papamobilu. Papež tokrat (morda tudi na svojo žalost, kdo bi vedel) torej ni videl gejevskih in lezbičnih parov med poljubljanjem, so jih pa zato imeli priložnost opazovati policisti, saj so aktivisti svojo akcijo nato izvedli kar pred njimi. Kaj vse bi lahko Španija s tem zneskom naredila je zdaj zgolj hipotetično vprašanje, vsekakor pa bi bilo denar bolj smiselno porabiti v kakšne bolj »krščanske« namene, kot pa je obisk verskega poglavarja.

Duhovniška afera

Dva moška z juga Italije sta preko spletnih omrežij spoznavala in izsiljevala gejevske duhovnike. Takšnih dušnih pastirjev naj bi bilo kar sto, od nekaterih pa sta zahtevala tudi do 10.000 evrov v

zameno za molk o njihovih virtualnih in tudi dejanskih spolnih aktivnostih. Moška sta trenutno v hišnem priporu, policisti pa so pri preiskavi njunega doma našli kontaktne podatke številnih duhovnikov, kot tudi video posnetke spolnih odnosov in druge zgovorne dokumente o dogajanju med duhovniki in osumljencema. Po njihnih besedah so se ponudbe za seks kar vsipale in kmalu sta bila prisiljena »delati selekcijo«, pri čemer naj bi marsikateri sveti mož v zameno za intimne trenutke na lastno pobudo plačeval alkohol, marihuano in kondome. Eden izmed njih naj bi nepridipravoma izročil kar 7000 evrov v cerkvi zbranega denarja. Tudi sicer naj bi v Italiji obstajala internetna združenja, preko katerih duhovniki iščejo posvetne užitke z moškimi. Katoliška cerkev je torej daleč od tega, da bi bila brez greha, kamne pa, glej jih no, vseeno mečejo.

Umrl zadnji rožnati trikotnik

V Berlinu je avgusta umrl (po znanih podatkih) zadnji preživeli taboriščnik, ki so ga nacisti zaprli zaradi homoseksualnosti. Rudolf Brazda je dočkal častitljivih 98 let, med avgustom 1942 in ameriško osvoboditvijo leta 1945 pa je bil interniran v koncentracijskem taborišču Buchenwald. Nacisti so homoseksualnost obravnavali kot grožnjo nemškemu narodu, zato so kot kriminalce obsodili okrog 50.000 homoseksualcev, med katerimi jih je bilo med 10.000 in 15.000 poslanih v koncentracijska taborišča. Le malo jih je preživelo. Brazda je imel že pred vojno težave z oblastjo zaradi svoje spolne usmerjenosti, letos pa so ga počastili z redom viteza nemške legije časti. Berlinski župan Klaus Wo-

Rudolf Brazda

wereit, ki je tudi sam gej, je izrazil obžalovanje ob njegovi smrti in spomnil na pomembnost ohranjanja spomina na vse žrtve nacizma.

Na jugu nič novega

Otto Odonga

V afriških državah se diskriminacija, kriminalizacija in preganjanje homoseksualnosti nadaljujejo. V Kamerunu naj bi oblasti redno zapirale geje z različnimi utemeljitvami, od prostitucije do spolnih odnosov na javnem mestu ali nošenja ženskih oblačil. Zaporniki nimajo dostopa niti do osnovnih medicinskih storitev in zdravnih, njihove družine pa se jim večino ma odrečejo in z njimi ne želijo imeti opravka. Eden izmed zapornikov je bil na primer obsojen na 36 mesecev na podlagi sporočila sms, s katerim je nekemu moškemu izpovedal svojo ljubezen. Amnesty International se ukvarja z individualnimi primeri in z mednarodnimi kampanjami zahteva izpustitev moških, ki so zaradi svoje spolne usmerjenosti prisiljeni živeti v nehumanih pogojih. Medtem se v Ugandi nadaljuje sprejemanje zakona, ki kot kazen za homoseksualnost predvideva smrtno kazen. Zakon zaradi tehničnih razlogov ni bil sprejet v prejšnjem sklicu parlamenta, tokrat pa so poslanci očitno odločeni, da ga sprejmejo po hitrem po-

foto: Natverket Ofog

stopku. Med njimi so tudi takšni kot Otto Odonga (na sliki), ki je znan po izjavi, da bi ubil svojega sina, če bi bil ta gej.

Tri vojaške

Ameriški predsednik Obama je tudi uradno potrdil, da je ameriška vojska pripravljena na odpravo zloglasne doktrine *Don't ask, don't tell*, zaradi katere razkriti geji, lezbijke in tudi biseksualci niso smeli služiti v vojski. Iz Pentagona so sporočili, da so v pričakovanju sprememb na kratko izobraževanje (s predstavitvijo v programu Powerpoint in obravnavo odzivov na hipotetične situacije!) poslali skoraj 2 milijona pripadnikov vojske. »Od 20. septembra naprej se našim vojakom ne bo več treba skrivati, da bi služili domovini,« je izjavil Obama. Pentagon bo po poročanju medijev v naslednjih mesecih tudi poskušal »zaobiti« nekatere zakone, ki prepovedujejo dodelitev določenih pravic (npr. v zvezi z zdravstvenim zavarovanjem, dedovanjem in prebivališčem) istospolnim parom v ameriški vojski.

Med tistimi, ki gejem in lezbijkam v vojski nasprotujejo, pa niso le tisti s politične desnice. Marsikomu se zdi že sama ideja vojske in vojn dovolj grozljiva, da ne vidi nobene potrebe po tem, da bi v pobijanju in zavojevanju tujih držav sodelovali tudi geji in lezbijke. Takšnega mnenja so bili tudi člani mirovniške organizacije Ofog, ki so »napadli« vojake in vojakinje, sodelujoče na stockholmski paradi ponosa. Antimilitaristi so hodili za vojaki in nad njimi držali plakate z

napisi, kot na primer »Moja služba ubija«, »Pri ubijanju ljudi sem prav tako dober ko heteroseksualni vojaki« in »Tukaj branim lastne človekove pravice, moja služba pa je njihovo kršenje«. Ofog so na svoji spletni strani zapisali, da so želeli izraziti nestrinjanje s prisotnostjo pripadnikov oboroženih sil na paradi, saj vojne še povečujejo trpljenje LGBT in drugih manjšin. Vojaki nad dogodkom niso bili navdušeni in razmišljajo o tožbi.

Zato pa so se bolje imeli vojaki v Amsterdamu, ki so se kar devet dni trajajočih paradnih aktivnosti prvič udeležili uradno in v uniformah. Tokrat je imelo namreč med 80 čoln, ki so med parado pluli po amsterdamskih kanalih, svoje-ga tudi obrambno ministrstvo.

Transseksualci tokrat v središču

Thomas Beatie

Američan Thomas Beatie, ki je bolje poznan kot »noseči moški«, je imel otvoritveni govor na letošnji paradi ponosa v Stockholmu. Beatie je na Švedskem govoril o svoji izkušnji transseksualca, ki je pred zakonom obravnavan kot moški, vendar je donosil in rodil tri otroke. Po operaciji, s katero je leta 2002 zamenjal spol, je namreč ohranil ženske reprodukativne organe, saj je bila njegova žena Nancy neplodna. Organizatorji so Beatieja povabili v upanju, da jim bo pomagal osredotočiti pozornost na pomembna vprašanja pravic transseksualcev. Transseksualci in njihovi partnerji na Švedskem

ne morejo posvojiti otrok, po operacijski spremembi spola pa morajo obvezno na sterilizacijo, zato otrok sami ne morejo imeti. Po besedah organizatorjev je prišel čas, da transseksualci stopijo iz ozadja, saj tisti T ni le za okras, temveč gre za enakovredne pripadnike gibanja LGBT, ki si prav tako zaslužijo enakopravnost. Beatiejev govor si lahko ogledate na Youtubeu (ključne besede: Thomas Beatie Stockholm Pride 2011).

Madžari aretirali Avstrijce

Policija je po letošnji paradi ponosa v Budimpešti za dve uri pridržala okrog 50 sodelujočih Avstrijcev, dva pa sta bila aretirana in pridržana čez noč. Ko so se udeleženci parade vračali proti avtobusu, jih je fizično napadlo okrog 15 ljudi, po pričevanjih verjetno neonacistov. Napadeni so zbežali v avtobus, napadalci pa so policistom, ki naj bi bili ves čas prisotni, povedali, da naj bi jih pravzaprav napadli Avstrijci. Policisti so nato zvelikli vseh 50 iz avtobusa, jim pobrali potne liste in jih postrojili pred neonacisti, ki so nato »identificirali napadalce«, v resnici pa naj bi izbrali dva naključna fanta, ki ju je policija tudi aretirala. Vsi pridržani so se nato varno vrnili na Dunaj, pri Homosexuelle Initiative Wien pa so nad ravnanjem policistov ogorčeni in pričakujejo, da bodo incidentu sledili diplomatski protesti.

Novice od tu in tam pripravlja Anamarija Šporčič – Janis.

ANAMARIJA ŠPORČIČ – JANIS

VARDA THE OMI-POLONE ...¹ (1. DEL)

Polari (tudi *palare*, *palyaree* ali *palary*) so v preteklem stoletju govorili geji (manj pogosto lezbijke) delavskega razreda na območju Velike Britanije, predvsem v Londonu. Nekateri govorci so z vsakodnevno uporabo polari razvili do točke, ko že skoraj lahko govorimo o samostojnem jeziku, in ne zgolj o besedišču.

Izvor polarija ni znan in lingvisti imajo o tem deljena mnenja, nedvomno pa ima ta način komuniciranja del korenin v italijanski. Nekateri jezikoslovci menijo, da so polari na Britansko otočje zanesli mediteranski mornarji in trgovci, nato pa se je razširil med zabaviščniki. Spet drugi trdijo, da je polari prišel z italijanskimi potujočimi gledališči in je torej že v osnovi cirkuški, zabaviščni jezik. Z gotovostjo lahko trdimo, da gre za zmes najrazličnejših jezikov in vplivov. Lahko prepoznavne so besede romanskega izvora, med drugimi vplivi pa najdemo tudi t. i. *Cockney rhyming slang*, značilen za londonski East End (npr. *plates* pomeni *stopala* (*feet*), ker se prvotna fraza *plates of meat* rima z besedo *feet*), različne romske jezike, ki so jih prispevali homoseksualni cirkusanti in drugi zabavljachi, občasno naletimo tudi na kakšno francosko ali nemško besedo in tudi na (kar je morda presenetljivo) judovski jezik jidiš (polari tako uporablja npr. besedi *schwartzter* – črnek in *schnozzle* – nos). Polari se prav tako poslužuje t. i. *ritenskega slenga*, obračanja besed v nasprotno smer (*hair* – *riah*, *face* – *ecaf*). Med drugo svetovno vojno se tem izrazom pridružijo še ameriški, saj so se homoseksualni ameriški vojaki (predvsem marinci) v tem obdobju družili s tistimi v Angliji. V šestdesetih letih polari sprejme tudi nekatere izraze z narkomanske scene (npr. *doobs* – *droge*) in tako dobimo nadvse kompleksen skupek besed, ki se ves čas spreminja in je povsem odvisen od govornika. Za nas je gotovo zanimiv podatek, da se beseda »nič« v polariju glasi »*nishta*«, kar kaže tudi na vzhodnoevropske vplive. Tudi v petdesetih in šestdesetih letih, ko je bila uporaba polarija izjemno popularna, je osnovno besedišče tvorilo zgolj med 20 in 50 besed, vse ostalo pa se je spreminjalo in dopolnjevalo sproti.

¹ Poglej tega homoseksualca.

Foto: Anamarija Šporčič

ANAMARIJA ŠPORČIČ

OLA SALO, PEVEC

Najpomembneje je, da naša glasba ljudi osrečuje

Živahni švedski odštekanci The Ark po dvajsetih letih končujejo svojo plodovito in v bleščavo perje ovito kariero. Nase so prvič opozorili leta 2000 z zdaj že skorajda legendarnim komadom *It Takes a Fool to Remain Sane* in se tako za naslednje desetletje izstrelili med največje skandinavske zvezdnike, občasno pa s kakšnim hitom pokukali tudi izven mrzlih severnih dežel. Tako na primer leta 2007, ko so svojo državo s poskočno *The Worrying Kind* zastopali na evrovizijskem odru. Idejni vodja te glam rock karavane, biseksualni Ola Salo, si je The Ark zamislil kot Noetovo barko za vse »drugачne« in postal njihov živopisani mesija. Ko jim je kariera v ZDA splavala po vodi zaradi neposrečene šale o 11. septembru, si je Ola hitro opomogel in zablestel kot božji sin v švedski različici mjuzikla *Jesus Christ Superstar*. Septembra bo v Stockholmu zadnjič stopil na oder kot pevec skupine, s katero je prvič nastopil pri štirinajstih letih (oblečen v obleščičen in operjen smučarski kombinezon, jasno).

Maj 2011. Ola Salo privoli v intervju. Tri zlomljene kosti, šest ur na urgenci, en histerični napad, nekaj moledujočih telefonskih klicev in pet ur vožnje kasneje končno prispem v Milano. Z Olo se srečava na predvečer evrovizijskega predizbora. »Kako vam kaj kaže letos?« me pobara. »Kar dobro,« odgovorim. »Letos imamo res dobro pevko, ne tako kot lani.« »Kaj pa je bilo lani?« »Nič, nič, pozabi,« se izognem razlagi o narodnozabavnem fiasku. Po obveznem šnelkursu o Sloveniji se posvetiva deželi Vikingov in blondink.

Švedsko nam vedno postavljajo kot vzor spoštovanja človekovih pravic, socialno in vsem prijazno državo ... So stvari res tako rožnate?

Ja, sliši se kot simpatična država (nasmeh). In v mnogih pogledih tudi je. Morda smo imeli le srečo, saj je Švedska prejšnje stoletje preživela

bistveno mirneje kot marsikatera druga država. Nismo sodelovali v vojnah, nismo bili del velikih političnih blokov in veliko večino preteklih sto let smo imeli socialdemokratsko vlado, ki je razmišljala precej vizionarsko in je uspešno usmerjala razvoj industrije, hkrati pa se je preudarno lotila tudi socialnih vprašanj. Seveda imamo tudi težave, kot vse države, osebno me moti predvsem dvojna morala, do katere pogosto pripelje pretirana politična korektnost. Ljudje v javnosti govorijo eno, v resnici pa ne mislijo tako. Se pa Švedska morda prav zato navzven zelo uspešno kaže kot demokratična država – Švedi vedno vemo, kaj je »prav« reči v javnosti (smeh). Trenutno država pravzaprav doživlja nekakšen šok, saj je na zadnjih volitvah pred letom dni v parlament prišla skrajno desna stranka, kar je marsikoga zelo presenetilo.

Švedska velja tudi za državo, ki je prijazna do gejev in lezbijk. Je kljub temu tudi na Švedskem moč zaznati negativen odnos do biseksualnosti? Saj veš, tiste klasične o našem (ne)obstoju, pa da smo le prikriti geji in lezbijke ...

Res je, gejevska in lezbična skupnost je na Švedskem v dobrem položaju, spolna usmerjenost ni prav pogosto problematizirana. Biseksualna skupnost, če lahko o njej sploh govorimo ... Morda je problem prav v tem, da biseksualna skupnost kot taka pravzaprav ne obstaja. Biseksualci običajno »pademo med dva stola«, kot rečemo v švedščini, izgubimo se nekje vmes. Ne bi si sicer upal trditi, da je odnos negativen. Prej bi rekel, da so ljudje ... zmedeni. Res je tudi, da te pogosto obravnavajo kot napol razkritega geja ali pa nekoga, ki se gre t. i. »gej šik« in se pretvarja, da ga privlačijo moški.

Ti zdaj, ko si poročen z žensko, to pogosteje očitajo?

Pravzaprav ne, nisem slišal prav veliko komentarjev na to temo. Morda me takšne govornice zgolj ne dosežejo. *(Na tem mestu se moram zadržati, da ga ne usmerim na številne internetne strani in forum, na katerih se ljudje vestno ubadajo prav s tem. Op. Janis)* Zdi se mi, da je bilo takšnih komentarjev več na začetku moje kariere. Presenetilo me je, da največ pripomb ni prišlo od konservativnih ljudi, niti iz LGBT-skupnosti, temveč od ljudi, ki veljajo za relativno odprte, liberalne. Tak primer so, recimo, glasbeni novinarji.

Glasbena zgodovina je sicer res polna lažnih spolnih usmerjenosti zavoljo promocije, morda jim tega niti ne gre zameriti ...

Mnogo ljudi je takrat menilo, da gre zgolj za pozo. Po pravici povedano nisem svoje biseksualnosti nikoli skrival prav zato, ker sem vedel, da je stvar včasih še vedno problematična in ustvarja zmedo. Kar pa lahko odpravimo le tako, da se ne skrivamo. Včasih me je ta odnos sicer res malce spravljaj ob živce, ampak konec koncev nisem nikoli imel velikih težav zaradi tega. Mislim, da sem se razkril v času, ko je bil odnos do homoseksualnosti in biseksualnosti že precej sproščen.

Pred slabimi desetimi leti ste z *The Ark* v podporo gejevskim posvojitvam izdali pesem *Father of a Son*, ki pa je bila tudi za Švedsko verjetno precej kontroverzna, mar ne?

Ne, prav nič ni bila kontroverzna (smeh). Niti slučajno pa ni bila tako kontroverzna, kot sem si želel, da bi bila (smeh). Tole se bo slišalo povsem noro, ampak dejansko se je tako zgodilo. Do poletja 2002 homoseksualni pari niso smeli posvajati otrok in jeseni tega leta so se obetale volitve, na katerih naj bi bile gejevske posvojitve po vseh pričakovanjih zelo vroča tema. Napisal sem torej komad, ki naj bi izšel tik pred volitvami, in si mislil, da bomo s tem pa res naredili »štalo«. Pa so se poleti tega leta kar na lepem odločili, da geji in lezbijke od takrat naprej lahko posvajajo otroke (smeh). Ko je komad končno izšel nekaj mesecev pozneje, je bil v tem smislu že zastarel. In seveda je veliko ljudi že pred tem menilo, da bi morali posvojitve dovoliti, zato kakšnih velikih polemik pesem ni izzvala. Se mi pa še vedno zdi zelo pomembno, da smo jo izdali, saj odločitev v parlamentu nima ravno takojšnjega vpliva na mentaliteto ljudi. Prav tako so na podeželju in v drugih državah, kjer smo nastopali, te stvari bistveno bolj kontroverzne in skozi glasbo sem želel doseči ljudi, ki običajno o tem niti ne bi razmišljali, ali pa imajo negativen odnos. In če takšne ljudi pripraviš do tega, da s teboj pojejo refren tega komada, je to tudi nekakšna zmaga, ki nima nobene zveze z zakonodajo. Dejstvo je, da so homoseksualne posvojitve v praksi še vedno težavne, saj se gejevski pari, ki se za tak korak odločijo, srečujejo z veliko negativnosti. V zadnjem raz-

merju pred pisanjem te pesmi sem bil z moškimi in vedel sem, da si v prihodnosti želim ustvariti družino, ne glede na spol partnerja. In če bi si družino ustvaril z moškimi, bi si vsekakor želel enake pravice, kot jih imajo heteroseksualni pari. *Father of a Son* je bila zato zame pomembna pesem tudi iz povsem osebnih razlogov.

Znano je, da je tvoj oče duhovnik. Številni rock glasbeniki med odraščanjem zavrnejo svojo versko vzgojo (in o njej še 20 let tarnajo v svojih pesmih), pri tebi pa je bilo ravno nasprotno.

Velik del projekta The Ark je bilo zame iskane nekašne tretje poti med hojo po stopinjah staršev in popolno zavrnitvijo njihovih vrednot. Verjamem, da so naše korenine in naše odraščanje zelo pomemben del naše identitete, če nam je to všeč ali ne. Človek je lahko svoboden šele, ko se uspešno sooči s temi elementi in jih vključi v svojo identiteto. Pri vprašanju vere je to še posebej težavno, ker je težko obdržati samo tisto dobro, in pozabiti na vse slabo. Tudi če ne želiš biti kristjan na enak način kot tvoji starši, morda še vedno želiš slediti določenim naukom, morda ti je všeč filozofski vidik vere ... Znebiti pa se hočeš na primer sramu, krivde in spolne represije, ali pa občutka, da nisi sam odgovoren za dogajanje v svojem življenju. Mislim, da sem se sam lotil tega vprašanja s spoštovanjem do vere, vedno me je zanimala in sem jo tudi sprejemal, vendar sem nato iz vsega skupaj sestavil življenjsko filozofijo, ki je povsem moja in skozi katero lahko črpam moč iz svojih korenin, hkrati pa se mi ni treba ukvarjati s stvarmi, ki me pri tem žalostijo.

In ko sva že ravno pri veri ... Kako to, da si lani nastopil v duetu s Carolo? (Evrovizijsko navdahnjeni bralci se boste Carole morda spomnili po treh nastopih in zmagi na Evroviziji, sicer pa je gospodična znana po gorečem ver-skem udejstvovanju in izjavah o nenaravnosti homoseksualnosti, ki pa se jo po njenem da zdraviti z molitvijo. Op. Janis)

No, Carola je izjemna umetnica. In seveda je popolnoma nora (smeh). Enostavno je zelo zanimiva oseba, nekakšna enigma. Ima fantastičen glas in neverjetno močno energijo na odru. Ko je zmagala na Evroviziji, in je tekla navzdol po tistih stopnicah in se drla na ves glas ... (Ola na tem mestu opisano demonstrira.) Takrat jo je v živo gledalo na milijone ljudi. Kako si lahko tako prepričan vase, da to izvedeš? Že hoja po stopnicah je težka, ko te snemajo kamere, ona pa teče in se dere (smeh). Name je naredila vtis kot umetnica in tudi kot oseba je zelo zanimiva. Dobro, malo se je tudi bojim (smeh), ampak tudi zato je zanimiva. Res so njena stališča včasih malo ... čudna,

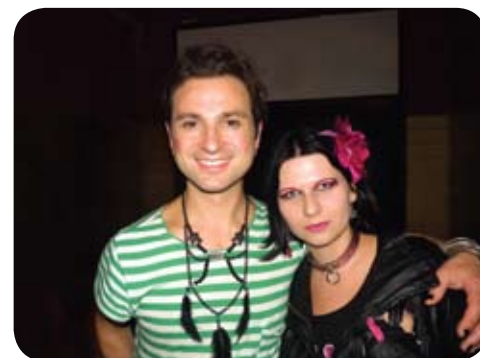
vendar na Švedskem ni veliko ljudi, kot je ona. Je edinstvena pojava, verjame vase in ima zelo močno prezenco. Švedi smo včasih zelo dolgočasni, ker smo preveč opravičujoči. Carola me je vedno fascinirala in zato sem tudi želel odpeti ta duet z njo.

The Ark ste znani tudi po tem, da se vaša besedila ukvarjajo s precej resnimi temami, od LGBT-pravic do samomora, spremljajo pa jih odštekane oprave in glam rock ali pop glasba, ki se z njimi nekako ne ujemajo. Se ne bojite, da bi s teatralnostjo zasenčili sporočilo?

To tveganje vedno obstaja, vendar se ga zavedamo in smo se vanj zavestno podali. Želeli smo biti bend, ki bi lahko v besedilih filozofiral in hkrati imel vizualno spektakularne in razkošne nastope. Priznam, da je včasih težko loviti ravnotežje med enimi in drugimi elementi in čeprav se ti morda na prvi pogled ne zdi tako, je potrebnega kar precej dela, da neko precej kompleksno stvar poveš na enostaven in prijeten način. Naši najboljši komadi nastanejo, kadar nam uspe oboje združiti in uravnovežiti.

Ko sem pred desetimi leti prvič slišala vašo glasbo, sem se spraševala, zakaj hudiča mora biti vse tako veselo. Potem sem vas poslušala večkrat in mi je postalo jasno, kaj poskušate doseči ...

Že vse življenje sem po naravi bolj depresiven, zato je moja celotna življenjska filozofija nekakšen program proti depresiji. Več, pisanje žalostnih komadov ni prav nič težko. Jaz pa potrebujem glasbo, da me izvleče iz tega depresivnega stanja, da mi daje moč, me razveseljuje

Ola in Anamarija, foto: Anja Johansson

in mi vrača vero v življenje. Pogosto se dogaja, da naši oboževalci sicer poslušajo bolj melanholično glasbo. Tudi v naših pesmih je veliko melanholiije, le da je nekoliko skrita. Logično je, da nas imajo ljudje za neke prešerne muzikante, saj je prvi vtis seveda rezultat veselih melodij, teatralnosti in pozitivne energije. In tako je tudi mišljeno. Sicer vedno znova brem kritike, da smo zgolj še en »party band«, vendar sem se že davno tega odločil, da me to ne bo motilo. Najpomembneje je, da naša glasba ljudi osrečuje in da je svet zaradi nje morda za koga kanček lepši. Pozoren poslušalec bo sicer hitro odkril, da je energija v glasbi pravzaprav tista, ki daje vtis veselja, medtem ko se besedila ukvarjajo s težavnimi vidiki življenja. Vedno poizkušam o življenju govoriti kot o nizu bojev s potencialnim srečnim koncem, hkrati pa priznavam, da je do njega včasih težko priti.

dno zelo močni. Seveda sem opazil, da so založbe zmanjšale število zaposlenih, da so večerje s producenti manj razkošne (smeh) in da so videospoti postali cenejši, ali pa si jih založbe preprosto ne morejo več privoščiti. Zaradi spremenjenih razmer je postalo tudi težko igrati v novih državah in zato smo v zadnjem času večinoma igrali tam, kjer smo že imeli občinstvo. To je zame osebno morda najbolj žalostna stvar glede tega, kar se je zgodilo z glasbeno industrijo. Hkrati pa je očitno, da je vse skupaj del evolucije, ki prinaša tudi ogromno pozitivnih stvari, možnost širjenja in prodaje glasbe preko interneta ... Nikakor ni vse le slabo.

Kariero torej zaključujete v zanimivem obdobju, vaš zadnji komad, s katerim se posvajate od oboževalcev, pa je The Apocalypse Is Over. S tem nekako sporočate, da tudi The Ark (barka) niste več potrebni. Se vam ne zdi, da se apokalipsa šele začinja?

Bo kar držalo. Pesem se sicer bolj navezuje na naše začetke, ko smo naši glasbi rekli »apokaliptični rock«. Kot najstniki smo dejansko verjeli, da bo sveta kmalu konec in sam sem takrat veliko navdih in snovi našel v svetoписemskem Razodetju. Apokalipsa je nato ostala z nami kot simbol za živeti na vso moč v tem trenutku, saj se jutri morda ne bo nikoli zgodil. Ko zdaj gledam nazaj, ugotavljam, da je bila apokalipsa vsaj simbolično velik del naše mladosti, ko se nam je zdelo najbolj pomembno, da se nam in okrog nas ves čas dogaja nekaj izjemnega in nam je bilo vseeno, kaj bo naslednji dan. Zdaj imamo vsi otroke in tisti jutri je kar naenkrat precej pridobil na pomenu (smeh). Romantična ideja o apokaliptičnem življenjskem slogu je zdaj nekako izginila. Vem sicer, da ljudje naše pesmi in pozitivno glasbo verjetno res potrebujejo bolj kot kdajkoli ... In prav rad bi videl kakšno novo, perspektivno mlado »barko«, ki bi opravljala podobno poslanstvo.

Kaj nameravaš početi zdaj, ko The Ark končujete kariero? Se boš povsem upokojil?

Upokojil od ritmov in melodij? Ni šans! Pisal bom glasbo za druge. Prej ali slej bom verjetno tudi ugotovil, kakšno glasbo si želim v prihodnje delati sam. Do takrat pa se bom pojavljal kot gost pri različnih projektih in nastopal z različnimi zasedbami.

Na hitro se posloviva, Ola se mi podpiše na mavec, si elegantno zavijti mojo torbico na ramo in mi gentlemansko pomagata po stopnicah. Čez dobro uro že stoji na odru, v ekstravagantni beli opravi, naličen in energičen. »Come stai, Milano?« se zadere. O zadržanem in malce otožnem Švedu izza zaodrja ni več niti sledu.

Zgodilo se je pred ...

5. leti

Junija 2006 sta Kadri Shala in Demir Krujezi, gejevski par s Kosova, zaprosila za azil v Sloveniji na podlagi spolne usmerjenosti. Njuna prošnja še do danes ni bila razrešena. Pri Škuc LL, ki se ukvarja s tem primerom, so letos poletni zapisali, da je tovrstno neukrepanje in zavlačevanje uradnih postopkov nedopustno, nehumano in protizakonito.

10. leti

Junija 2001 varnostnik pred lokalom Cafe Galerija v Ljubljani ni dovolil vstopa v lokal Branetu Mozetiču in kanadskemu pesniku Jeanu Paulu Daoustu, češ da »ta lokal ni za take ljudi«. »Zaplet« je najprej sprožil akcijo protestnega počasnega pitja radenske v lokalu Cafe Galerija, nato pa še organizacijo prve parade ponosa v Sloveniji »Obvoznica mimo nestrpnosti« (6. julij 2001)

15. leti

Avgusta 1996 je v Ljubljani potekala 10. regionalna konferenca ILGE za vzhodno, jugovzhodno in srednjo Evropo. Udeležilo

se jo je okrog sto aktivistov in aktivistk, trem pa je udeležbo preprečila slovenska obmejna policija na meji z Madžarsko. Niso jih spustili v Slovenijo, češ da niso imeli s seboj dovolj sredstev za preživljanje.

20. leti

Septembra je Roza klub v Ankaranu organiziral prvi Pink tabor, ki ga lahko štejemo za prehodnika današnjih Legebitrinih in Dihovih zimskih in letnih glbt-taborov. Na taboru so razpravljali o identiteti in asimilaciji homoseksualne populacije.

Kako to, da ste se odločili nastopiti na Evroviziji? Za večino rock bendov bi bila to gotova smrt.

Da, v tem smislu smo precej drugačen rock bend. Kultura rokenrola je le ena od nog, na katerih stojimo. Drugo nogo predstavlja kultura šova: Evrosong, operete, mjuzikli ... Moja ljubezen do vseh teh vrst je eden mojih glavnih prispevkov k bendu. No, poleg glasbe in besedil (smeh).

Se ti ne zdi, da je to zaznamovalo tudi vašo kariero in morda tudi omejilo uspeh? V mnogih pogledih ste namreč preveč židane volje za alternativo, hkrati pa ste preveč kontroverzni za mainstream.

Mislím, da je to kar dober povzetek tega, kar počnemo. Morda je sicer res otežilo stvari v smislu trženja, vendar je bila prav to moja vizija. Ponosen sem, ko slišim, da sem z The Ark očitno dosegel točno to, kar sem si zadal. Bili so seveda trenutki, ko smo imeli priložnost težke in komplicirane tematike, značilne za alternativne bende, posredovati širšemu občinstvu. Vendar pa smo bili večino časa verjetno res preveč čudni za ene in preveč veseli za druge.

Vi ste uspeli še »po starem«, kar deset let trdega dela ste že imeli za seboj, ko ste podpisali pogodbo z založbo. Glasbena industrija se je od vaših začetkov pred dvajsetimi leti bistveno spremenila. Kako je to vplivalo na The Ark?

Vsekakor so finančna vlaganja manjša in koncerti postajajo vedno pomembnejši vir zaslužka. To nas niti ne moti, ker smo bili v živo ve-

Prvo poročilo o aidsu
v tedenskem glasilu
Ameriškega centra za
nadzor in preprečevanje
nalezljivih boleznih
(5. junij 1981).

MITJA BLAŽIČ

AIDS – 30 LET

30. obletnica prvih primerov ene najbolj smrtonosnih epidemij sodobnega časa in 25. letnica prvih primerov pri nas je slovensko javnost obšla razmeroma neopažena. Z izjemo nekaj krajših tekstov, ki so večinoma povzemali tuje tiskovne agencije in ažurirali domače statistike, širšega javnega razmisleka o uspehih in izzivih boja proti HIV/aidsu v Sloveniji ni bilo. Res je sicer, da smo pri nas v zadnjih letih že povsem sprijaznjeni, da je aids vreden pozornosti skoraj izključno v dneh okrog 1. decembra in lahko zato kritično javno razpravo še pričakujemo. A izkušnje z odnosom do te bolezni, ki smo ga v Sloveniji izoblikovali v zadnjem desetletju, ne dopuščajo prav veliko upanja za optimistična pričakovanja.

Število okuženih narašča

V Sloveniji se je od prvih prijavljenih primerov leta 1986 po kumulativnih podatkih Inštituta za

varovanje zdravja (IVZ) z virusom HIV okužilo nekaj manj kot 490 ljudi, skoraj 90 jih je zaradi aidsa umrlo. V lanskem letnem poročilu so zapisali: »V Sloveniji je s HIV okužena manj kot ena oseba na 1.000 prebivalcev«, kar nas uvršča med države z nizkim deležem okuženih. To je tudi sicer značilno za države srednje in jugovzhodne Evrope, kot so denimo Češka, Slovaška, Madžarska, Hrvaška, Bosna in Hercegovina, Srbija, Črna Gora, Makedonija, Bolgarija in Turčija, vendar pri IVZ opozarjajo: »Število okuženih narašča.«

In res se je število novo odkritih okužb v zadnjem obdobju močno povečalo. Če je bilo za prvo desetletje epidemije (1986 – 1995) značilno, da so v Sloveniji na leto odkrili v povprečju 11 novih okužb, se je v drugem (1996 – 2005) številka povzpela na povprečno 18 primerov letno. Leta 2004 smo zabeležili skrb zbudajoč poskok, 2005 pa je bilo prelomno, saj se je številka prvič povzpela na skoraj 40 (38). V zadnjih petih

letih (2006 – 2010) odkrijemo v povprečju po 40 novih primerov okužb letno. In ker smo letos do septembra diagnosticirali skoraj 40 novih primerov, strokovnjaki sklepajo, da bo število ob koncu leta najverjetneje zelo blizu 60.

Glavnina epidemije poteka med MSM

»Moški, ki imajo spolne odnose z moškimi (MSM, op. a.), so najbolj prizadeta skupina, vendar delež okuženih s HIV (v tej ranljivi skupini, op. a.) ni presegel petih odstotkov. Delež okuženih je visok tudi med bolniki s spolno prenesenimi okužbami, med katerimi je visok delež moških, ki imajo spolne odnose z moškimi,« poroča IVZ. Konkretnije: od 315 okuženih v zadnjih desetih letih (2001 – 2010), jih je bilo 219 (70 %) med geji, biseksualnimi moškimi in ostalimi MSM. Največ (40 %) jih je ob odkritju okužbe starih od 30 do 39 let. Najbolj izpostavljena je ljubljanska zdravstvena regija.

Preostalih HIV pozitivnih ali ne moremo uvrstiti v nobeno ranljivo skupino ali gre za prenos s heteroseksualnimi spolnimi odnosi. Pri slednjih gre največkrat za spolne odnose z osebo z znano diagnozo HIV oziroma za spolne odnose z osebami iz držav z visokim deležem okuženega prebivalstva. Zadnjo diagnozo okužbe s HIV med injicirajočimi uživalci prepovedanih drog so postavili leta 2001, zadnjo diagnozo pri otroku, rojenem HIV pozitivni materi, pa leta 2004.

Narašča število poznih diagnoz

Letno poročilo IVZ 2010: »Med osebami s prepoznano okužbo s HIV v letu 2010 bi zaradi hude prizadetosti imunskega sistema moral že vsak drugi prejemati protiretrovirusna zdravila. [...] Breme prepoznanih diagnoz je predvsem posledica številnih prepoznanih diagnoz med moškimi, ki imajo spolne odnose z moškimi. Zato zamujamo številne priložnosti za uspešnejše zgodnje zdravljenje in pre-

prečevanje novih okužb. « Vse več je torej oseb, ki na testiranje pridejo zelo pozno, nekateri tudi tako pozno, da jim ob pozitivnem HIV testu diagnosticirajo aids. Ob vedenju, da zgodnja diagnoza HIV-a pomeni bistveno več možnosti za uspešno in učinkovito zdravljenje, hkrati pa to močno zniža verjetnost prenosa virusa na neokužene osebe, nas mora podatek o poznih diagnozah posebej skrbeti.

Pretestiranost na HIV je nizka

»V Sloveniji je v primerjavi s številnimi drugimi evropskimi državami obseg diagnostičnega testiranja relativno majhen, vendar se je v obdobju zadnjih deset let povečal,« poroča IVZ, in sicer, z manj kot enega testa na 100 prebivalcev leta 2001 na 1,8 testa leta 2010. V sosednji Avstriji, ki je po podatkih poročila *HIV/AIDS Surveillance in Europe* iz leta 2007 na vrhu Evropske unije po stopnji testiranja prebivalstva na HIV, se na 100 prebivalcev testira 9 ljudi. Manj testov kot pri nas pa naredijo samo v Romuniji, na Madžarskem, Poljskem in v Grčiji.

IVZ v zadnjih letih v okviru testa sline v K4, kjer na majhnem specifičnem priložnostnem vzorcu epidemiološko spremljajo tvegana vedenja najbolj ranljive skupine, zanima tudi delež letno testiranih na okužbo s HIV. V obdobju od leta 2005 do 2010 je v povprečju

36 % vprašanih odgovorilo, da se je v preteklem letu testiralo na HIV. Vendar zaradi majhnosti in specifičnosti vzorca rezultatov ni mogoče posplošiti na celotno populacijo MSM.

Sifilisa med HIV pozitivnimi vse več

In še nekaj bode v oči iz letnega poročila IVZ o HIV/aidsu 2010: »Zelo zaskrbljujoči so tudi podatki epidemiološkega spremljanja sifilisa, ki kažejo na izrazit porast zgodnjega sifilisa med moškimi, ki imajo spolne odnose z moškimi in so znano okuženi s HIV.« Kaj to pomeni? Ker vemo, da se sifilis prenaša skoraj izključno spolno, tj. z nezaščitenimi oralnimi, analnimi in vaginalnimi spolnimi odnosi, kaže porast zgodnjega sifilisa med HIV pozitivnimi MSM na resno verjetnost opuščanja uporabe kondoma pri HIV pozitivnih osebah na zdravljenju. Tudi sicer je breme okužbe s sifilisom med MSM nesorazmerno visoko, saj je bilo leta 2010 od 40 diagnoz zgodnjega sifilisa kar 17 odkritih prav med MSM. Za 7 med njimi je bilo pred okužbo s sifilisom znano, da so HIV pozitivni.

Statistični podatki epidemiološkega spremljanja nam torej kažejo dokaj jasno sliko razvoja epidemije HIV/aidsa pri nas. In stanje je iz leta v leto slabše. Zato nas ocene strokovnjakov, da je »v Sloveniji s

HIV okužena manj kot ena oseba na 1000 prebivalcev, skupaj predvidoma manj kot 1000 ljudi, kar je relativno malo v primerjavi z večino držav Evropske Unije« ob trendih na področju HIV/aids preventive v zadnjem letu, prej navdajajo s skrbjo, kot pomirjajo. Kakšno je torej 30 let po prvih primerih HIV/aidsa in 25 let po prvih diagnozah v Sloveniji stanje na področju HIV/aids kurative in preventive?

Zdravljenje HIV/aidsa zgledno urejeno

Strokovnjaki s Klinike za infektivne bolezni in vročinska stanja zagotavljajo, da so HIV pozitivni pri nas deležni zdravljenja s sodobnimi terapijami, ki skoraj v ničemer ne zaostajajo za najsoodobnejšimi pristopi v svetovnem merilu. Podatki o obolevnosti in umrljivosti zaradi aidsa tem navedbam pritrjujejo. V zadnjih desetih letih (2001 – 2010) se je po podatkih IVZ s HIV-om okužilo 315 ljudi, za aidsom jih je zbolelo 84, 25 pa jih je umrlo. Pri tem je pomembno poudariti, da umirajo v zadnjih letih predvsem pacienti, ki so po zdravniško pomoč prišli prepozno, ali pa zdravniki, kljub temu da so pacienti imeli na obravnavi, predolgo niso posumili, da bi oseba lahko bila iz ranljive skupine za HIV. Zakaj se pacienti zdravniku niso razkrili sami, se, ob stopnji homofobije v Slove-

niji, najbrž ni treba posebej spraševati. »Relativno nizka obolevnost za aidsom med okuženimi s pravočasno prepoznano okužbo je predvidoma posledica dobre dostopnosti do zelo kakovostnega zdravljenja okužbe s HIV, vključno z visoko aktivnim protiretrovirusnim zdravljenjem,« pravi lanskeletno poročilo IVZ. Tudi HIV pozitivni poročajo, da so z zdravljenjem pri nas zadovoljni, aktivisti na področju HIV/aids preventive pa o tem, da je sodelovanje med medicinsko stroko in nevladnim sektorjem zgledno.

Kaj pa preventiva?

Ministrstvo za zdravje je leta 2005 ob povečanju novih diagnoz reagiralo z javnim razpisom, na katerem je nevladnim organizacijam namenilo sredstva za izvajanje preventivnih programov v najbolj ranljivi skupini. Odtlej trem družtvom, ki se v Sloveniji ukvarjajo s HIV/aids preventivo za geje, biseksualne moške in ostale MSM (DIH, Legebitra in Škuc Magnus) prek javnih razpisov redno skupaj namenja po nekaj 10.000 evrov letno. Sredstev kljub gospodarski krizi, ki je pogosto izgovor za reze na zdravstvenem in socialnem področju, posebej ko gre za preventivo, niso zmanjševali, ravno nasprotno, postopoma jih povečujejo. Vlada je, potem ko v Sloveniji devet let, od leta 2000 do 2009, nismo imeli osrednje nacionalne strategije boja proti

HIV/aids, oktobra 2009 sprejela Strategijo preprečevanja in obvladovanja okužbe s HIV za obdobje 2010 – 2015. Dokument je nastal na Komisiji za aids na Ministrstvu za zdravje kot plod sodelovanja med politiko, stroko in civilno družbo. V komisiji so pri nastanku strategije aktivno sodelovali tudi člani vseh treh omenjenih društev. Komisija za aids se je prav zaradi nastajanja nacionalne strategije začela pogosteje sestajati in se po letih nedelovanja približala cilju, ki si ga je sama zastavila: srečanja vsaj dvakrat letno. Novembra 2009 sprejeta nacionalna strategija

je bila med drugim osnova za vrsto preventivnih dejavnosti, ki smo jim bili priča leta 2010. Med najbolj opaznimi je bila nacionalna kampanja HIV/aids preventive *Prenašaj sporočilo, ne virusa!* Šlo je za enoletno nizkoprorračunsko preventivno kampanjo za mlade in MSM, pri nastanku in realizaciji katere so prvič združeno delovali predstavniki in predstavnice Ministrstva za zdravje, medicinske stroke, nevladnega sektorja, akademske sfere in študentov. Kampanja je mlade in MSM nagovarjala s plakati, nalepkami, vizitkami, ki so jih razdeljevali po mestih

druženja MSM, društvih, mladinskih centrah, študentskih organizacijah in klubih, šolah, zdravstvenih domovih, zavodih za zdravstveno varstvo itd. Posluževala pa se je tudi novih medijev: spleta, youtube in Facebooka in inovativnih pristopov (flashmobov, FB nagradnih natečajev ...). Julija lani so jo, združeni, teden dni predstavljali tudi na Global villageu Mednarodne aids konference na Dunaju. Med vidnejšimi posledicami sprejetja nacionalne strategije velja omeniti tudi projekt terenskega testiranja na HIV in hepatitis *Nevidni trikotnik*, v okvi-

ru katerega izvajajo testiranja na roza večerih v Klubu K4 in na Društvu informacijski center Legebitra v Ljubljani. Gre za pomemben preboj na področju promocije testiranja v ranljivi skupini kot izjemno učinkovitega preventivnega sredstva. Še do nedavnega je namreč veljalo, da je testiranje zunaj medicinskih institucij neizvedljivo. Povečevanje dostopnosti do anonimnega brezplačnega testiranja za MSM je toliko pomembnejše, ker pripadniki ranljive skupine pogosto poročajo, da jim je ob testiranju v medicinskih ustanovah, kot je organizirano pri

MIRAN ŠOLINC, ŠKUC MAGNUS

Po mnenju Mirana Šolinca, ŠKUC Magnus, je največji napredek na področju HIV/aids preventive in kurative v zadnjih 25. letih dejstvo, da imamo zagotovljene minimalne standarde, ki so postali samoumevni, na primer: »nevladne organizacije (NVO) s svojimi programi za vse ranljive skupine, prostovoljno svetovanje in testiranje, kakovosten laboratorij, protiretrovirusno zdravljenje in spremljanje epidemije. Imamo kompetentne strokovnjake na vseh področjih in dobro nacionalno strategijo.« Šolinca najbolj skrbi vse več okuženih med MSM, v skupini, kjer je pri nas epidemija skoncentrirana. »Skrbi me sprenevedanje stroke in politike, saj to področje nikoli ni med prioriteta javnega zdravstva, pričakuje pa se, da bodo NVO vse postorile s prostovoljstvom.« Razlog za skrb so, po Šolinčevem pre-

pričanju, tudi diskriminacija in heteronormativnost politike ter mačehovski odnos države: »Skrbi me nesorazmeren razvoj nevladnega sektorja v primerjavi z zdravstvenim in v primerjavi s podobnimi državami v EU. Skrbi me, da društev še nismo dovolj okrepili, da bi lahko učinkoviteje opravljala svoje dejavnosti.«

IZTOK KONC, DIH

Iztok Konc, koordinator projekta »Pamet v roke, kondom na glavo!« pri DIH-u pravi, da je največji napredek na področju HIV/aidsa v zadnjih 25. letih na medicinskem področju: »Skozi leta se je izboljšalo poznavanje in zdravljenje okužbe

s HIV-om. Odziv na prve primere je bil v Sloveniji hiter, tako s strani strokovnjakov in institucij kot tudi nevladne gejevske organizacije ŠKUC Magnus. Postavili so temelje, na katerih so nastali in se vse do danes razvijali različni programi. Izboljšal se je tudi odnos do okuženih, vendar na tem področju napredek ni tako velik, kot bi si želel. Na področju preventive so se z razvojem novih tehnologij razvili in uveljavili novi pristopi, ki so pripomogli k boljši in širši obveščenosti in osveščenosti.« Tudi Konca najbolj skrbi naraščajoče število novo odkritih okužb: »Skrbi me, da moški v nekaterih situacijah opuščajo uporabo kondoma in druge oblike varne spolnosti. Tudi stigma, diskriminaci-

ja in strah otežujejo zdravljenje in življenje okuženih ter vplivajo na njihovo duševno zdravje ter negativno vplivajo tudi na odločitve MSM, na primer na odločitev za testiranje.« Razlogi za skrb pa so, tako Konc, tudi nezadostno poznavanje homoseksualnosti, homofobija in sovražni govor.

DR. JANEZ TOMAŽIČ

Dr. Janez Tomažič z Infekcijske klinike meni, da je med največjimi dosežki v četrstoletnem spopadanju s HIV/aidsom v Sloveniji ustanovitev ambulante za testiranje in svetovanje na njihovi kliniki, kjer se lahko ljudje anonimno in brezplačno oz. zaupno testirajo na HIV. »Na začetku epidemije se je dobro vpletla tudi država, imeli smo uspešno zdravstveno vzgojo, tudi javnost je bila dobro informirana. Posebej to

nas, nelagodno zaradi strahu pred razkritjem in jih to pogosto odvrača od rednega periodičnega testiranja. Terensko testiranje ob podpori Infekcijske klinike in Inštituta za mikrobiologijo in imunologijo ter vseh treh nevladnih organizacij, ki imajo preventivne programe za MSM, izvaja Društvo informacijski center Legebitra.

V zadnjih petih letih so lgbt-nevladne organizacije, tako kot v zlatih časih HIV/aids preventive ob izbruhu epidemije do sredine devetdesetih, ko je bil z novimi pristopi na tem področju vodilen Škuc Magnus, pokazale veliko inovativnosti in iznajdljivosti. Pri DIH – Društvu za integracijo homoseksualnosti so denimo v okviru programa Pamet v roke, kondom na glavo! vzpostavili blog Glavca (glavca.blog.siol.net). Na njem je 33 raznolikih avtorjev,

med katerimi so tudi strokovnjaki za HIV/aids preventivo, z učinkovito kombinacijo potopisov, receptov, kratkih erotičnih zgodb, poezije, literarnih besedil, anonimiziranih osebnih dnevnikov, razmišljanj, vesti o aktualnem dogajanju na sceni, erotizirajočih fotografij in videov ... ter poljudnih tekstov o varni spolnosti doseglo, da se je HIV/aids preventiva znebila nadležne etikete »pedagoške dolgočasnosti«. Tako so zajeli širok krog bralcev med geji, biseksualnimi moškimi in ostalimi MSM. V štirih letih delovanja so na blogu Glavca objavili 1.400 prispevkov, zabeležili več kot 18.000 komentarjev in našli več kot milijon in pol klikov. Povprečno jih vsak dan spremlja 350 ljudi. Da bi uporabo kondoma, lubrikanta in testiranje na HIV še bolj popularizirali, so pri DIH-u uvedli promotorja HIV/aids preventive,

ki ga lahko, pomanjkljivo oblečena in dobro založena s preventivnimi gradivi, pogosto srečate na mestih druženja MSM, npr. na roza večerih v Klubu K4 ali na Paradi ponosa. Nezanemarljiva sta tudi zbirka erotičnih testov *Dihtivo**, kjer so se preventive lotili po literarni poti, ter distribucija kondomov in lubrikantov neposredno na »štrik placih« v Ljubljani. V zadnjih letih je pozornost zbudil tudi projekt spodbujanja družbene odgovornosti in zavezanosti podjetij HIV preventivi *Everywhere*, ki ga v Sloveniji izvajajo pri Škuc Magnusu. Tako so štirim lgbt-lokalom pri nas (Tiffany, K4, Savna Gymnasiv in Cafe Open) podelili znak, ki obiskovalcem zagotavlja, da so v njihovih prostorih na voljo kondomi, lubrikanti, informacije o testiranju in zdravljenju ter splošne informacije o spolnem zdravju.

Vsem tem inovativnim pristopom nevladnih organizacij je treba prišteti še klasične, splošne preventivne dejavnosti, kot so: distribucija zloženek s kondomom in lubrikantom ter letakov z mesti testiranja na mestih druženja MSM, svetovalna telefona DIH-a in Legebitre, skupino za moške, ki živijo s HIV/aidsom pri Škuc Magnusu, svetovalca Zdravka na GayRomeu ter vrsto raziskav, predavanj, taberov, posvetov in drugih izobraževalnih dejavnosti. Seveda pa na področju HIV/aidsa v Sloveniji še zdaleč ni vse rožnato!

AIDS ostaja marginalna tema javnega zdravstva

Kljub temu, da se pri nas v zadnjih letih soočamo z vse več primeri pozitivnih diagnoz, HIV/aids ni tema, ki bi bila vredna večje po-

velja za skupino intravenskih uživalcev preprovanih drog (IUD), kjer smo sicer imeli tudi nekaj sreče, saj v tej skupini ni bilo veliko okuženih, pozneje pa so bile uspešne preventivne dejavnosti.« Pomemben dosežek, pravi dr. Tomažič, je vsakoletno anonimno nevezano testiranje, ki ga izvaja IVZ »Ta ukrep preprečuje, da bi nas epidemija v kateri od ranljivih skupin presenetila.« Zdravljenje HIV/aidsa je pri nas med najsodobnejšimi. »Že leta 1987 smo imeli prvo zdravilo, a do leta 1995 nismo bili uspešni. Danes je zdravljenje uspešno, tako da je življenjska doba HIV pozitivnih na terapiji podobna pričakovani življenjski dobi neokuženih. Seveda morajo priti dovolj zgodaj. Režimi zdravljenja so vse

bolj prijazni, vse manj je neželenih učinkov, vsa zdravila pa krije zdravstveno zavarovanje.« Med posebnimi dosežki zadnjega obdobja izpostavlja testiranje zunaj bolnišničnih zidov. Sicer pa dr. Tomažiča najbolj skrbi nezadržno širjenje virusa med MSM, predvsem med mladimi: »Mladi so osveščeni in pridejo hitro na testiranje, pri starejših ni tako. Pri njih navadno ugotovimo bolezen že v poznih, včasih celo terminalnih štadijih, pogosto v obdobju aidsa.« Dr. Tomažič je prepričan, da je pri nas nekaj 100 MSM, ki se ne želijo testirati, ker ne želijo vedeti, kakšen je njihov HIV status, »saj se bojijo posledične odgovornosti, raje imajo seksualno svobodo.«

DR. MARIO POLJAK

Dr. Mario Poljak, vodja referenčne laboratorija za HIV, pravi, da je za vsako nalezljivo bolezen vedno

ključna uvedba testov. »Slovenija je bila pri uvedbi testiranja ena prvih v Evropi, saj smo v našem laboratoriju prve teste za HIV uvedli že septembra 1985. Prvi korak pri preprečevanju prenosa HIV-a je bil vzpostavitev nadzora nad kvaliteto darovane krvi. V Sloveniji smo redno testiranje krvodajalcev uvedli že leta 1986. Bili smo ena prvih držav, ki je ustanovila multidisciplinarno komisijo za aids. Ta je, vsaj v zgodnjih letih, ko je delovala dobro, pomembno prispevala k omejitvi širjenja HIV-a.« Dr. Poljak posebej izpostavlja, da imajo v Sloveniji bolniki vse teste in zdravlila na voljo v okviru zdravstvenega zavarovanja. Kot vodjo referenčnega laboratorija pa ga skrbi, da smo letos smo že septembra presegli

število vseh okužb v letu 2010. »Skrb zbujata tudi dejstva, da je med njimi veliko takih, ki imajo znake akutnega HIV-a, to pomeni, da so se okužili v zadnjem mesecu. Epidemija je torej v razmahu. Zelo veliko pa je takih, za katere lahko zanesljivo trdimo, da so se okužili pred več kot desetletjem. Bolniki s pozno diagnozo so pri nas edini, pri katerih še tako učinkovitimi zdravili ne moremo z gotovostjo preprečiti smrti.« Dr. Poljak še opozarja, da je v Sloveniji velik problem tudi stigma: »HIV pozitivni bolniki imajo probleme z medicinskim sistemom in niso deležni enake medicinske oskrbe kot HIV negativni. Velik problem pa je tudi splošno nesprejemanje okuženih v družbi.«

zornosti. In namesto, da bi relativno nizko število okužb izkoristili za krepitev preventivnih programov, ki bi ugodno stanje ohranjali, strokovnjaki opozarjajo, da v Sloveniji vztrajno spimo na lovorikah druge polovice osemdesetih in prve polovice devetdesetih, ki so bili preventivnim programom in kampanjam, zaradi hudega strahu pred novo boleznijo, veliko bolj naklonjeni. Paradoksalno je, da gre nizko število okužb najbrž pripisati tudi intenzivni zgodnji preventivi, ko so z ustreznimi programi, na primer pri Projektu Robert, prepričali, da bi se HIV razširil med intravenozne uživalce drog, od koder hitro najde pot med večinsko heteroseksualno populacijo. Ali, ki so pri Škucu s takojšnjim odzivom na HIV v svetu že aprila 1985, leto pred prvimi primeri HIV-a v Sloveniji, izdali publikacijo o aidsu, v kateri so pozivali k varni spolnosti, temu pa je sledilo vsaj desetletje intenzivne preventive. Ali ko so na Inštitutu za varovanje zdravja izvajali odmevne akcije za splošno populacijo.

Dokazov za to, da HIV ni tema slovenskega javnega zdravstva, ni treba iskati z lupo, saj so v nebo vpjioči. Devet let smo bili brez nacionalne strategije preprečevanja in obvladovanja okužbe, temeljnega državnega dokumenta, ki nalaga smernice in standarde preventive in kurative. Že leta smo brez zares medijsko odmevne nacionalne kampanje, takšne z jumbo plakati, oglasi v tisku, na radiih in televizijah, z materiali, ki

bi preplaval šolski in zdravstveni sistem, s posveti, okroglimi mizami, predavanji, izobraževalnimi akcijami. Takšne, ki bi zajela vse nove medije, ki bi bila inovativna in bi sprožila široko javno razpravo, vladnemu in nevladnemu sektorju pa dala zagon za delo in nove akcije. Lanska kampanja *Prinašaj sporočilo, ne virusa!* je bila zaradi nizkoporačunskosti le blede senca kampanj iz preteklosti in je mediji skorajda niso zaznali. Spolna vzgoja v šolah je prepuščena iznajdljivosti učiteljev in učiteljic. Namesto da bi ministrstvo za šolstvo in šport vzgojo za zdravo, varno in odgovorno spolnost uredilo na sistemski ravni, je lani ponudilo izključujoč letak *Ponosen na svoj (s)pol!* Dijakinje in dijake silijo v podpisovanje izjave »Spolnost je velika odgovornost dveh partnerjev drug do drugega, zato izjavljam, da sem seznanjen(a) z vsem, kar prinaša«, ne da bi jim pred tem nudili ustrezno izobraževanje o spolnosti. Področje preventive za MSM, ranljivo skupino znotraj katere poteka epidemija, je izrazito podfinancirano. Ministrstvo za zdravje namenja nevladnim organizacijam s preventivnimi programi za MSM skupaj letno v povprečju po nekaj 10.000 evrov. S takšnim denarjem pa je nemogoče izvesti kakršen koli resen program HIV/aids preventive na nacionalni ravni. Vlada je gluha celo za finančne argumente, ki pravijo, da zdravljenje vsake nove okužbe stane zdravstveno blagajno približno 1.000 evrov mesečno. Pri 40 okužbah letno je

to 480.000 evrov na leto, pri čemer je zdravljenje HIV pozitivnih dosmrtno. Področje HIV/aidsa, zlasti v ranljivih skupinah, je pri nas podraziskano, če pa s pomočjo evropskih projektov katera od organizacij vendarle izvede kakšno raziskavo, je diseminacija rezultatov, na katere bi lahko naslonili nove preventivne programe, pomanjkljiva. Tudi sodelovanje med nevladnimi organizacijami ni na ravni, ki bi obetala vse boljše preventivo, saj se pogosto zdi, da se je v boju za tistih nekaj 10.000 evrov javnega sofinanciranja težko usesti za skupno mizo in uskladiti programe, da bi bili zares komplementarni.

Stigma ne popušča

Eden glavnih problemov, s katerim se soočamo na področju HIV/aidsa, pa je še vedno stigma. Najbolj simptomatsko je v zadnjih dveh letih stopila v ospredje v razgretih razpravah o Družinskem zakoniku. Za to so poskrbeli nasprotniki zakonika, ko so v članku »Otrok ima v istospolni skupnosti 435-krat večjo verjetnost, da se bo srečal z osebo, okuženo s HIV-om« pod krinko skrbi, da bi bili otroci v gejevskih družinah izpostavljeni večji verjetnosti, da bi izgubili enega od posvojiteljev, homoseksualno spolnost prikazali kot perverzno, dekadentno in nagnusno, HIV pozitivne pa kot nevarnost za otroke. Diskurz so potem pripadniki t. i. civilne iniciative in desnih političnih strank reproducirali tako v parlamentarni

razpravi kot v medijih in ga kljub večkratnim opozorilom, da je stigmatiziranje nedopustno, do konca niso opustili. Komisija za aids, ki je v novi nacionalni strategiji med cilje zapisala tudi omejevanje diskriminacije in stigmatizacije ter vključevanje okuženih v družbo, se kljub prijavi novih diskurzov stigme v razpravi o Družinskem zakoniku ni odzvala. Tudi sicer smo se v 25-ih letih HIV-a v Sloveniji srečevali s številnimi primeri, ko so bili HIV pozitivni zaradi razkritja statusa ob službe, ko so jih sosodje preganjali iz lastnih stanovanj in so se bili primorani izseliti ali ko jim je medicinsko osebje odklonilo zdravstvene storitve. Raziskava med zobozdravniki, ki so jo oktobra 2005 izvedli pri Škucu, je pokazala, da 94 zobozdravnikov od 426, kolikor so jih vključili v raziskavo, HIV pozitivne osebe ne bi sprejelo na zdravljenje, ker bodisi nimajo pogojev za HIV pozitivne, jih je strah okužbe oziroma so jim odgovorili »Naj raje gre kam drugam!« Primeri, ko so se HIV pozitivni v človekoljubnem prepričanju, da bodo prispevali v boju proti stigmati, razkrili pred javnostjo, pa so se, pravijo poznavalci, zelo slabo končali. Kakšne so resnične razsežnosti stigme in kako ta skupaj s homofobijo vpliva na epidemijo HIV/aidsa pri nas, pa je potrebno še raziskati.

HIV/aids je tudi po 30-ih letih od odkritja in 25-ih letih, odkar se z njim soočamo v Sloveniji, polje, ki nudi vrsto izzivov za prihodnja leta intenzivnega dela, vendar ostaja žal tudi tema, ki je vse pre-pogosto potisnjena na obrobje. Dokler ...

JURE ALEKSEJEV SKRIVNA HOMOFOBIČNA PLAT NARODA

Ko sva z Marcelom Štefančičem na *Studiu City* govorila o pravicah homoseksualcev, me je nekaj ljudi opozorilo, da bom utegnil imeti težave zaradi tega, ker sem v svoji knjigi predlagal, da bi v slovenski ustavi pisalo, da se lahko zakonska zveza sklene tudi med istospolnimi pari. Te težave se niso nikoli pojavile, sem pa dobil nekaj čestitk. Očitno Slovenci (oziroma vsaj tisti del, ki gleda *Studio City*) nimajo tako močnih homofobičnih teženj, kot se pogosto bojimo.

Seveda pa je to mogoče zgolj prvi vtis. Slovenci smo narod brez hrbtenice, zato zelo radi govorimo in delamo to, kar drugi hočejo od nas. V javnosti torej ne govorimo tega, kar mislimo, temveč to, za kar menimo, da želi javnost slišati, in odkrito izražanje sovraštva do homoseksualcev danes ni posebej sprejemljivo. Marsikateri homoseksualec se morda ne bo strinjal, saj smo še pred nekaj dnevi (pišem 19. 8.) s prižnic po celi Sloveniji poslušali škofe in druge katoliške pastirje, ki so glasno propagirali »nedotakljivo družino«, ki mora biti oblikovno enaka tisti iz evangelijev in temeljiti na trajni, monogamni in seveda heteroseksualni zvezi. Točno kako so ti pridevniki uglašeni z evangelijskim naukom, da v sveti družini otrokov oče ni materin mož in niti ni tuzemsko bitje, seveda nismo slišali, a to ni ravno naša stvar. Kakorkoli že, stvari še niso tako hude, kot bi lahko bile in kot bodo morda postale. Prej omenjeni škofje so dobili nekaj medijske pokritosti, tudi

udeleženci razvpitega shoda Civilne iniciative za družino in pravice otrok (A ni to super naziv? Danes že kaka polovica slovenskih otrok in družin ne ustreza njihovi definiciji.) so lahko dva dneva uživali v nekaj fotografijah in nekajsekundnih posnetkih, potem pa so vsi znova izginili s prizorišča, pojavile pa so se kritike njihove države in »posvečenih« naukov. Prave težave se bodo začele, ko bo kontrola popustila. Slovenci svojo pravo stran pokažemo v anonimnosti (recimo v glasovalni kabini), in če ima naš narod res skrivno homofobično plat, potem bi se lahko napovedani referendum o Družinskem zakoniku kaj slabo iztekkel.

Ampak če ne drugega, si lahko ob predlogih o ponovni izročitvi družine v katoliško naročje vsaj malo razmignemo možgane. Kampanja za ohranitev zakonske zveze in družine je natlačena z raznimi paradoksi. Recimo tale: zakonska zveza mora biti skupnost moža in žene, katere namen je oblikovanje družine. Taka trditev avtomatično vleče za sabo nagajivo vprašanje, kaj naj naredijo pari, ki zaradi menopavze ali bolezni ne morejo imeti otrok? Bo morda nadškof Stres zavrnil poroko dveh upokojencev, ker v zakonski zvezi ne bosta osnovala družine? Močno dvomim. Zelo zanimivo je tudi, da so verneži za boj proti vsemu »nenaravnemu«, kot temu pravijo, na svojo stran vpoklicali tudi Sigmunda Freuda. Čeprav jim je kot Žid po izvoru in ateist po prepričanju desetletja šel rahlo na živce,

je zapisal stvari, ki jih danes spretno obračajo v zagovor jedrne družine z mogočnim in vsenadzorujočim očetom (kot to zahteva katekizem) in seveda označbo homoseksualnosti kot bolezni. Homofobično delovanje nam lahko pomaga celo pri spoznavanju manj znanih delov naše zakonodaje. Na spletni strani www.24kul.si recimo beremo: »Homoseksualni življenjski slog je z zdravstvenega vidika ocenjen kot tvegan, zato evropska in slovenska zakonodaja prepoveduje homoseksualno usmerjenim moškim darovanje krvi.« Kot vidimo, ima pisec težave s slovnico (pisati bi moralo »prepovedujeta« in ne »prepoveduje«), ima pa prav, kar se tiče zakonske prepovedi, ki je vsaj zunaj gejevske in lezbične scene popolnoma neznana, saj pri vseh krvodajalskih akcijah vneto poudarjajo, da lahko kri darujejo VSI. Toda opazna je nenavadna podrobnost. Prepoved se nanaša samo na geje (oz. moške, ki imajo spolne odnose z moškimi, če uporabimo dejanske besede predpisa), avtor pa začne govoriti o »homoseksualnem življenjskem slogu«, ki ga verjetno živijo tudi lezbijke. Imamo morda opravka s splošnim neupoštevanjem žensk, ali pa morda z namernim ustvarjanjem napačnega vtisa? Ravno povsod prisotno ukričevanje dejstev je jasen znak šibkosti, saj se lahko neubranljivo brani le na tak način. Kaj pa lahko reši te probleme? Na slovenski narod se ne gre pretirano zanašati, saj je njegov pravi odnos do homoseksualne problematike lepo skrit, prav tako pa Slovenci nimamo velike tradicije

Jure Aleksejev, dijak leta Prve gimnazije Maribor in avtor novega predloga slovenske ustave, ki je izšel v zbirki esejev *Za pest esejev*.

političnega aktivizma. Ljudi, ki bi bili pripravljeni tvegati razbito glavo za to, kar je prav, je pri nas vedno bilo kronično premalo. Nekaj časa se je zdelo, da nam bodo morda pomagali tujci. Slovenci ne počnemo ničesar rajši kot to, da se pokoravamo ukazom iz tujine. Ko se je v Španiji, Veliki Britaniji in še kje drugje nedavno sprostil uradni odnos do pravic homoseksualcev, sem vsaj jaz osebno pričakoval prihod evropske direktive, ki bo Slovincem brez priziva ukazala, naj še sami storijo enako. Toda EU ni pokazala interesa za kaj takega in v prihodnosti ga bo verjetno še manj, saj so sedanji politiki EU ujeti v tekmi z vedno glasnejšo skrajno desnico in zato posnemajo njene kseno- in homofobne vzorce politične propagande.

Kaj nam torej še ostane? Večina odkritega protihomoseksualnega delovanja je danes vsaj prikrito mačističnega in ni usmerjeno samo v nadaljevanje diskriminacije homoseksualcev, ampak prikrito postavlja v podrejeni položaj tudi ženske. To sicer ni nikjer eksplicitno zapisano, je pa pri poudarjanju, da je zakonska zveza skupnost moža in žene, da otrok nujno potrebuje očeta in mater, vedno poskrbljeno, da so moški omenjeni na prvem mestu, Biblija in že omenjene interpretacije Freuda (oboje je med temi ljudmi zelo priljubljeno branje) pa ženske večinoma obravnavajo s prezirom in jim dodeljujejo položaj malopomembnih članic družbe. Morda sem pretirano optimističen, ampak dvomim, da bodo Slovenke to sprejele. Ob tem mi pride na misel verz iz odlične in vse premalo poznane pesmi *Bread and Roses*: »The rising of the women means the rising of the race.« Srčno upam, da res.

MITJA BLAŽIČ ČAS JE ZA »OUTING«!

Potem ko je avstrijski kardinal in dunajski nadškof Hans Hermann Wilhelm Groër v pastoralnem pismu ostro obsodil homoseksualnost, je 27. marca 1995 37-letni Joseph Hartmann javnosti razkril, da je imel z Groërjem, še kot 17-letni dijak ene od katoliških šol, štiriletno intimno razmerje: »Bil sem popolnoma odvisen od njega. Bil je moj oče, moja mama, moj spovednik in moj ljubimec.« Kmalu so Hartmannove navedbe potrdili še številni drugi kardinalovi »varovanci«. Avstrijski preiskovalni novinar Hubertus Czernin v svoji knjigi *Das Buch Groër* (1998) trdi, da je bilo žrtev Groërjevih spolnih zlorab več kot dva tisoč. In zakaj je Hartmann javno razkril Groërja? Za »outing« se je odločil zaradi kardinalove ostre obsodbe homoseksualnosti v pastoralnem pismu, je pojasnil. Marca 2009 je v intervjuju za *Narobe* eden vodilnih avstrijskih gejevskih aktivistov Kurt Krickler (HOSI) povedal: »Hartmann zgodbi o zlorabi nikoli ni želel delati pretirane publicitete, vendar ko je Groër v pridigi javno obsodil homoseksualnost, je Hartmann prekinil molk, saj ni več mogel prenašati Groërjeve neverjetne hipokrizije.« Krickler je poleti 1995 vodil skupino *Opus Lei*, ki je na tiskovni konferenci javnosti razkrila imena štirih avstrijskih homoseksualnih nadškofov in zatrnila, da lahko navedbe potrdijo s pričami. Napovedali so tudi »outing« nekaterih politikov desnice, zlasti konservativne ljudske stranke, ki je bila takrat del vladajoče koalicije. »Pol milijona Avstrijcev je pretekli mesec podpisalo peticijo, s katero so zahtevali radikalno reformo cerkve, vključno z uvedbo pravice, da se lahko du-

hovniki poročajo, in s spoštovanjem enakopravnosti žensk, da lahko postanejo duhovnice. V razočaranju je v preteklih mesecih katoliško cerkev zapustilo 35.000 ljudi,« je avgusta 1995 poročal spletni *New York Times*. Pokojni deželni glavar Jörg Haider, ki ga je leta 2000 razkril nemški novinar v berlinski izdaji časnika *Tageszeitung*, se je prav zaradi strahu pred t. i. Hartmannovim učinkom vzdržal homofobičnih in populističnih izpadov. (Leta 1996 je kot član nacionalnega parlamenta kljub temu glasoval proti odpravi dveh protigejevskih členov v kazenskem zakoniku. Ni pa bil v nasprotovanju enakopravnosti gejev in lezbijk glasen, kot je bil, ko je govoril o tujcih.)

Aurelio Mancuso, predsednik organizacije »Equality Italia«, je po poročanju dnevnika *La Repubblica* prav v teh dneh napovedal prvi množični »outing proti hipokriziji« v Italiji. Na jesensko enakonočje, 23. septembra ob 10. uri, bodo na spletnem portalu listaouting.wordpress.com objavili prvih 10 imen zaklozetiranih homofobičnih politikov. Celoten seznam obsega, tako trdijo, že več kot 100 imen. Med njimi so tudi ministri na oblasti, kardinali in duhovniki. Mancuso pojasnjuje, da so se za javno razkritje odločili neposredno po padcu zakona proti homofobiji v parlamentu, da bi homofobične homoseksualne politike, ki so prispevali k padcu zakona, pritisnili ob steno. »Iniciativa se je rodila, da bi prinesla nekaj pravice v državo, kjer nekateri nimajo nobenega učinkovitega sred-

stva za obrambo pred žalitvami in vsakodnevnimi napadi hinavskega in hudobnega političnega razreda,« so zapisali anonimni strokovnjaki na področju internetnih tehnologij, ki so Mancusu akcijo predlagali in jo bodo v kratkem tudi izvedli. (Več nam do zaključka redakcije ni uspelo izvedeti.)

Nekaj podobnega je julija lani naredil Carmelo Abbate, novinar tednika *Panorama*. 20 dni je s skrito kamero in »prikupno vabo« preživel med nočnimi homoseksualnimi avanturami duhovnikov v svetem mestu. Abbate je v izjemni reportaži skozi zgodbe treh fantov (Paula, Carla in Luke) razkril življenje duhovnikov, potem ko v omaro pospravijo svoje talarje. »Udeležujejo se nočnih zabav s prostitutami, imajo spolne odnose z zaključnimi moškimi, najdete jih na spletnih klepetalnicah in na mestih druženja istospolno usmerjenih.« Z besedo, sliko in videom oriše detajle »pogumnih noči« rimskih duhovnikov. Podobnih zgodb smo vajeni iz ZDA, kjer so najbolj glasne republikanske nasprotnike človekovih pravic LGBT že ničkolikokrat zalotili s prsti in marmeladi na javnih straniščih in parkiriščih.

Outing, javno razkritje homofobičnih, a prikrito homoseksualnih oseb, je eno od ultimativnih sredstev zaščite pred fundamentalistično histerijo katoliških konservativcev, ki so v zadnjih dveh letih dokazali, da za zatrtje napredka na področju odpravljanja systemske diskriminacije istospolno usmerjenih v Sloveniji niso pripravljeni izbirati sredstev. Z obsežno, sistematično, dobro organizirano in financirano kampanjo (po zgledu mormonske leta 2008 v Kaliforniji) je katoliška cerkev, skupaj z njenimi političnimi partnerji in civilno-družbenimi derivati (nekateri je prav za to ustanovila sama), razvnela pravi boj za ideološko nadvlado. Po besedah sociologinje dr. Ta-

nje Renner so njihova prizadevanja prerasla v poskus »simbolne dominacije«. Gre za zatrtje vsakršnega, tudi kompromisnega, poskusa pravnega urejanja enakopravnosti za istospolno usmerjene. Natanko tako, kot v dokumentu *Premislek o predlogih za pravno priznanje zvez med istospolnimi osebami* (2003) predlaga prefekt Kongregacije za verski nauk (ex *Congregatio Romanae et universalis Inquisitionis*) kardinal Joseph Ratzinger, sedanji papež Benedikt XVI. Laži, namerne napačne interpretacije, demonizacija homoseksualnosti, ustvarjanje moralne panike s kataklizmičnimi scenariji, širjenje strahu, občutka ogroženosti in žrtve. Neprekinjeno produciranje in neskončno reproduciranje tovrstnih diskurzov. Ali, kot je na eni od maratonskih obravnav Družinskega zakonika, ob n-ti ponovitvi »argumentov« nasprotnikov zakonika cinično pripomnila Majda Potrata: »Repetitio est mater studiorum.« To so temeljna orodja novega lova na čarovnice, ki so ga nasprotniki Družinskega zakonika sprožili v naši državi.

Čas je torej za outing. Za javno razkritje imen homoseksualnih oseb, ki so si v vrhu katoliške cerkve in konservativne desnice za življenjski cilj zadali onemogočiti temeljne človekove pravice sodržavljamkam in sodržavljanom. Čas je, da objavimo imena ljudi, ki so v prizadevanju, da bi prikriili lastno homoseksualnost, brezčutno poteptali zadnjo mejo sočutja, ki nas je do zdaj zadrževala, da o njih nismo govorili javno. Če imamo zdaj polne roke dela z referendumsko kampanjo, je »outing« nujna! Če nočemo v Sloveniji čez nekaj let imeti polne roke dela s kampanjo *It gets better!* Živeti v Sloveniji kot gej ali lezbijka, bi- ali transoseba postaja namreč neznosno.

SUZANA TRATNIK

MEN' JETA MAŠKARADA ČIST' NAVADNA

Letos sem prvič namočila noge v slani vodi neke sobote v začetku junija in tako otvorila začetek svojega poletja. Ravno tiste sobote in ravno na tisti slovenski plaži je potekala poročna slovesnost. Pa ne zdaj, sem besno pomislila, hočem imeti mir vsaj na plaži, le zakaj se morata tadva mladoporočenca tako razkazovati in na vsej plaži propagirati heteroseksualnost, tudi s posledičnimi pogovori kopalcev, ki so se ljubeče ali rahlo zdolgočaseno ozirali na obred, ženske pa so takoj opravljale, kako grdo in nespodobno je, ker je nevesta v beli obleki s kratkimi rokavi. Čeprav se je bila vsa plaža prisiljena ukvarjati se s poročnim obredom, nikomur ni prišlo na misel, da bi zahteval mir in tišino med počitkom na javnem prostoru (kar sicer zelo radi počnemo). Povsem drugače pa je bilo ob istem času te iste sobote na paradi ponosa v Splitu, ki je potekala v grozljivo sovražnem in skrajno primitivnem ozračju. Na splitski rivi zbrani nasprotniki so namreč zmerjali udeležence in udeleženke parade, češ, zakaj se, bolniki, tako brezsravno razkazujejo, vanje so metali razne predmete in prakticali vsakovrstni sovražni govor, menda vse za ohranitev normalnosti, heterovrednot, nedotakljivosti svete družine ... Ko človek vidi posnetke nasilnih, nekultiviranih in zvečine že zavoženih bedakov, bedakinj in celo otrok, ki tako zelo orgazmirajo v izlivih skupinskega sovraštva – in kaj šele če to doživi na lastni koži –, se mu tovrstna

normalnost zagnusi za vse večne čase.

Ravno ko se je zaključeval heteroporočni obred na plaži, so po smsih začela kapljati obvestila, da je splitska parada že prekinjena, ker policija ni več zmoгла zagotovljati varnosti udeleženk in udeležencev. Še huje pa je bilo, da so udeleženci, med njimi tudi nekaj deklet z naše lezbične scene, ostali ujeti v mirujoči povorki, obdani z nasilnimi nestrpeži, in da je kar dolgo trajalo, preden jih je policija razvozila na varne prostore. Nihče me ne bo prepričal z abotnim mnenjem, češ da tako skrajne situacije izzovejo ali celo izzivajo sami homoseksualci s paradami. V resnici te situacije šele pokažejo, kako globoko je v resnici sovraštvo (pa seveda tudi neznanje in strah) do homoseksualcev in kakor koli drugačnih ljudi po spolu ali spolni usmerjenosti. Tako kot se je to pokazalo tudi ob predlogu družinskega zakonika, zlasti seveda skozi dogajanja v organizaciji raznih zaščitnikov ene same prave jedrne družine. Tudi tu ne gre za skrb za družino, sestavljeno iz ateka, mamike in deteta, še manj za kakšno posebno nežno sočutje do ubogih otrok, pač pa enostavno in predvsem za masovno izražanje odpora do državljanov in državljanek z drugačno spolno usmerjenostjo. Pod krinko ljubezni in normalnosti. Pri čemer zelo dejavno sodeluje tudi RKC, slovenska verska organizacija z največ »članstva«, ki sicer v celoti ne podpira svoje Cerkve oziroma

verjame v »nekaj«, ker pa je bila večina krščena takoj po rojstvu, avtomatično sodi v to občestvo. A vsaj brez tistih, ki smo se iz te cerkvene organizacije izpisali, čeprav je po njihovem mnenju krst »neizbrisno znamenje«. A zame je predvsem neprostoovoljno in zelo ideološko dejanje, izvršeno na majhnem otroku.

Okus po porazni splitski paradi je popravila zagrebška parada, tokrat zelo množična, saj so se je mnogi »purgerji« udeležili tudi v znak protesta nad homofobijo splitskih »blitvarjev«. Ljubljanska parada je bila ... no, je bila, kar je že velik uspeh spričo sovražnega govora v parlamentu, na forumih in tudi dejanj nekaterih skrajnežev. O paradah smo govorili na dveh okroglih mizah v Cafeju Open, ki se jih, kako značilno, ni udeležil nobeden od tistih, ki so imeli, predvsem po kuloarjih, veliko povedati o tem, da je ljubljanska parada dolgačasna, preveč politično obarvana in negativno nastrojena do večine, spet drugi so menili, da je treba parado preimenovati v nekaj tretjega. Seveda so bili tudi taki (pa niti ne kakšni desničarji!!!), ki so trdili, da je to ena brezvezna maškarada (a tudi letos smo pogrešali moške v tangucah!), zato je le treba podeliti poročne in posvojitvene pravice tudi lezbijkam in gejem, da bodo končno nehali paradirati. Zakaj potem lgbt-populacija ne neha paradirati v skandinavskih državah, v New Yorku ali na Islandiji? Najbrž ne zato, ker ne bi imeli pametnjakovičev, ki trdijo, da je treba parade ponosa pospraviti na smetišče zgodovine.

Poletje sem zaključila z namakanjem v Moravskih Toplicah, kjer sem kot otrok preživela veliko poletij, in nikoli si ne bi bila mislila, da se bom kdaj vrnila na vikend paket zato, ker bom povabljen na gejevsko poroko dveh prijateljcev. Poroka je bila seveda mišljena simbolično, poročni obred je po-

tekal na igrišču za golf, zabava pa se je nadaljevala v hotelski taverni. Ker je bilo hotelsko osebje ves čas zelo korektno, prijazno in dobrovoljno, smo se svatje počutili čisto običajno. Vse skupaj je bilo »čist navadn«, kot bi rekli v najnovejšem žargonu. Navzoči so bili tudi starši enega od mladoporočencev, iskreno navdušeni nad sinovo poroko, no, v resnici je šlo za registracijo skupnosti, ki je sama po sebi zelo nesvečana. Pravzaprav sta mladoregistriranca svojo skupnost že potrdila v državi enega od njiju, vendar tako sklenjena zveza ni veljavna v Sloveniji, zato sta se morala ponovno registrirati v skladu s tukajšnjimi predpisi – kar pa je bil pravcati birokratski oreh. Toliko o nezdržljivosti nekaterih zakonov, ki jih priporoča Evropska unija, njihovo sprejemanje in obliko pa prepušča posameznim državam.

Doslej sem bila na poroki enkrat samo, tako da niti ne vem, koliko se je ta gejevka »poroka« sploh razlikovala od raznospolne. Ali je bilo to, kar smo se šli, samo simbolični približek oziroma posnemanje uradno priznane heterozdruživitve ali pa smo bili morda priča samosvojemu obredu, ki bo z zakonitvijo sčasoma predrugačil tudi patriarhalne vzorce, kakor zatrjujejo nekateri? Morda bo slika jasnejša potem, ko bomo doživeli še več gejevskih in lezbičnih porok. A na parado ponosa vseeno grem. Morda pa le enkrat doživim pravo maškarado, ne tisto predvidljivo pustno.

ROMAN KUHAR

Intervju z
Rafaelom Lapajnetom

GEJEVSKA POROKA NA LOVČENU V SEDEMDESETIH

Sedel sem v drugi vrsti priložnostnega majhnega avditorija v Galeriji Škuc v Ljubljani, kjer je sedemnajstega aprila letos potekal 6. večer lgbt proze in poezije. S seboj sem pripeljal Ajšo, psičko, čeprav mi je bilo že po prvem pesniškem nastopu žal, da sem – tako kot že tolikokrat – popustil moledujočim pasjim očem in mrcino vzel s seboj. Ajša je namreč z nepostrizenimi nohti po Galeriji, kjer vse odmeva, ustvarjala zvok težkih kapelj na oknih, za povrh pa je še vztrajno lajala med vsakim aplavzom. »Seveda, boji se,« mi je rekel Brane Mozetič. »A ne veš, da pes zvok sliši desetkrat glasneje?«

Tisti večer sem se težko koncentriral na poezijo in prozo. Ves čas sem bil na preži, kdaj bo šla kaplja čez rob in jo bova s psom lepo popokala iz Galerije. Medtem se je k Suzani Tratnik, ki je vodila letošnji Večer literature, sklonil starejši moški in očitno jo je prosil, če lahko nastopi tudi on. Ko je nato stopil na oder in začel pripovedovati svojo zgodbo, je vsem po malem vzelo sapo. Še meni je kar naenkrat postalo vseeno, kaj počne mrcina. Šestinšestdesletni Rafael Lapajne sicer ni prvič v življenju na literarnem večeru bral svoje poezije, jo je pa prvič bral brez laži. »Vse moje pesmi so napisane Njej, ker tam, kjer živim in delam, drugače ne bi razumeli. V resnici pa so vse moje pesmi namenjene Njemu.« In je začel. Na pamet je povedal vse svoje pesmi, nikoli se ni zmotil v slovničnem

spolu. Vsaka »ona« je postajala »on«, vsak »njej« »njemu«. Pesmi so prvič zaživele tako, kot so bile zamišljene.

Na Škučevem večeru si prvič bral svoje pesmi tako, kot so zapisane v tvoji glavi – torej v moški slovnični obliki. Kaj bi se v tvojem okolju zgodilo, če pesmi ne bi pisal Njej?

Oh, o tem raje ne razmišljam. Raje ne. Ne vem, kako bi ljudje v literarnem društvu, kjer delujem, to sprejeli. Večina bi verjetno rekla: 'Ja, v redu'. Drugi pa bi se mi verjetno na skrivaj posmihali.

Ko pišeš, ali napišeš dve različici pesmi ali pa eno napišeš, druga pa je v tvoji glavi?

Napišem samo eno različico. Njej. Toliko, da tisti v literarnem društvu razumejo. V mislih pa so vse te pesmi za Njega. Tiste pesmi, ki sem jih pisal kot mladenič – pisati sem začel okrog leta 1970, ko sem bil učitelj v šoli –, tiste pa sem objavjal pod psevdonimom v dijaškem glasilu, a so vseeno nagovarjale »njo«.

So pesmi napisane imaginarnemu Njemu ali resničnemu Njemu?

Nekaj imaginarnega, nekaj pa prav konkretnega. Saj se že v samih pesmih vidi, kje je v ozadju resnični On, kje pa je samo hrepenenje po njem.

Po eni strani tvoje pesmi nagovarjajo žensko, po drugi strani pa sem iz najine kratke korespondence, ko sva se dogovarjala za intervju, razbral, da ti je dovolj skrivanja, da hočeš biti v intervjuju predstavljen z imenom in s priimkom ... Zakaj tudi pesmi ne začneš pisati tako, kot so mišljene?

Zaradi okolja, kjer še sodelujem. Vendar v tem okolju ne želim živeti. Prodajam hišo in takoj ko se bom odselil, se bom oddaljil tudi od pisateljske družine. Želel bi iti nekam blizu mesta, kjer bi lahko svobodno zadihal.

Nekoč si že živel blizu Ljubljane ...

Da, in s sedemnajstimi leti sem ugotovil, kaj sem. Zaradi tega sem iskal tako družino in jo dobil v Ljubljani. To je bilo leta 1966. Jeseni tega leta sem šel k vojakom. Ko sem se vrnil po letu in pol, družine ni bilo več – vsak je šel na svoj konec. To pa zato, ker so našo družino začeli napadati gellipterji, pretepači. Tudi mene so enkrat napadli za bencinsko črpalko. Delal sem se, kot da grem iz Bežigrada proti železniški postaji. Kar naenkrat zagledam tam dva, pa tam dva ... nisem imel kam zbežati. »Kaj delaš,« je rekel eden od njih. »Grem na postajo. Kaj hočeš?« »Prekleti peder hudičev,« je rekel in me udaril s palico po grlu, tako da sem bil tri tedne brez glasu. Od takrat ne dosežem več tenorja, ki sem ga prej pel. Jaz sem po udarcu začel bežati in vpiati ... no, oni so se pa tudi razbežali.

Kaj je leta 1966 v Ljubljani sploh obstajalo za geje? Kako si sploh spoznal družino in kje ste se dobivali?

Vedel sem, kdo sem in kaj mi paše. Ko sem bil v Ljubljani na učiteljski – to je bila šola na Resljevi ulici – sem bil seveda vozač in pouk je bil deljen. Včasih je bilo vmes dovolj časa in sem hodil na sprehode. In tako sem nekoč v drugem, tretjem letniku med spre-

hodom zavil v kapelico pri Zmajskem mostu.

Kapelico?

To je bil javni WC. Temu smo rekli kapelica. Tam je bil nek starejši možakar s trdo batino ... in mi ga je vzel v usta. In tako se je začelo. WC je bil odprt, tako da bi naju tista ženska na blagajni lahko videla ... No, s tistim tipom sva se potem dobila še enkrat – v kapelici pri kopališču Ilirija. Pravzaprav na zelenem pasu med Ilirijo in železniško progo. Tam je bila nekoč stara kapelica. Vendar so tam naokrog včasih hodili policaji, tako da si moral paziti, ker se nisi mogel nikamor umakniti. S tetami, ki so na straniščih skrbele za red in čistočo, pa sicer v glavnem nismo imeli problemov. Če je kdo kaj sitnari, smo se napotili k drugi kapelici. Če sva oba pokazala interes, smo se običajno odpravili na kakšno mirnejše mesto, na primer v kakšno grmovje ali v Tivoli.

Kaj se je zgodilo, če so te dobili policaji?

Popisali so te in te vprašali, kaj počneš. Preprosto si rekel, da si šel na WC.

Si kdaj slišal, da so koga zaradi tega zaprli in da so na policiji delali seznam homoseksualcev?

Ne, nikogar niso zaprli. Seznam so pa verjetno imeli, ker ... no, tako: jaz sem potem prek vsega tega spoznal določen krog ljudi. Recimo Janija s televizije. Ta me je peljal v Pival. Tako smo rekli Knafljevemu prehodu, kjer je bilo naše zbirališče. Večinoma smo se zbirali ob petkih in sobotah proti večeru ... sedeli smo v parku na klopi,

se smejali, zafrkavali...bili smo MI.

Ste bili ista generacija?

Večinoma, ja. Stari smo bili od dvajset do petintrideset let. Spomnim se, da je šel enkrat mimo tudi moj poznejši prijatelj. Spomnim se, ker je imel tak vpadljiv jopič: velik belo-črn karo. On se je znal tako oblačiti. Sicer pa so tja prihajali različni ljudje, na primer Mandi, ki je delal v Šentjakobskem gledališču, Vid, ki je delal v Lesnini – nazadnje sem ga videl pred par leti popolnoma zgubljenega ... Pa imeli smo svojo kraljico! To je bila ženska, ki se je izdajala za heteroseksualko – ne vem, ali je bila res hetero ali je bila bi – je bila pa naša prijateljica in je bila vedno z nami. Izbrala si je tudi svoji dve oprodi, po njenem mišljenju najbolj luštna fanta. Tam smo se torej srečevali, zabavali, praznovali rojstne dneve ...

zraven je bil Rio, kamor smo šli kaj pojest ... in nihče nam ni ničesar hotel. Saj so ljudje hodili mimo, ampak jim nismo bili za mar.

Saj verjetno niso vedeli ...

No, včasih smo se tudi objemali. In poljubljali. Bili smo na gornjem delu parka. Na drugi strani parka pa so stanovalci imeli drvarnice. In tja se je hodilo seksat. Tam so se ves čas sprehajali tudi kakšni starejši moški in čakali ... njim smo rekli »drvarnice«. Enkrat, ko sem bil tam z nekim tipom, me je ob drvarnici ujel policaj. Tam jih sicer ponavadi ni bilo, ampak takrat je bila ura dve, tri zjutraj ... In je rekel: »Kaj zdaj?« Jaz pa: »Drkala sva, pa kaj? A je prepovedano?« In on: »Pa ne na javnem mestu!« »Kakšno javno mesto,« sem rekel, »ob tejle temi in ob tejle uri zjutraj?« Morala sva mu pokazati osebno in naju je popisal.

Je temu potem sledila kakšna kazen?

Ne. Policaji so me popisali dvakrat, trikrat, ampak potem nikoli ni bilo nič.

Kaj pa starejši od vas? So vam kdaj govorili o kakšnih policijskih racijah in podobno? Saj homoseksualnost je bila takrat vendarle še kriminalizirana – predvidena je bila zaporna kazen do enega leta. Ste to sploh vedeli?

Ne. Jaz ne. Tudi starejši nam o tem niso nič govorili.

A se potem sploh spomniš leta 1976, ko je bila homoseksualnost črtana iz Kazenskega zakonika?

Ne. Ne spomnim se, da bi se kdaj pogovarjali, da je to kaznivo dejanje. To je bilo takrat predvsem sramotno dejanje. Na zunaj smo vsi hoteli biti »pravi moški«. Med nami pa smo bili tisto, kar smo pač bili. Nekateri so, recimo, v naši družbi govorili tudi na žensko. Ampak to samo tisti, ki so bili bolj feminilni.

Kako pa ste se imenovali? Besede gej takrat še ni bilo.

Nič. Samo »A ti si tudi to? A ti si tudi naš?« Kot žaljivka je obstajala beseda peder, ampak te besede nihče ni hotel slišati, niti je nismo uporabljali.

Še eno zbirališče je bilo savna na Miklošičevi, kajne?

Da. Tja me je tako rekoč poslal moj zdravnik. Pri sedemnajstih sem namreč imel strašno vnetje sinusov. Zdravnik je rekel, da ne bo pomagalo, če bi naredili operacijo. Svetoval mi je, naj se poleti na morju potapljam in grgram slano vodo, pozimi pa naj hodim v savno. Savna je bila na Miklošičevi 24 in ko sem prišel tja, sem takoj videl, kako se moški med seboj dotikajo, kako se pogovarjajo ... Savna je namreč imela določene dneve samo za moške in določene samo za ženske.

Kdo je tja zahajal – mladi in stari?

Da, vsi. »Naši ljudje« so se tam zelo odprto pogovarjali. Tudi tisti, ki so bili za blagajno – včasih je bila to ženska, včasih moški – niso reagirali na to. Pa takšni sepereji so bili, ločeni s stenami ali z omarami – tako da si šel lahko tja noter. V savni sta bila sicer dva bazenčka, topel in hladen, na levi je bila parna savna, na desni pa suha. Tam se je dogajalo marsikaj!

Kaj se je zgodilo, če je bil tam kak hetero-moški?

Pa kaj? Fučkalo se jim je ... Sicer pa so bila poleg savne, kapelic in Pigala zbirališča tudi v zasebnih stanovanjih. »Mati« vseh nas je bila Andrejka. To je bil že pokojni gospod Ivan Andrejč, ki je imel v Šiški majhno stanovanje. Pri njem je bil vsak dobrodošel, da se le ni »držal nazaj« (smeh). Tam se je seksalo.

Kaj pa kavarna Union? A ni bilo tam tudi zbirališče za geje?

To je bilo čisto na začetku. Takrat, ko smo bili še srednjeolci, smo tja hodili na kavo, ko smo čakali na pouk. Že čez dan se je kdaj zgodilo, da si koga srečal v stranišču ali pa si opazil kakšen tak pogled ... Takoj si vedel, v očeh se je izrazilo hotenje. Sicer pa je bilo že v šestdesetih eno od poletnih zbirališč tudi za Savo nad Črnučami, vendar jaz nisem bil nikoli tam. Ostala poletna zbirališča so bili nudistični kampi v Istri: Rovinj, Crveni otok, pozneje tudi Kanegra. Zelo popularen in sorazmerno poceni je bil tudi dopust na Rabu. Tamkajšnja nudistična plaža je imela za zaledje precej obsežno in popularno grmovje s sprehajališči. Tam se je pretočilo veliko sperme! (smeh) V vseh letnih časih, za vikende, še posebej pa za večdnevne praznike, pa je bila za seksualne stike popularna Reka

na Hrvaškem. »Naš« hotel je bil hotel Bonavia, ki je v samem centru, s svojo depandanso na samem korzu. Na korzu smo se sprehajali in »fačkali« – to pomeni, da smo z očmi lovili potencialne seksualne partnerje. Ob korzu je bil majhen park s straniščem v popolni temi med grmovjem. Druga kapelica je bila na začetku korza pri avtobusni postaji poleg stopnišča, zadnji dve pa ena ob železniški postaji in druga na železniškem peronu.

Je bila homoseksualnost takrat omejena predvsem na seksualne stike, kot jih opišuješ, ali so v vaši družbi nastajala tudi partnerska razmerja, so se ljudje selili v skupna stanovanja in podobno ... ali pa se je glavnina potem vendarle poročila?

Seveda so obstajali tudi pari. Glede družbenega pritiska in poroke pa ... Moj pokojni oče je na stara leta zbolel za shizofrenijo in tudi sam sem pri dvajsetih letih imel težave s psiho. Takrat sem sklenil, da ne bom imel svojih otrok, ker ne želim, da moji otroci trpijo zaradi mene. To sem tudi doma povedal. Zato sem potem iskal žensko, ki bi že imela otroke. Nekoč sem jo našel, a ko sem prišel na drugi zmenek, so bila njena vrata zaprta, znotraj pa se je slišalo hahljanje. Takrat sem si rekel: »Fant, tu ni kruha zate, živi po svoje.« Tako se nikoli nisem poročil.

In nate tvoja družina ni pritiskala?

Je, dokler sem bil zdrav. Psihično sem zbolel v svoji prvi službi, kjer sem kot začetnik brez pomoči moral poučevati in obvladovati tri razrede. Takrat se mi je čisto zmešalo – zaradi službe in zaradi svojega življenja, ki sem ga moral tlačiti in skrivati ... in potem sem tam kar taval po hribih. Zaradi tega sem šel nato k psihiatru v Ljubljani in mu vse povedal, tudi to, da sem gej.

Kako je reagiral na to?

Rekel je: »Tovariš, hvala bogu je vse skupaj minilo brez hujših posledic. Dal vam bom tablete, ki vas bodo samo pomirile, vaša rešitev pa je v vas samih. Ne se zapirajte vase, ampak pojdite ven med 'vaše ljudi'«. Tako mi je svetoval leta 1965.

Uh, boljšega nasveta verjetno ne bi mogli dobiti ...

Ja, imel sem srečo, da sem naletel na tako naprednega psihiatra. Ko sem potem prišel domov, sem mami rekel: »Glej, kam so me pripeljali tvoji dobri nasveti – doma bodi, pa pridem bodi, pa deloven bodi ... A me vidiš, kje sem zdaj?« Potem mi je v soboto dala 100 din in rekla, naj grem v Ljubljano med ljudi.

Mama je torej vedela?

Ne, sumila je. No, čeprav je pozneje spoznala Dušana, mojega prijatelja, in sta se dobro razumela, tako da je morala vedeti. Pa tudi Dušanovi so me poznali. Samo ... nikoli ni bilo izrečene nobene besede. Je bil pa mir.

Sta tudi skupaj živela?

Da. Poročena sva bila.

Kako to misliš?

Poročila sva se na Lovčenu v Črni gori. Imela sva črnogorskega kuma, tudi on je bil seveda »naš«, in izmenjala sva si poročne prstane. Na eni od brigad sem namreč spoznal Radeta, Črnogorca, in postala sva dobra prijatelja. Nje-

gova družina me je sprejela tako, kot me nikoli ni moja. In potem sem vsa poletja preživel tam. Njihov sosed pa je – tega dolgo nisem vedel – gledal za mano. No, leta pozneje sva se potem slučajno srečala in takrat je priznal, da je on tudi »takšen«. Prav on naju je potem »poročil« na Lovčenu.

Kje pa si spoznal svojega partnerja?

Na stari avtobusni postaji v Kopru. 3. maja 1976. V stranišču. Pogledala sva se, ugotovila, da sva si všeč, odšla ven, se dogovorila in nato me je odpeljal k sebi domov. In sva klepetala do šestih zjutraj. Samo za roke sva se prijela, ni bilo seksa. Čez štirinajst dni sem imel namreč zdravniški pregled za odhod na ladjo (takrat sem končeval svoj študij za pomorskega oficirja) in strah me je bilo, da bi pri zdravniku lahko kakorkoli ugotovili, da sem seksual z moškim. Nisem se hotel izdati. Nato sva se dobivala na Tartinijevem trgu. Dušan je bil starejši od mene – jaz sem bil takrat star 31, on pa 42. Leta pozneje mi je rekel, da si je za vedno zapolnil tistih mojih štirinajst dni do zdravniškega pregleda. Rekel je, da če bi mu tisti večer, ko sem mu rekel: »Nocoj sem pa čisto tvoj,« spet rekel: »Ne,« bi me pustil (smeh) ... In potem sva bila skupaj 28 let. Do njegove smrti.

R A Z I S K A V I

Društvo informacijski center Legebitra v okviru svojih projektov opravlja raziskave, s katerimi želi izboljšati svoje programe. Vljudno vas vabimo k sodelovanju v raziskavah.

Učitelji in učiteljice!

V okviru mednarodnega projekta *Breaking the Walls of Silence*, ki ga podpira Evropska komisija, Legebitra izvaja anonimno raziskavo o homofobiji v srednjih šolah.

Vse srednješolske učiteljice in učitelje vljudno naprošamo, da izpolnijo spletni vprašalnik: <http://www.1ka.si/a/7217>.

Geji, biseksualci, MSM!

V okviru HIV/AIDS preventive Legebitra izvaja anketo o seksualnih navadah moških, ki imajo spolne odnose z moškimi.

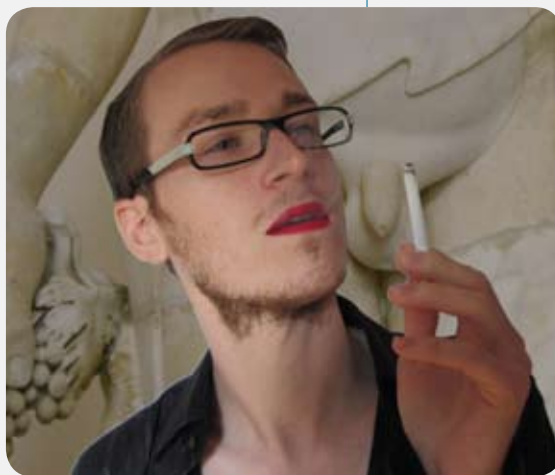
Rezultati raziskave bodo v izjemno pomoč pri oblikovanju programov HIV/aids preventive, saj je prav v tej ranljivi skupini prišlo do okrepitve epidemije HIV/aidsa.

Geji, biseksualce in MSM vljudno vabimo, da izpolnijo spletni vprašalnik: <http://www.1ka.si/a/7942>

Hvala za vaše sodelovanje.

ALEŠ ZOBEC

»NAJ BO MUCEK AL' PA PESEK, SÁMO DA JE MESEK!«

Vse naokoli se dogaja toliko reči, o katerih je vredno vsaj razmišljati, če ne tudi kaj napisati ali celo storiti, da je pred mnogimi lahko velika dilema, v katero družbeno trohno podrezati. Marsikdo pa se seveda s tem izhodiščem ne bi strinjal: neke zlate maturantke, domnevno cvet naše bodoče intelektualne srenje, vse po vrsti pa bodoče (zobo)zdravnice, so pred časom v televizijsko kamero s razmežljivim glaskom zapele, da lahko dobi delo vsak, ki delati tudi zares želi. K temu napevu je svojo kitico dodal še zlat maturant nekoliko »alternativnega« videza, bodoči študent Filozofske fakultete, češ da njega zanima le lastna eksistenca – in če tej nič ne manjka, je svet lep.

Ja, lepo je tistim, ki ne vidijo izvorno povsem sistemske krutosti, ki nekaterim pač ne prizanaša. Na primer veliki slovenski čisto nič zagrenjeni popotnik Zvone Šeruga, ki tamkaj po Afriki, človeško-živalskem vrtu, vodi turiste in turistke. Vmes nažge še kakšno Avsenikovo Golico, ki jo srečni, zadovoljni in preprosti afriški ljudje naravnost obožujejo. To je smeha in veselja na takem potovanju! Vojni dobičkar, ni kaj, če se pridružim mnenju Toma Križnarja, ki je oddajo na nacionalni televiziji predčasno zapustil, rekoč:

»Ma, jajca govorêmo!«
Ni dovolj, kot je rekel Gary Yourofsky, veganski aktivist, nositi zapestnice z napisom »Kaj bi Jezus storil?« ali majice z napisom

»Mir, ljubezen in sonček.« Ko smo že pri veganstvu, je ravno v času nastajanja tega komentarja v medijih potekala divja polemika zaradi smrti 10-mesečnega otroka, češ da so krivi starši, ker so otroka prehranjevali vegansko. Ljudje so se množično moralno zgražali, hitro pa je piskrček pristavila tudi vrhovna avtoriteta – medicina, ki zasleduje mnenje nekega znanega slovenskega teologa in misijonarja, ki pravi: »Naj bo mucek al' pa pesek, sólo da je mesek!«

V osrednje informativne oddaje se sicer le redko prikrade kakšna tema, ki bi očrtala etična vprašanja v zvezi s pravicami živali, čeprav je prav v tem trenutku na svetu strahovito pobitih in mučenih na milijone živali! Ne, pred časom so nam mediji raje metali pesek v oči z nekimi britanski znanstveniki, ki so ustvarili človeško-živalski zarodek, ki pa to sploh ni. To, da v imenu polnih trebuškov, novih znanstvenih odkritij in napredka človek manipulira z živimi živalmi (!), torej čutečimi bitji, da ne bosta na primer kakšna gospa ali kakšen gospod dobila izpuščajev po maziljenem »mladostnem« obrazu pri 67-ih, medijev ponavadi ne moti. A bojmo se nočne more, ki lahko postane resničnost – tokrat bo Ojdipova sfinga zares oživela, saj so vendar v igri človeški materiali! Žival je pa pač samo drhal, kajne? In skoraj-drhal je poseljena tudi po celotnem azijskem kontinentu, če nadaljujem rasistično naracijo oddaje nacionalne televizije uglednega termina: ko se kaj takega dogaja v, »recimo temu,

razviti evropski državi«, kakšne grozote se dogajajo šele »kje v Aziji«.

V, recimo temu, razvitih evropskih državah je pa prav zares lepo! Še oblast ni prav nič več zlobna in brutalno represivna. Nasprotno, prav prijazna je! Gotovo ste opazili inflacijo najrazličnejših (političnih) mehanizmov, ki nam bodo pomagali živeti dolgo in zdravo življenje. Pa davkov na (pre)slane in (pre)sladke jedi in pijače ter nepretrgano višanje trošarin na tobačne izdelke, vzporedno s sistematično stigmatizacijo kadilcev in kadilk. Dodajmo še zakonsko prepoved kajenja na javnih prostorih, namenjeno ubogim nekadilcem – še zlasti nosečnicam in malim otrokom, naši bodočnosti –, ki jih kadilci smrdljivo vse nemočne zastrupljamo na vsakem koraku. Foucaultov koncept biopolitike in njenih tehnik se zdi za razumevanje aktualnih (zdravstvenih in drugih) diskurzov ter politik nadvse uporaben. Kot da bi se zadnje čase pritisk na povsem intimne izbire posameznika ali posameznice vse bolj stopnjeval – pod prijaznim diktatom »zdravega« življenja.

Čas je, da postanete nekadilci in nekadilke politični kadilci in kadilke! Za »ženske kadilke« sicer velja, če citiram neki zdravniškemu osebju namenjen priročnik, da so »psihično labilne, nestanovitne v čustvih, odvisne, oblastne, trma-te, živčne, samozadostne in nedisziplinirane«.

Ampak oblastne tehnike se ne končajo pri čem tako »banalnem«, kot je hrana in kajenje. Šanson *Dixie sociologije* Svetlane Makarovič se začne takole: »Ničesar nimam proti seksu, je ondan rekla neka

znana sociologinja, 'le da mora biti odraz globljih medčloveških odnosov.'« Akutno populariziranje tovrstnih stališč, ki so zelo blizu moralistično katoliškemu videnju bibličnega približevanja, lahko na pedrski sceni zasledujemo od osemdesetih naprej, torej od pojava aidsa. Zadnje čase je v Sloveniji ta diskurz še posebej prisoten: debata okrog Družinskega zakona se neprestano vrti okrog prav stresno monogamnih, večno trajajočih in reproduktivnih razmerij lezbijk in gejev. Jajca, jajca, jajca govorêmo! Zdi se, da se danes poleg papeža za vrednoto družine najbolj bori prav lgbt-populacija. Če bi poslušali ameriško konzervo Sullivana, bo tako ali tako z enakostjo na družinskem področju konec vsakršne diskriminacije, *Narobe* bo nehal izhajati, Legebitra pa bo lahko zaprla štacuno. Zato prav nič ne zamerim Tomažu Mastnaku, ki je bil nekdaj po političnem prepričanju homoseksualec, danes pa mu to prepričanje ni več blizu. Čeprav je to verjetno kar redukcioničen pogled na gibanje, lahko lgbt-politike, ki si želijo enakopravnega, odprtega vstopa v vojsko, torej enakopravno soudeležbo pri zaslužnjemanju in pobijanju, tudi mene odpišejo! »Tukaj je Slovenija!«, kjer se tudi pedri želijo počutiti domače!

Če kdaj, potem je danes potrebno zaključiti komentarje, ki se dotikajo gejevskih in lezbičnih ter vseh drugih tako sterilnih političnih angažmajev, s klicem po radikalnosti, ki na občni ravni zavrača (politično) kompromisarstvo, kupčkanje in dobrikanje, ki radikalno zavrača odgovor, da »več pač ni mogoče«. Na nivoju osebnih izbir pa nam ne preostane drugega, kot da smo vsaj politično navadne zakajene ... kurbe!

foto: Nada Žgank/Memento

JASNA MAGIČ

POGOVOR S PSIHIATROM DR. ROBERTOM ORAVECZOM

Neznosna čustvena stiska je gorivo za samomor

Kljub mnogim družbenim spremembam v zadnjih dveh desetletjih umrljivost zaradi samomora v Sloveniji ostaja še naprej sorazmerno visoka. Po podatkih Statističnega urada si je v letu 2010 življenje vzelo 448 oseb. Značilno za Slovenijo je, da se število samomorov s starostjo povečuje, da so samomorilci pogostejši pri moških in da v Sloveniji narašča število samomorov med mladimi, starimi od 14 do 19. let. Za pojasnitev teh podatkov smo prosili dr. Roberta Oravecza iz Psihiatrične bolnišnice Ormož, ki se v okviru Inštituta za socialno psihiatrijo in psihotravmatologijo posveča raziskovanju samomorilnosti in posledic psihološke travme.

Samomor najpogosteje razumemo kot odločitev posameznika, da si vzame življenje, v vaših razpravah pa lahko beremo, da razmišljanja in dogajanja v posamezniku pred samomorom vključujejo tudi socio-kulturno okolje, ki ga obkroža. Kaj nam ta podatek pove o slovenskem kulturnem okolju?

Vedeti moramo, da je vsak od nas rojen v neko določeno socio-kulturno ozadje. Dediščina, ki soustvarja zavest naroda, je skrita v znakih, v jezikovnih simbolih, v umetniških delih, v predmetih in podobno. Pred časom sem sodeloval pri neki raziskavi, kjer smo preverjali vpliv socio-kulturnega prostora v srednjeevropskih državah na indeks samomorilnosti in

ta se je v državah, ki so se v devetdesetih ali pozneje pridružile EU ali NATU sčasoma občutno zmanjšal. To neposredno kaže, kako pomembni so kolektivni občutki naroda. Razmišljanja o optimistični, svetli prihodnosti vsekar vplivajo na premike v narodovi zavesti. Fraze kot so: »od sedaj naprej nam bo lepo«, »vedno boljše nam bo šlo«, »smo enakopravni« in podobno so občutki, ki so strašno pomembni za to, kako človek dojema sebe in svojo vlogo na svetu in s kolikovo optimizma pristopi k življenju.

Menim, da je samomorilnosti v slovenskem kontekstu bolj značilna za subkulturne populacije. Prav dejstvo, da je v nekaterih regijah bolj značilen trend samomorilnosti, govori o tem, da se je v teh okoljih razvila kultura, ki bolj sprejema samomor. Vzemimo, na primer, naključno gostilniško okolje v neki vaški skupnosti, kjer gostilna nima več vloge socializacije, ampak tja zahajajo ljudje, ki živijo na socialnem robu. V takem okolju samomor in druge oblike socialnega obnašanja dobivajo drugačen predznak. Po eni strani povzemajo zgodbe, saj so gostilne zelo narativno usmerjene na okolja, in če nekdo v vasi naredi samomor, potem je to zgodba, o kateri se govori. Pri vsakem samomoru pa oblikuje še postmortem zgodba, saj je samomor tako čudno, nerazumljivo in skrivnostno dejanje, za katerega je težko najti racionalen odgovor. Skozi te zgodbe skušajo ljudje poiskati razumen razlog za samomor, obenem pa se identificirajo s samomorilcem. Včasih se zgodi, da nekdo naredi samomor popolnoma nepričakovano, in metoda, ki jo izbere, je tako nenavadna, da že iz tega lahko razberemo, da je šlo za posnemanje. Samomorilec je poslušal zgodbo o tem, kako je nekdo naredil samomor, in to informacijo je v svoj spomin shranil kot neki izhod v sili. Samomor je namreč odvisen od samomorilnega diskurza, v katerega je človek potopljen. To pomeni, da diskurz lahko vpliva na to, koliko je samomor sprejemljivo dejanje in v kakšnih primerih je sprejemljivo dejanje. Tako kot se je ta diskurz skozi stoletja oblikoval, na primer, na Japonskem, se na enak način iz tedna v teden oblikuje v specifičnih mikrookoljih v Sloveniji.

Katera pa so najbolj rizična okolja, kjer se ta diskurz najbolj ohranja?

Uporabniki psihiatrije, socialnih storitev, disfunkcionalne skupine mladostnikov, uživalci ilegalnih drog, odvisniki od alkohola. To so skupine, v katerih je nenehno prisotna socialna stiska. Ti posamezniki imajo zelo slabo razvite mehanizme, ki omogočajo spopadanje s problemi in hkrati tudi zelo malo varovalnih dejavnikov. Zaradi tega je ta diskurz tu veliko bolj prisoten, ti posamezniki pa tudi veliko bolj slišijo ta sporočila, medtem ko gredo drugi preprosto mimo teh sporočil.

Pa vendar: zakaj je ravno Slovenija na četrtem mestu po številu samomorov na svetu?

Visoka stopnja samomorilnosti je značilna za tiste države, ki so bile izpostavljene podrejenosti, zatiranju, okupaciji in podobno. V teh okoljih veliko težje slišimo klic na pomoč, saj je prostor preplavljen s tem diskurzom. Spomnimo se samo šal o samomorilcih, pa gostilniških izjav o »pravih dedcih«, kar enačimo s pravo moškostjo, če pa nisem pravi moški, potem pa je bolje, da svoje življenje kar končam itd. To so tiste vsebine, ki odločajo o tem, koliko je samomor predstavljen kot realna ali pa celo pozitivno ovrednotena možnost.

V enem od predavanj ste omenili, da je zelo značilno za samomorilce, da dejanje prikažejo kot nesrečo, izginotje in podobno. Je torej možno, da je število samomorov še celo večje od uradnih statistik?

Zaradi odškodninskega interesa je veliko samomorov ki so maskirani v nesreče. To so samomorilci, za katerimi ne ostane poslovilno pismo ali drugi zapis. Hkrati ljudje jemljejo vse več psihotropnih snovi in praksa je takšna, da se vse smrti, ki jih povzroči prekomerni odmerek droge, klasificirajo kot naravna smrt. V teh primerih oseba verjetno res ni imela namena dokončati svojega življenja, vendar pa je latentni samomorilni namen vedno prisoten. Pri številu samomorov zagotovo obstaja »siva cona« in jih je zagotovo več, kot kaže statistika.

Katoliška cerkev samomor obsoja in ga kaznuje z zavračanjem katoliškega pokopa, vendar pa je med verniki stopnja samomorilnosti visoka. Kako to?

Katoliška vera zagotovo prispeva k samomorilnosti, saj onostranstvo predstavi kot sprejemljivo alternativo tukajšnjemu trpljenju. Tisti posamezniki, ki v svoji kulturi nosijo elemente

katoliške vere, se lažje odločajo za samomor, ker se jim ni potrebno soočiti s praznino, z ničem, saj za njih obstaja neka sprejemljiva alternativa. Po drugi strani pa lahko govorimo tudi o občutku krščanske krivde, ki je predvsem zelo izrazita v poslovilnih pismih. Ne glede na obsojanje vernikov ter groženj, da ne bodo pokopani v sveti zemlji, krivda ne predstavlja ovire za tiste, ki se odločijo končati svoje življenje.

Ena od stereotipnih predstav o samomoru je, da je to impulzivno dejanje, vi pa poudarjate, da samomorilni proces lahko traja tudi celo desetletje.

Zelo udobno je o samomoru razmišljati kot o impulzivnem dejanju, ker vse tiste, ki so kakorkoli vpleteni v samomorilni proces, osvobodijo odgovornosti. Če je samomor nekaj nepredvidljivega, nerazumljivega in impulzivnega, kdo potem nosi odgovornost za to dejanje? Pomembno se je zavedati, da človek, ki je v globoki stiski in je tik pred samomorom, funkcionira drugače. V takem stanju nima objektivnega uvida v svojo življenjsko zgodovino, v prihodnost, v pozitivne dejavnike, ki ga obkrožajo, v morebitne rešitve njegovega problema, ampak se vrti v začaranem krogu.

Posameznik lahko večkrat pride v tako situacijo. Vsi smo že kdaj razmišljali o samomoru, o smiselnosti življenja ... potem pa se nam zgodi nekaj dobrega in začnemo na stvari gledati drugače. Ko je posameznik v diskurzu, ki pelje proti samomoru, je njegovo gorivo neka neznozna čustvena stiska, neznozna psihična bolečina, ki pa ni toliko odvisna od zunanjih dejavnikov, ampak se vžiga z notranjimi dejavniki, ponavadi z dogodki, ki so se zgodili v preteklosti. Če tak posameznik nima integrirane predstave o lastni realnosti, o sebi, o svojem mestu na svetu, potem je toliko večja verjetnost, da bo prišlo do čustvenih odzivov, do zelo negativnih predstav o sebi, kot so: »nisem vreden«, »ne zaslužim«, »sem grd in umazan človek«. Pojavili se bodo občutki krivde, občutki sramu, kar se seveda lahko vleče leta in leta.

Kako lahko čisto laično prepoznamo, da je nekdo v globoki duševni stiski in kaj je najbolje storiti, ko zaznamo tako stisko?

Eden od možnih načinov je, da znamo prepoznati situacijo, ko depresivnost vznikne z danes na jutri. Po nekem sprožilnem dogodku postane posameznik depresiven, brezvoljen, čustveno neodziven, razdražljiv, verbalizira samomorilne vsebine, razmišlja o negativnih stvareh iz preteklosti in to se lahko ponavlja iz leta v leto, brez terapije pa se stvari samo slabšajo. Temu bi lahko rekli "depresivna pot" v samomor. Druga situacija je, ko se zgodi nekaj

strašnega, kar močno prizadene človekove predstave o sebi in o svetu, ki ga obkroža. Še posebej je potrebno biti pazljiv, če gre za travmatično doživetje nekega potlačene dogodka iz preteklosti. To se namreč zelo rado razvije v krizno situacijo, v kateri se zelo pogosto pojavljajo samomorilne ideje. Če najdeš rešitev, se lahko samomorilnost potuhne in iz krize lahko prideš slabši, kot si bil, enak ali pa boljši. S krizo lahko pridobiš pozitivne izkušnje o sebi, o svojih odnosih, o drugih ljudeh, v večini primerov pa ne gre za ponovno vzpostavitev enakega delovanja »jaza«, pač pa se vzpostavi neko nadomestno ravnovesje, ki pa nima več enake moči.

Vsako poniževanje ogrozi občutek kompetence. Če koga ponižaš, mu odvzameš občutek, da je sposoben skrbeti zase, sposoben voditi svoje življenje, izpolniti svoje poslanstvo. In potem samo še životari. Životarjenje je pravzaprav odličen opis vmesnega prostora, ko se človek znajde med samomorom in med brezskrbnim normalnim življenjem. Dokler je človek ambivalenten, ne bo končal svojega življenja. Ambivalenca človeka rešuje, ko pa nekdo izreče stavek »mene nikoli nihče ni imel rad«, pa je stvar zaključena. Vse ambivalence so razrešene, te osebe nič ne drži pri življenju in zdaj je samo še vprašanje, kako samomor izpeljati.

Tisti, ki razmišlja o samomoru, se mu verjetno zdi, da ima za to dovolj razlogov, okolici in bližnjim pa je to razmišljanje težko razumeti. Zakaj se posameznik odloči sam sebi vzeti življenje? Je samomor prostovoljno, svobodno dejanje posameznika?

Lahko bi govorili o svobodni izbiri, če ta izbira ne bi bila podprta s hudimi čustvi in če bi posameznik v tem procesu lahko racionalno razmišljal in spremljal situacijo. Vendar pa je posameznik v tem procesu prisiljen v neznožno duševno bolečino. Nihče samomora ne stori takrat, ko je srečen in zadovoljen.

Lahko rečemo, da je oseba v samomorilnem procesu prisebna?

Ne, ne moremo. Celoten proces vodi k posebnemu spremenjenemu duševnemu stanju, kjer je doživljanje realnosti zagotovo izmalničeno. Ampak to ne pomeni, da posameznik stori samomor v nekem trenutku blaznosti. Samomor je rezultat procesa, v katerem človek realne cilje svojega življenja nadomesti s smrtjo kot sprejemljivim ciljem.

V članku »Nasilje, sram in ponižanost« na primeru žrtev vojnih zločinov, ki so izpostavljene dolgotrajnim grozotam, razpravljate o povezavi med nasiljem in poniževanjem človeškega dostojanstva. Bi to lahko aplicirali tudi na žrtve homofobičnega nasilja, kjer družba posamezni-

ku prav tako dolgotrajno sporoča, da ni dovolj dober, da ni vreden, da nima pravic, kar pri istospolno usmerjenih povzroča duševne stiske?

Da, to lahko apliciramo tudi na žrtve homofobičnega nasilja. Glavno sporočilo tega ponižanja je, da tvoja beseda ne velja, da nisi niti vreden pozornosti. Globoke duševne stiske, o katerih sprašujete, so predvsem značilne za krizo identitete v mladostniških letih, ko se mladostniki soočajo za lastno spolno usmerjenostjo in to je še dandanes vir strašanske stiske. Lahko bi govorili o tem, da gre za masivno krizno stanje, v katerem prav to spoznanje generira tisti občutek, da njegova duševnost ne funkcioniira v skladu s pričakovanjem ali pa da svet ne uboga več njegove predstave.

Kakšne so vaše izkušnje z istospolno usmerjenimi uporabniki in uporabnicami vaših terapevtskih storitev?

Statistični podatki na globalnem nivoju kažejo, da je istospolna usmerjenost pri mlajših samomorilcih zelo pomemben dejavnik, predvsem pri fantih. Osebo imam kar nekaj istospolno usmerjenih pacientov, vendar njihova spolna usmerjenost ne igra pomembnejše vloge v njihovi psihiatrični obravnavi, saj so običajno že integrirani v gejevske in lezbične skupnosti in to ni razlog, zaradi katerega prihajajo na terapije. Imam pa kar nekaj pacientov, ki so v otroštvu doživeli homoseksualno zlorabo. Njim pa opredelitev lastne spolne identitete res predstavlja problem, saj si tisti mladostniki, ki so bili žrtev zlorabe v mladosti, kot odrasli niso na jasnem s spolno usmerjenostjo. Te osebe namreč prehodijo čisto drugačno pot do spoznanja, da so morebiti istospolno usmerjeni, ki je obratna od tiste, ki jo prehodi njihovi vrstniki, ki identiteto gradijo leta in leta in ki najprej pridejo do spoznanja in šele potem do uresničevanja te identitete. Pri žrtvah zlorabe je ogromno dejavnikov, ki lahko kulminirajo v samomorilnih mislih, poskusu samomora ali psihozi.

Pred časom smo v Narobe pisali o fenomenu najstniških samomorov v Združenih državah, ko se je nekaj najstnikov zaradi homofobičnega nadlegovanja odločilo končati svoje življenje. Ste seznanjeni s to zgodbo?

Zgodbo poznam, vendar tu ne moremo govoriti o suicidalnosti kot o posledici nezmožnosti soočanja s homoseksualno identiteto. Gre za naslednji korak, ko posameznik že poskuša sebe uveljaviti v homoseksualni identiteti. Tu govorimo o socialnem udejstvovanju in samomoru kot posledici tega. Samomor se redko pojavi neposredno zaradi spolne usmerjenosti, ampak prej kot problematika drugih nefunkcionalnih življenjskih vzorcev, ki so lahko posle-

dica nezmožnosti soočanja s homoseksualno identiteto. Ko mladostnik pri 14-ih, 15-ih letih ugotovi, da razmišlja in čuti drugače od vrstnikov, s čimer se težko spopade in sooči, se lahko razvije odklonsko obnašanje v smislu jemanja drog, zlorabe alkohola ... ali pa se popolnoma izolira iz družbe. V takih situacijah namesto, da bi ugotavljali vzroke za tovrstno disfunkcionalno obnašanje, največkrat gledamo samo posledice.

Menite, da je nezmožnost soočanja s homoseksualno identiteto posledica predvsem družbenih norm, ki homoseksualnost razglašajo za deviantno, nenormalno ali celo bolezensko stanje?

Če govoriva o družbeni preferenci oziroma družbeni predeterminiranosti, potem se lahko do neke mere strinjava. Seveda je to problematika mej – tako družbenih kot osebnih. Predvsem pa gre za problematiko še nedefinirane seksualne usmerjenosti, gre za nezmožnost soočanja z nekim dejanjem, ob katerim se počutiš ponižanega. To s seboj prinese občutke krivde, ker je dejanje v nasprotju z nekimi moralnimi načeli, ki jih ima oseba za lastne. Vse to je zelo pomemben dejavnik v razvoju samomorilnosti. Gre za vprašanje, kakšen človek sem, če sem si nekaj dovolil, če sem v tem sodeloval ali si to celo želel. In ravno za osebo no okolščino spolne usmerjenosti se mi zdi, da je danes kar veliko stvari lažjih in bolj dostopnih. Veliko manj je dvomov glede spolne identitete, obstajajo podporni sistemi, spletne strani, gejevske kavarne, spletni forumi, v nekaterih okoljih je tudi že stekel močan proces detabuizacije spolnosti.

To je sicer res, vendar na splošno velja, da imajo istospolno usmerjeni mladi na razpolago manj zaščitnih dejavnikov, kot so podpora v družini ali varni prostori v šolah. Kako pomembno je stabilno okolje za osebo, ki se znajde v globoki duševni tiski in kakšno funkcijo ima?

Za slovenskega mladostnika je trenutno najbrž najslabše to, da stopi pred razred in vsem pove, da je istospolno usmerjen. Po drugi strani pa iz osebne izkušnje s pacienti lahko zatrdim, da sta podpora in razumevanje najbližjih v tem procesu ključni. Predvsem so pri mladostnikih pomembne izkušnje in ne toliko sporočila, ki jih prejema. Čisto drugače je, če eden od staršev reče: »Fuj, fuj pedri«, kot pa če reče »Fuj, ti, peder«. V tem primeru namreč ne gre za splošne izraze, ki predstavljajo neko mnenje, ampak gre za konkretno usmerjeno poniževanje, o katerem sva govorila že prej. Posameznik seveda vedno lahko zamahne z roko in ne upošteva tvojega poniževanja, a če te besede prihajajo s pozicije avtoritete, te to samodejno poniža, izgubiš veljavnost svojega jaza. Ponižanost se ugnezdi v človeku in osta-

ne v njem za vselej. Zato je še toliko bolj pomembno, da varno okolje gradijo ključni ljudje, tisti, ki so relevantni: družina, učitelji, prijatelji.

Kako bi ocenili slovenski sistem preventive, podpore in pomoči za tiste, ki se znajdejo v težkih situacijah in duševnih stiskah?

Za preprečevanje samomora je potrebno delovati na treh nivojih. Potrebna je splošna senzibilizacija ljudi o problematiki. Nuditi bi morali ustrežnejši način reševanja problemov, delovati pozitivnejše, ozavestiti svetovalne delavce v šolah ter nadgraditi znanje socialnih delavcev in delavk. Nasploh bi se morali bolj truditi, da ljudje dobivamo bolj pozitivna sporočila o tem, kako reševati in se spopasti s problemi. Drugi nivo delovanja je delo s tistimi, ki so potencialno ogroženi. To, na primer, vključuje problematiko družinskega nasilja, odvisnosti, disfunkcionalnih mladinskih skupin ... Potrebne so konkretnije dolgoročne strategije, kot je Zakon o družinskem nasilju ter ničelna toleranca do nasilja na nacionalni ravni. Tudi sankcioniranje sovražnega govora in politik, ki to dopuščajo, je zelo pomemben element, ki vodi v humanizacijo družbe, v razumevanje naših notranjih gibal, k pridobivanju večje čustvene inteligence. Tretji nivo pa je konkretno delo s tisto skupino, ki kaže kakršnokoli samouničevalno, samopoškodovalno ali samomorilno vedenje. Problem v Sloveniji je predvsem v tem, da psihoterapija še vedno velja za storičev, ki pripada eliti in ki si jo lahko privoščijo samo elita. Vendar vsak posameznik, ki nima ustreznega podpornega sistema, s katerim bi se znašel v življenju in reševal svoje težave, potrebuje pravico, da stopi do nekoga, ki je poklicno zavezan k etičnim načelom in mu bo znal pomagati. Povsod v Evropi, kjer se je razbohotil diskurz duševnega zdravja, se znižuje stopnja samomorilnosti, pri nas pa se psihoterapija in psihotravmatologija razvija šele v zadnjih letih. V Sloveniji smo sistem šele začeli vzpostavljati.

TEST HIV

Vsak prvi mesec na DIC Legebitra (Trubarjeva 76a) in vsako roza soboto v K4 zaupno in brezplačno testiranje na HIV in hepatitis B!

ZALA HRIBERŠEK

O TEM IN ONEM

Zadnjič sem na radiu poslušala o številčnih in nuklearnih družinah – družine, mavrične ali nemavrične, jedrne ali razširjene, so velike ali majhne; morda so številne družine srečne, zagotovo pa niso številčne. Beseda številčen se nanaša na številke ali števila, beseda številen pa izraža veliko število oseb (ali česa drugega). Prav tako je bolje uporabiti zvezo jedrna družina kot pa nuklearna.

Pogosto preberemo ali zapišemo, da je nekdo *outiran-a* ali da je naredil/naredila *coming out*, pojavljajo pa se tudi zapisi *avtiran, avtirana*. Odsvetujem zapis *narediti coming out*. Morda je *avtiran* ali *avtirana* videti še nekoliko nenavadno, vendar, zakaj pa ne!

Pogosto opažam besedno zvezo *zgledati* bolje/slabše ipd.; pravilnejši zapis te besede je »izgledati«. Jezikovni priročniki pa nam celo kažejo, da je namesto »izgledati«/»zgedati« bolje uporabiti druge besedne zveze, in sicer: »ustvarjati videz«, »je videti«, »se zdi«, na primer: *zgleda/izgleda* bolje → *je videti* bolje.

Tudi z obrazili je križ. Predvidevamo, da je besedna zveza »z diskriminatornimi izjavami« pravilna, a *Slovenski pravopis in Slovar slovenskega knjižnega jezika* nam namigneta, da naj uporabimo obliko »z diskriminacijskimi izjavami ...«

Kljub temu da sem v tej rubriki že pisala o hegemoniji moškega slovničnega spola, ne bo odveč, če ponovim, da je raba ženskih slovničnih oblik sporadična; v nekaterih krajih pa, kot da je ne poznajo: na mednarodni dan pismenosti sem se udeležila posveta *Bralnega društva* in v rabi ženskega spola se je izkazala precejšnja nepismenost. Profesorice in doktorice so namreč še vedno profesorji in doktorji, tudi doktorico Grosman še vedno naslavljajo »doktor Grosmanova«.

JADRAN JELIČIĆ

SPLITSKA FRONTA

Deset let po prvi Paradi ponosa na Hrvaškem, ki se je odvila v Zagrebu, je nastala potreba, da se nekaj podobnega organizira tudi v še bolj homofobični Dalmaciji. Split, največje mesto na hrvaški obali, je bil določen kot mesto, kje se bo začelo širjenje vidnosti LGBT-oseb in boj za njihove pravice. Že od začetka se je vedelo, da bo to dogodek z visokim tveganjem, kjer bo na preizkušnji »temperamentnost« lokalnega prebivalstva. Organizatorji so s pripravami parade zato začeli zelo zgodaj, saj so želeli zagotoviti njen mirni potek. Dogodke in doživetja s splitske parade povzemam po pripovedovanju tovarišice s fronte. Da, fronte. Namenoma sem izbral ta izraz, ker se je v Splitu dejansko dogodila mala vojna.

Parada ponosa v Splitu z geslom »Različne družine, enake pravice« se je odvila 11. junija letos. Udeležence in udeleženci parade so se

kakšno uro pred začetkom začeli zbrati v parku Đardin. Množica je najprej štela okrog 200 ljudi, zraven nje pa je bilo še enkrat toliko policajev. Ti so že na začetku povedali, da bodo tolerirali protiprotest, če bo ta nenasilen.

Zbiranje je potekalo v prijetem ozračju in upanju, da bo parada vesela in brez večjih težav. Park Đardin je bil ves čas pod strogim policijskim nadzorom, kar je nekaterim, ki tja niso prišli organizirano ali so zamudili začetek, preprečilo udeležbo na paradi. Malo

po drugi uri popoldne so udeleženci začeli dvigati zastave in transparente in parada se je začela premikati proti Rivi, kjer je bil predviden zabavno-angažirani program.

Na poti proti Rivi so udeležence in udeleženci parade doživljali mešane odzive ljudi, ki so parado opazovali. Večinoma so bili odzivi negativni in polni sovraštva, ampak to ni zmotilo udeležencev parade. Ti so zelo glasno in jasno zahtevali enakopravnost. Na drugi strani policijskega kordona, zno-

traj množice negativno nastrojenih opazovalcev, je bilo moč opaziti tudi nekaj tistih, najverjetneje turistov, ki so s ploskanjem in na druge načine izražali podporo paradi.

Parada se je tik pred vstopom na Rivo ustavila, saj se je nekaj metrov pred njo znašla nekaj tisočglava agresivna homofobična množica. Slišali so se glasni pokli, protestniki so začeli metati kamene in skandirati »ubij, ubij pedera«, »cigani« in podobno. Nekaj pogumnejših se je kljub vsemu

ROMAN KUHAR

OD PONCIJA DO PILATA:

Zgodovina sprejemanja zakonodaje o istospolnih partnerskih zvezah in družinah

Zgodovina sprejemanja zakonodaje na področju istospolnih partnerstev in družin je dolga in zapletena. Nemogoče je zabeležiti vsega: okrogle mize, članke in knjige, izjave za medije, odprta pisma, pobude, sestanke, manifeste, neformalne pogovore ter imena in priimke množice ljudi, ki so se v zadnjih dvajsetih letih in več zavzemali za zakonodajo na tem področju. Tu predstavljamo le nekaj bolj ali manj formalnih mejnikov na tej poti s posebnim poudarkom na pripravi in sprejemanju Družinskega zakonika.

9. januar 1989

Organizaciji Magnus in Škuc LL Zvezi socialistične mladine Slovenije (ZSMS) pošljeta zahtevo po spremembi zakonodaje, ki bi omogočala enakopravno obravnavo homoseksualcev in heteroseksualcev v zakonih o družinskih razmerjih.

5. november 1989

Na 13. kongresu ZSMS v Portorožu je kasnejša LDS v svoj volilni program med drugim vključila zahtevo Škuc LL in Magnus po spremembi zakonodaje, ki bi omogočala sklenitev zakonske zveze tudi istospolnim parom.

15. marec 1993

Aleksander Perdih in Silvo Zupanc (na sliki) iz združenja istospolnih partnerjev Yoldashimm na Ustavno sodišče vložita zahtevo po presoji ustavnosti Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZDR), ki sklenitev zakonske zveze omogoča zgolj partnerjema nasprotnega spola. Sodišče na osnovi mnenja vlade pobudo zavrne.

odločilo, da bodo nadaljevali pot skozi ozek prehod na Rivi. Takrat pa je nekdo vrigel solzivec in nestrpneži so poleg kamnov začeli metati še steklenice, petarde, celo rože – vse, kar jim je prišlo pod roke. Povorka je nato kljub vsemu prispela do odra, kamor se je med drugim povzpela Mirjana Kučer iz organizacije Domine in med lete-

čimi steklenicami in petardami »ubij, ubij pedera« pogumno spreminila v »ljubi, ljubi pedera«.

Ker so bili udeleženci parade ob odru stisnjeni v kot, so se organizatorji odločili, da zaradi varnosti prekinejo parado in evakuirajo ljudi. Policija je nato začela umikati množico ljudi na varno razda-

ljo, od koder niso več mogli metati predmetov. Na odru se je zvrstilo par krajših govorov in ena pesem, udeleženci in udeleženke pa so nato v spremstvu policije odšli na varne lokacije. Statistika na koncu dneva: 6 poškodovanih in 300 prijetih. V naslednjih dneh je policija aretirala in zaradi spodbujanja sovraštva prijela še nekaj ljudi.

Splitska Parada ponosa je pomenila prelomen trenutek, še posebej za dalmatinsko LGBT-populacijo, pa tudi za vse svobodomislene ljudi. Udeleženci parade so bilo namreč večinoma strejtovski podporniki, med katerimi pa so števil-

ni tudi na paradi želeli jasno izraziti svojo hetero usmerjenost. Kljub vsemu ostaja upanje, da se bo situacija izboljšala naslednja leta, še posebej zato, ker je zagrebška Parada ponosa, ki je potekala teden dni pozneje, letos imela rekordno število udeležencev. Tudi zaradi tega, kar se je zgodilo v Splitu.

25. november 1994

Urad za žensko politiko na osnovi predlogov, ki jih pripravi neformalna skupina (Aleksander Perdih, Mateja Končina, Bogdan Lešnik (na sliki) in Metka Mencin) in ki določajo, da v zakonsko zvezo lahko vstopita dve odrasli osebi ne glede na spol, na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) naslovi pobudo za spremembo ZZZDR. Ministrstvo pobudo zavrne in meni, da je treba vprašanja istospolnih partnerjev obravnavati v posebnem zakonu.

18. november 1997

Na pobudo Magnusa in Škuc-LL sta Tatjana Greif (na sliki) in Tone Bricman imenovana v delovno skupino na MDDSZ, ki pripravlja novo zakonodajo s področja družinskih in partnerskih razmerij.

Februar 1998

Delovna skupina na MDDSZ, v kateri v podporo glbt-skupnosti sodeluje tudi Metka Mencin (na sliki), pripravlja predlog *Zakona o registraciji skupnosti istospolnih partnerjev (ZRSIP)* in zaradi konservativnih sil v skupini konča pri predlogu, ki ureja le registracijo in premoženjskopravne zadeve.

Marec 1998

V vrsti medijskih nastopov se v podporo ZRSIP izpostavi gejevski par Tone Bricman in Steffen Leskovar (na sliki).

MAJA PAN

BUDIMPEŠTA: RITMI UPORA

Letošnja šestnajsta budimpeštanska Parada ponosa, v preteklosti imenovana tudi *Gay dignity procession* – *Meleg Méltóság Menet* (z mađžarsko izgovorjavo nam utegne v bližnji prihodnosti postreči Meta Erženičnik), je bila po izrazito nasilni epizodi, ki se je še spominjamo izpred dveh let, pravo olajšanje, in v nekaterih ozirih tudi uspeh.

Sama parada je potekala od 11. do 19. julija v okviru festivalskega tedna s pestrim filmskim in kulturnim programom; organizirala jo je Ustanova mavrično poslanstvo (*Rainbow mission foundation*), ki je združba treh interesnih organizacij: Labrisza, lezbične organizacije, Háttérja, podpornega društva za geje in lezbijke, in Lambde, ki pa ne obstaja več. Z ozirom na mednarodno zelo zaskrbljene odzive na skrajno sporne aprilske ustavne spremembe Orbanove vlade, je bila prireditev deležna precejšnje mednarodne pozornosti, podpore in udeležbe. Tako so

tudi od vročine razgrete budimpeštanske ulice 18. junija popoldne v številnem policijskem in varnostnem spremstvu ponese povorko kakšnih 1.000 do 2.000 udeležencev (ocene se pri različnih virih razlikujejo). Trasa povorke je zaradi varnostnih taktik veljala za tajno, s čimer je policiji uspelo obdržati kakšnih 250 razgretih desničarskih skrajnežev karseda stran od povorke.

Policija je v svojih sporočilih pred parado udeležence pozivala k moralno spodobnemu vedenju. Na tovrstne pozive so se organizatorji ostro odzvali. Vendar budimpeštanski povorki dobrega vzdušja niti najmanj ni manjkalo. Mene so najbolj navdušili *Rhythms of resistance Budapest*, skupina politično dejavnih mednarodnih študentov, katerih ubrano in bodrilno bobnanje spremljajo slogani: SOLIDARITY

ROMA – L – G – B – T, ter WE'RE HERE – WE'RE QUEER – WE'RE FABULOUS – DON'T MESS WITH US, itd.

Ob razhajanju z zadnjega prizorišča, na katerem je potekal krajši program, je prišlo do nasilnega incidenta. Dve dekleti sta z razpšilom napadli dva udeleženca, aktivista z Dunaja, čemur so sledile besedne in neverbalne grožnje s

4. december 1998

Roza klub v Ljubljani organizira prvo okroglo mizo, posvečeno izključno istospolnim porokam. Posvet o istospolnih porokah odpre Štefka Kučan (na sliki).

December 1999

Državna sekretarka na MDDSZ Helena Kamnar (na sliki) ZRSIP vloži v medresorsko usklajevanje, a ta nikoli ne doživi obravnave v parlamentu.

21. maj 2001

Škuc LL na MDDSZ naslovi pobudo za dopolnitev predloga zakona iz leta 1998. Ministrstvo pobudi ugotovi in konec leta oblikuje ekspertno delovno skupino (Tatjana Greif, Roman Kuhar, Miha Lobnik, Metka Mencin Čeplak, Suzana Tratnik), ki pripravlja zakon, po katerem bodo istospolna partnerstva imela enake pravice kot raznospolna razen pravice do posvojitve. Državna sekretarka Alenka Kovšca (na sliki) meni, da izključitev posvojitve pomeni boljše možnosti za sprejem zakona.

17. junij 2001

Na naknadnem referendumu o *Zakonu o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo* je 72 % sodelujočih zavrnilo pravico samskih žensk, vključujoč lezbijke, do umetne oploditve. Na referendumu sodeluje slabih 36 % volilnega telesa.

vrične in nacionalne barve kot emblema Parade, nato promovidea *Hungarikus* ter rasističnega incidenta med eno od gejevskih zabav, ko lastnik prostora trem romskim transvestitom ni dovolil vstopa. Debata, ki je sicer nastopila naknadno, se je vendarle odvila v drugačni smeri od polemik, ki jih glede komercializacije in umanjkanja političnih sporočil parad neredko spremljamo v ostalih prestolnicah.

Uradni gostje in govorci na paradi so bili Ustanova Harveyja Milka, ki jo je zastopal njegov nečak Stuart Milk, Kinga

smrtjo ter nacistična salutiranja v času trajanja parade. Ob policijskem posredovanju sta bila aktivista postavljena v vlogo napadalcev ter odvedena na postajo, kjer sta ju že čakala predstavniki skrajne desničarske stranke Jobbik ter njihov odvetnik. Proti njima je bila podana obtožba za nasilno obna-

šanje. Tudi sicer je Jobbikova značilnost, da za svojo legalno politično strategijo sistematično uporablja taktiko sprevernjene krivde.

V vsakem pogledu problematična, skrajno desničarska trenutna oblast je pri nekaterih organizatorjih vzpodbudila idejo o potrebi po

reapropriaciji nacionalne pripadnosti in oblikovanju zdrave družbe, kar je botrovalo odločitvi, da letošnjo parado obarvajo izrazito nacionalno, s čimer so ravno pri številnih mednarodnih udeležencih sprožili kritična mnenja. Polemike so se dotikale uporabe kokarde, v kateri se prepletajo ma-

Göncz, predstavnica socialistov v Evropskem parlamentu in nekdanja ministrica za enake možnosti, Minister za zunanje zadeve, ter Nicolas Beger, direktor Evropske pisarne Amnesty International.

12. december 2002

Tatjana Greif (na sliki) na Ustavno sodišče vložila zahtevo za presojo ustavnosti 3. in 16. člena ZZDR, ki sklenitev zakonske zveze omogočata le osebam nasprotnega spola. Ustavno sodišče z odločanjem zavlačuje do leta 2005, o pobudi pa na koncu ne odloča, saj je v tem času sprejel *Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti*.

12. julij 2004

V parlamentu poteka prvo branje *Zakona o partnerski skupnosti (ZPS)*, ki bi ga morali obravnavati že na januarski seji, vendar obravnavo takrat prepreči Slovenska ljudska stranka, ki je del koalicije in se z zakonom ne strinja. Zakon je na prvem branju potrjen, drugega pa ne doživi, ker jeseni 2004 na volitvah zmaga Janez Janša (na sliki). Njegova vlada zakon izključi iz nadaljnega parlamentarnega postopka.

Božič 2004

Na MDDSZ čez »božične praznike« brez dialoga z lgbt-organizacijami pripravijo predlog *Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti*, kljub temu da je minister Janez Drobnič (na sliki) pred tem ztrdil, da se njegovo ministristvo ne bo ukvarjalo s homoseksualnostjo, ker to vprašanje po njegovem spada na Ministrstvo za zdravje.

25. januar 2005

Skupina poslancev s prvopodpisano Majdo Širca (LDS, na sliki) v parlamentarno proceduro vložila nekoliko prenovljen predlog ZPS – *Zakona o istospolni partnerski zvezi (ZIPZ)*, predtem je bila jeseni 2004 Janševa vlada izključila ZPS iz nadaljnega postopka.

SCOTT CROSSLAND

KAJ OBLEČI ZA PRAŠKI PRAJD?

Ko sem se v soboto, 13. avgusta odpravljaj v smeri *Náměstí Republiky*, se mi je po glavi podilo kup stvari. Bal sem se, da ne bi prve praške parade napadli ekstremisti, kot je bilo napovedano, po drugi strani pa sem se dogodka neizmer-no veselil. Praška parada ponosa 2011 zame ni bila posebna le zato, ker je bila čisto prva v mestu, ki ima sicer dobro razvito gejevsko sceno, temveč tudi zato, ker je bil to moj prvi prajd nasploh. Nisem bil povsem prepričan, kaj naj pričakujem in kako se bodo stvari iztekale. Organizatorji so napovedali udeležbo okrog tisoč ljudi, že bežen pogled ob približevanju trgu pa je razkril, da so se v svoji oceni krepko ušтели. Ljudje so prihajali iz vseh smeri, in ko se je naše število iz minute v minuto večalo, sem začutil, da se bo v Pragi zgodilo nekaj res izjemnega. Takrat so vsi moji strahovi izginili. Na poročilih smo kasneje slišali, da se je parade udeležilo kar 5000 ljudi. Mnogi so veliko zanimanje za parado pripisali homofobičnim,

seksističnim in rasističnim opazkam Petra Hajeka. Če ne veste, kdo to je, vas bo morda presenetil podatek, da gre za namestnika vodje kabineta češkega predsednika. Ta je homoseksualne državljane svoje države pred kratkim izvolil zmerjati z »devianti«, češki predsednik Vaclav Klaus pa se nato ni želel distancirati od njegovih izjav. Poleg tega je še kritiziral praškega župana zaradi

podpore paradi, kar je povzročilo pravi medijski bum in nenadoma so vsi nekaj povedali na temo parade. Tisti znotraj naše skupnosti, ki se jim je parada do nedavnega zaradi spoštljivega odnosa vlade zdela nepotrebna, so si hitro premislili. Sam pohod je bil dolg dva kilometra in je potekal od *Náměstí Republiky* do otoka na sredini reke Vltave, kjer se je nato odvijal pre-

ostanek programa. Upam, da sta gospoda Klaus in Hajek uživala ob mavričnem pogledu skozi okno predsedniškega kabineta nad reko! Na enem delu otoka smo se udeleženci lahko zabavali v klubu na prostem, na drugem delu pa je bil postavljen oder za nastopajoče. Ves dan so nas zabavali različni češki pevci in glasbeniki, glavni gostje pa so bili ukrajinski plesalci Kazaky, ki so bili res paša za oči.

25. februar 2005

Predlog ZIPZ obravnava Komisija državnega zbora za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti. Na seji sodelujejo tudi Nataša Sukič (Škuc-LL), Mitja Blažič (DIH) in Jasna Magič (Legebitra, na sliki). Komisija se na koncu ne more uskladiti in ne sprejme nobenega mnenja o predlaganem zakonu.

9. marec 2005

Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide obravnava predlog ZIPZ. Na seji sodelujeta tudi Mitja Blažič in Nataša Sukič (na sliki). Komisija z osmimi glasovi proti štirim predlog zakona opredeli kot neprimeren za nadaljnjo obravnavo.

22. marec 2005

Državni zbor je s 44-imi glasovi proti in 27-imi za dokončno zavrnil predlog ZIPZ. To je bil še zadnji poskus rešitve zakona, ki je nastajal od leta 2001 naprej.

5. april 2005

MDDSZ povabi predstavnike glbt-nevladnih organizacij na sestanek in jih prosi za komentarje na predlog *Zakon o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti (ZRIIPS)*. Državni sekretar Jožef Tivadar že na sestanku pove, da predlogov ne bodo nujno upoštevali. Na koncu ne upoštevalo nobenega od podanih predlogov glbt-organizacij.

11. maj 2005

Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti obravnava predlog ZRIIPS. Predsednica komisije Majda Potrata (na sliki) na sejo povabi tudi predstavnike Škuc LL, Legebitre in Diha, vendar LL sejo bojkotira, ker jih niso povabili tudi k pripravi zakona. Komisija zavrne vse amandmaje levih političnih strank in s štirimi glasovi proti trem sprejme sklep, da je zakon primeren za nadaljnjo obravnavo.

Ne bo vam žal, če upoštevate moj namig in si na internetu ogledate njihov spot za pesem In the Middle.

Odkar sem se leta 2006 preselil v Prago, je bila praška parada ponosa pogosto predmet razprav, vendar se je o njej do letošnjega leta le govorilo. Imel sem srečo, da je

sijaju. Parada ponosa v Pragi je pripomogla, da smo nastopili skupaj in složno, hkrati pa pokazali, kakšno mavrico pravzaprav tvorimo.

Kot paradni devičnik sem res doživel dan, ki se ga bom dolgo spominjal. Češka scena je bila vedno zelo razdrobljena in tokrat sem prvič začutil, da smo nekaj naredili skupaj in tako pustili pečat. Hvaležen sem, da je parada potekala mirno in se črni scenariji, poznani iz drugih bivših komunističnih držav, niso uresničili. Vsi skupaj smo postavili nov mejnik v zgodovini češkega LGBT-gibanja in zastavili jasno pot za naprej. Odprto ostaja le še eno, zelo pomembno vprašanje: Kaj hudiča naj oblečem na prajd prihodnje leto?!

2. junij 2005

Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide sprejema amandmaje k predlogu ZRIPS. V razpravi intenzivno sodeluje Mitja Blažič (DIH, na sliki), ki mu uspe v zakon vnesti nekaj minimalnih popravkov, več pa vladna stran ni pripravljena podpreti. Ne podprejo niti predloga o spremembi imena zakona (registracija).

17. junij 2005

Državni zbor opravi drugo branje predloga ZRIPS. Na seji pride do enega od najbolj nestrpnih incidentov v parlamentu, ko poslanec Rupar (na sliki) predlaga, da se poslankama Majdi Potrata in Majdi Širca odredi obvezen zakonski pregled mednožja, da bi lahko ugotovili, katerega spola sta.

23. junij 2005

Parlament kljub nasprotovanju lgbt-organizacij sprejem *Zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti*. Zakon istospolnim parom ne podeljuje socialnih, zdravstvenih, pokojninskih in podobnih pravic.

3. oktober 2006

Mitja Blažič in Viki Kern (na sliki) kot drugi istospolni par v Sloveniji registrirata svojo partnersko zvezo. Registracija je bila namenjena pridobitvi »pravnega interesa«, s tem pa so bili izpolnjeni vsi pogoji za vložitev presoje ustavnosti ZRIPS.

13. november 2006

Mitja Blažič in Viki Kern na Ustavno sodišče naslovita pobudo po presoji ustavnosti 22. člena ZRIPS, ki so jo pripravile pravnice Neža Kogovšek, Romana Sladič in Mateja Resnik (na sliki).

29. september 2007

Na spletu začne delovati forum Rozalija, neformalno združenje za lgbt-starše in bodoče starše v Sloveniji.

ROMAN KU HAR

LJUBLJANA JE (SEVEDA) NAJLEPŠE MESTO NA SVETU

Malce prej kot ponavadi – v začetku junija – se je v Ljubljani odvila enajsta Parada ponosa. Če so organizatorji parado prestavili na začetek junija, češ da so na koncu junija že vsi na morju, počitnice bržkone ne bodo pravi razlog za pregovorno majhno obiskanost ljubljanske Parade. Standardnih od dvestopetdeset do tristo posameznic in posameznikov se je sprehodilo od Metelkove do Cafeja Open mimo polne ljubljanske tržnice, kjer sta dve teti veselo vzklikali »fuj!« in »nagravžno!«, nekaj drugih tet in stricев pa je parado pozdravilo z navdušenim ploskanjem.

Sporočilo letošnje parade je bilo preprosto in jasno: še vedno čakamo. Na politiko, seveda. Da bo končno sprejela zakonodajo in

odpravila drugorazredni status lgbt-oseb v Sloveniji. Zaradi tega letos na Parado ponosa, kot je pojasnila predsednica Društva

Parada ponosa Petra Salaj, niso bili vabljeni politiki. No, dva sta pred Cafe Open vendarle prišla in podprla protestnike: dr. Slavko

Ziherl (LDS) in zdaj-ne-več ministrica Majda Širca (Zares). Paradnike je pozdravil tudi župan Zoran Jankovič, ki je že vsa leta njen

4.–6. marec 2008

Legebitra in ILGA Europe organizirata prvo mednarodno konferenco o LGBT-družinah v Ljubljani in jo oglašujeta s plakatом »Različne družine, enaka ljubezen«. RKC se odzove s peticijo za ohranitev družine, ki jo sestavljata oče, mati in otrok.

2. december 2008

Gejevskemu paru Christianu in Marijanu, ki sta posvojila otroka v ZDA, je okrožno sodišče v Ljubljani priznalo tujo sodno odločbo o posvojitvi. Odločitev je bila nato vložena v presojo Vrhovnemu sodišču zaradi zahteve po parstvu zakonitosti. V postopku jima je pomagala odvetnica Urša Chitrakar (na sliki).

7. maj 2009

Na okrogli mizi »Hoč'va ohcet« v Cafeju Open ministrica za notranje zadeve Katarina Kresal zatrdi, da bi bilo potrebno družinsko zakonodajo dopolniti tako, da bi ta omogočala tudi homoporoke in posvojitve. Gre za prvo posredno napoved *Družinskega zakonika*.

2. julij 2009

Ustavno sodišče odloči, da je pritožba Mitja Blažiča in Vikija Kerna glede 22. člena ZRIPS utemeljena in da je omenjeni člen neustaven. Vladi naloži, da mora glede dedovanja izenačiti raznospolne in istospolne pare. Istega dne kolegij vlade razpravlja o predlogu ministra dr. Ivana Svetlika o popolni izenačitvi hetero- in homopartnerskih zvez. Kolegij na koncu ne sprejme dokončnega dogovora – razpravlja o možnostih enotnega zakona (Družinski zakonik) ali ločenega zakona (dopolnitev ZRIPS).

častni pokrovitelj in vsa leta zanjo pripravlja svoj Ljubljana-je-najlepše-mesto govor. Letos je temu dodal še odlično idejo: pred-

lagal je, da naslednje leto parado ponosa organiziramo na enem od mostov v Ljubljani in tako simbolno povežemo levo in desno stran.

»Mogoče celo na Tromostovju, na eni strani je cerkev, na drugi strani je posvetna oblast – mestna hiša,« je dejal župan.

V imenu lgbt-skupnosti je govorila Urška Sterle iz Društva ŠkucLL, ki je poudarila, da že 27 let čakamo na ureditev ustrezne za-

7. avgust 2009

Roman Kuhar (na sliki) na Častno novinarsko razsodišče vloži tožbo proti novinarki Družine Barbari Kastelec, ker je ta v komentarju proti istospolnim družinam zlorabila in zavajajoče citirala raziskave o istospolnih družinah. Sodisce 26. januarja 2010 razsodi v prid pritožniku v vseh točkah. Novinarka je kršila 1., 7. in 23. člen Kodeksa novinarjev Slovenije.

21. september 2009

Minister za delo, družino in socialne zadeve, dr. Ivan Svetlik, in minister za pravosodje dr. Aleš Zalar prvič javno predstavita nov predlog Družinskega zakonika, ki zakonsko zvezo definira kot zvezo dveh odraslih oseb ne glede na spol.

12. oktober 2009

V parlamentu poteka javna razgrnitev novega Družinskega zakonika. Parlament večinoma zasede organizirana množica katoliških jurišnikov, ki nasprotujejo spremembam in razpravo zreducirajo na populistično kavarniško debato. Državna sekretarka dr. Anja Kopač Mrak (na sliki) poudari, da nov Družinski zakonik nikomur nič ne jemlje, pač pa le daje tistim, ki so trenutno diskriminirani.

23. oktober 2009

Uradni začetek kampanje »Za vse družine. Za pravice vseh otrok. Za človekove pravice« (v nadaljevanju Kampanja »Za vse družine«), v katero se med drugimi združijo tudi vsa glbtdruštva v Sloveniji. Vodi jo Mitja Blažič, ki poudari, da gre za kampanjo aktivnih državljanek in državljanov, ki so jim pravice otrok primarno vodilo in jim ni vseeno za ustavno varovane človekove pravice in svoboščine vseh.

konodaje na področju istospolnih partnerstev in družin in da živimo v državi, kjer se politične točke nabirajo na hrbtih najranljivejših skupin v družbi. Svoj govor je zaokročila s sporočilom gejevski in lezbični skupnosti: »Nikoli ne smemo postati apatične žrtve. Nikoli ne bomo prevzeli mentalitete žrtve, dokler se bomo zavedali, da je to tukaj naš prostor, da so to naše knjige, naši arhivi, naša

zgodovina, naša kultura, in da smo jih gradili, pisali in ustvarjali sedemindvajset let.«

Program letošnje parade sta s humornim varietejkim programom povezovala Danijel Malalan in Meta Erženičnik, glavna atrakcija pa je bil italijanski gejevski umetnik Antonio Parisi (aka Jotassassina), ki so ga pred tedni pretepli homofobi na železniški

postaji v Ljubljani. Parisi je želel nastopiti na letošnji paradi v Ljubljani, ker meni, da nasilje nikoli ne more zmagati. In res ni: tokrat organizatorji parade niso poročali o (večernih in nočnih) homofobičnih napadih na udeleženke in udeležence. Cafeju Open pa so bedni ponosni Slovencev in paradnem tednu, kakopak, servirali svojo letno dozo marmornatih kock ...

23. oktober 2009

SDS v Državni zbor vloži predlog dopolnitev ZRIPS, s katerimi bi drugače uredili dedovanje (tako kot zahteva ustavno sodišče). SDS tako skozi stranska vrata poskuša prehiteli *Družinski zakonik*. Vlada predlog zavrne.

1. november 2009

Kampanja »Za vse družine« je lansirala peticijo v podporo novemu Družinskemu zakoniku, ki jo je podpisalo 2066 posameznikov in posameznic.

1. december 2009

MDDSZ predstavi dopolnitve Družinskega zakonika po koncu enomesečne javne razprave o predlogu. Člen o zakonski zvezi je ostal nespremenjen, saj ministristvo ni dobilo »nikakršnih strokovnih utemeljitev proti izenačitvi raznospolnih in istospolnih parov.« (Na sliki Ana Vodičar, generalna direktorica direktorata za družino).

12. december 2009

V množičnih medijih (sobotni izdaji *Večera*) se s sliko in imenom razkrije istospolna družina: Maja, Jerneja in Veno (na sliki). Gre za prvo istospolno družino v Sloveniji, ki razpravi o istospolnih družinah da »obraz« in pomembno vpliva na nadaljevanje razprave o tem vprašanju.

17. december 2009

Vlada na seji sprejme in potrdi predlog novega *Družinskega zakonika* in mu s tem odpre vrata v parlamentarno proceduro.

6. januar 2010

SDS na čelu z Alenko Jeraj (na sliki) spet vloži nov predlog spremembe ZRIPS, s katerim ponovno želi prehiteti Družinski zakonik, ki za glbt-skupnosti prinaša boljše, nediskriminacijske rešitve. Vlada tudi ta predlog zavrne.

TATJANA GREIF

ZDRAVKO CIMBALJEVIČ – ORGANIZATOR
PRVE PARADE PONOSA V ČRNI GORI»Oče se me
je odrekel«

31. maja naj bi bila v Podgorici prva parada ponosa v zgodovini Črne gore. Ta je doslej veljala za zadnjo belo liso na zemljevidu gejevskega in lezbičnega gibanja; šele pred nekaj meseci je začela delovati prva skupina za pravice gejev in lezbijk. Kar 70 odstotkov Črnogorcev meni, da je homoseksualnost bolezen, ideja o paradi pa je ostro razcepila javnost in politiko. Podprla sta jo premier Igor Lukšič in ombudsman Šučko Bakovič, nasprotoval pa ji je minister za človekove pravice in manjšine Ferhat Dinoš. Medtem so Podgoričke legende, navijaški Varvari in Libertas odkrito pozivali k linču in prelivanju krvi. Policija je formirala operativni štab za načrtovanje in varno izvedbo parade, priprave pa je budno spremljala tudi Evropska komisija. A parada je bila na koncu odpovedana. Kot so poudarili organizatorji, bo parada ponosa v Črni gori organizirana takrat, ko ji bo vlada dala resnično, ne zgolj deklarativne podpore. O paradi ponosa in o nenavadni, unikatni zgodbi Črne gore smo se z Zdravkom Cimbalevičem, prvim avtiranim gejem v Črni gori, direktorjem prve homoorganizacije in organizatorjem prve parade pogovarjali še v času, ko parada ni bila odpovedana.

Kako se je tako nenadoma porodila ideja, da v Črni gori organizirate parado ponosa? Vse doslej ni obstajalo niti gejevsko in lezbično gibanje, ni bilo LGBT-organizacij.

Ko smo februarja letos začeli delovati v okviru nevladne organizacije *LGBT Forum progres*, v delovnem načrtu za leto 2011 sploh nismo imeli predvidene parade ponosa. Vendar smo se zanj odločili zaradi vrste okoliščin: odkar smo začeli z delovanjem, so nas oblast, vladne institucije, posamezniki in drugi popolnoma ignorirali. Preprosto niso hoteli sprejeti dejstva, da obstaja LGBT-organizacija, da obstajajo skupina in ljudje, za katere se je leta mislilo, da ne obstajajo, da ni nikogar, ki je javno avtiran. Veljalo je namreč, da

v Črni gori sploh ni gejev in lezbijk. Zato smo v trenutku, ko se je to sprožilo, ko smo se organizirali in začeli delovati in povedali, da zdaj obstajamo, da je tu organizacija in prva javna oseba gibanja – torej jaz – ki bo javno zastopala in ščitila svojo skupnost, povzročili šok, nastal je kaos. Več kot dva meseca in pol smo poskušali vzpostaviti stik z institucijami, zlasti z Ministrstvom za človekove pravice in manjšine. Niso vedeli, kako naj nam odgovorijo, preprosto ignorirali so nas. Na sestanku naše skupine se je članu porodila ideja, da če nas že nočejo slišati, če nočejo govoriti z nami, moramo nekako javno nastopiti. Enostavno je rekel, »Mi hočemo

parado«. Tako se je sploh pojavila pobuda zanj. Ko smo začeli o paradi javno govoriti, smo vzbudili velik interes, zanimanje so pokazali tako tuji kot domači mediji, poslanci Evropskega parlamenta, delegacija Evropske komisije v Črni gori, politične stranke in tako naprej. Ko je vlada Črne gore sprevidela, na katerih ravneh se stvari odvijajo, in ugotovila, da so vse oči uprte vanjo, in ko smo mi izjavili, da v Črni gori obstaja institucionalna homofobija, so zamenjali stališče in rekli: »Ne bodite vendar takšni, pridite, mi vas bomo podprli.« Potem smo imeli sestanek z namestnikom premiera Črne gore Duškom Markovičem, ki je tudi pravosodni minister. Vlada je nato javno izjavila, da podpira parado ponosa in da podpira delo *LGBT Foruma progres*. Tega smo bili na neki način zelo veseli, komunikacija je končno stekla, kot je treba, vendar še vedno niso naredili ničesar konkretnega, s čimer bi to podporo dokazali.

Kakšne so bile reakcije politike, družbe, javnosti v Črni gori na napoved parade?

Reakcije so bile zelo različne, v večji meri negativne kot pozitivne. Narod je preprosto v šoku, najprej zaradi ustanovitve prve LGBT-organizacije – ta prvi šok je bil v mesecu februarju. Naslednji šok je bila prva homoseksualna oseba v Črni gori, ki

28. januar 2010

Vrhovno sodišče RS potrdi odločbo okrožnega sodišča v Ljubljani, ki je gejevskemu paru Christianu in Marijanu, ki sta v ZDA posvojila deklico Zoro, priznalo tujo sodno odločbo. Marijan, Christian in Zora so tako postali prva pravno priznana gejevska družina v Sloveniji (na sliki).

1. marec 2010

Slovensko sociološko društvo, ki mu predseduje dr. Samo Uhan (na sliki), izda uradno strokovno stališče, v katerem podpre *Družinski zakonik*, saj je ta v skladu s strokovnimi dognanji sociološke stroke.

2. marec 2010

V parlamentu poteka glasovanje o *Družinskem zakoniku*. Zakonik je bil v prvem branju potrjen s 46-imi glasovi za in 38-imi glasovi proti. Franc Cukjati (SDS, na sliki) vztrajno trdi, da nima nič proti homoseksualcem, hkrati pa ugotavlja, da je homoseksualnost bolezen.

17. marec 2010

Državni svet sprejme sklep, da ne podpira nadaljnje obravnave *Družinskega zakonika*, a njihovo mnenje nima formalnega vpliva na parlamentarni postopek.

se je javno razkrila, zato da brani svojo skupnost, in tretje, to je seveda največji šok, da se organizira parada ponosa. Nekaterim se je to zdelo nepojmljivo, nemogoče, da se kaj takega v Črni gori sploh zgodi, češ da obstaja preveč homofobije, da je prezgodaj, da še ni čas in podobno. Mnogi na ta način bežijo in skrivajo svojo lastno homofobijo, skozi navidezno dobrohotne nasvete, v smislu, »Prezgodaj je še, strah me je za vas« ... Vse to smo pač ignorirali in jih vprašali: »Kdaj pa bo čas? Povejte nam točno leto in datum in bomo takrat organizirali paradu. Če že tako veste, kdaj bo čas?« Seveda nam nihče ni znal odgovoriti na to vprašanje. Zato smo rekli, pustite nas torej, da delamo to, kar želimo, pravica do javnega združevanja in zbiranja je naša pravica. Kar se tiče političnih strank in politike, smo takoj po sestanku z vlado dali pobudo za sestanek z vsemi političnimi strankami v Črni gori. Nismo hoteli, da vse skupaj ostane le na nivoju vlade, kot da počnemo nekaj na račun vlade ali da simpatiziramo z nekimi ljudmi v njej. Preprosto smo želeli komunikacijo na širšem nivoju, imeli smo sestanke s političnimi strankami in predsedniki strank. To nas je pripeljalo korak naprej, ker je bilo povsod pozitivno, nihče ni bil proti, nihče ni pozval k

linču, stranke so parado večinoma podprle. Nekatere stranke parade kot dogodka sicer niso podprle, vendar tudi niso bile proti, rekly so, da ima vsakdo pravico do javnega združevanja. Stranke so pozvale državljane Črne gore in svoje podpornike, volivce, proti vsakršnemu nasilju na ulici, proti govorici sovražstva. To je zelo dobro, bili smo zelo presenečeni. Čeprav torej za letos nismo načrtovali parade, se je to iznenada zgodilo in vse kaže, da je zdaj prvi trenutek.

Zelo neobičajno je tudi, da črnogorska pravoslavna cerkev ni napadla ideje o paradi, saj se cerkve praviloma aktivno zavzemajo proti pravicam LGBT.

Nekako je vse čudno. Čudne so obče reakcije ljudi, ki so na splošno negativne, in vendar se nihče ne želi javno izjasniti z negativnim stališčem. Enostavno, trenutno vlada tako veliko zanimanje ljudi za to temo in ta dogodek, da se bojijo, da bi jih razglasili za homofobe. Kar se črnogorske pravoslavne cerkve tiče, smo tudi mi presenečeni, ker smo v bistvu pričakovali, da bo cerkev takoj reagirala, da bo pozivala k temu, da se ta dogodek ne podpre. To, kar se je pred kratkim zgodilo, pa je, da je sam metropolit Mihajlo izjavil, da nima nič proti paradi ponosa in da so vsi ljudje svobodni v

svobodni državi. Da se tudi sam kot svoboden človek lahko udeležuje manifestacij, protestov. Tak komentar je edinstven primer v svetu in to, da niso pozvali k sovražstvu, je velik korak.

Zakaj mislite, da je temu tako?

Ne vem, verjetno so vsi dojeli, da cerkev lahko ima svoje stališče, a kar se tiče strank in vlade in ljudi, ki so na neki način vendarle pomembna imena v Črni gori, ti ljudje začenja razumeti, da prihajajo spremembe in da nimajo več pristašev, kot so jih imeli nekoč za svoje izjave, pristašev, ki bi jih množično podprli. Tudi politiki so postali skeptični, bojijo se reakcij javnosti, da jih kdo ne bi obtožil, da so slabi, da niso tolerantni, da ne podpirajo različnosti, da niso demokrati.

Skupino LGBT Forum progres ste ustanovili februarja letos. Kakšno je stanje sedaj?

V bistvu je bila ustanovljena decembra 2010, vendar je trajalo nekaj mesecev, da smo se pripravili na javni nastop, ni se bilo lahko znajti in zbrati moči, da se pred vsemi javno nastopi. Zlasti zame, ki sem za zdaj edini razkriti gej, edina avtirana oseba v Črni gori. Upam, da jih bo kmalu več. Sam sem naredil ta korak, ker to preprosto želim in menim, da imam odgovornost do

sebe in svojih pravic in do pravic drugih, mislim, da imam to dolžnost tudi kot izvršni direktor *LGBT Forum progres*. Poleg tega sem bil novembra lani na ulici žrtev fizičnega napada zaradi spolne usmerjenosti, in ko sem napadalca prijavil policiji, nisem hotel molčati, ampak sem povedal, da me je fizično napadel in mi grozil s smrtjo in ostale grozljive stvari, zato ker sem gej. Enostavno nisem hotel, da bi to šlo mimo nekaznovano. Vedel sem, če bom molčal, bo napadalec spet ohrabren, da me bo znova napadel, mene ali koga drugega iz LGBT-skupnosti. Ko sem se tako že avtiriral pred institucijami sistema, policijo in sodiščem, se je v resnici začel moj proces avtiranja. Vedel sem, da se moram javno razkriti, da nekdo mora zaščititi naše pravice, in tako je v bistvu nastal tudi *LGBT Forum progres*. Pred tem nismo imeli nobene organizacije, ki bi se direktno ukvarjala z našimi pravicami in jih ščitila.

Kakšna je vaša osebna izkušnja, ta korak je zagotovo težek.

Bilo je težko in še vedno je. Ta korak je bil nekako še najlažji, to, da samo rečeš, »Jaz sem gej«. Veliko težje je tisto, kar sledi, to je tisto, kar je najhujše. To je reakcija ljudi, družine, sorodnikov, stricev in tet, sosedov, reakcije širše javnosti, ki je

1. april 2010

Komisija za peticije, človekove pravice in enake možnosti, ki jo vodi Eva Irgl (na sliki), obravnava predlog *Družinskega zakonika* in ga soglasno podpre, hkrati pa pozove parlamentarce, naj o njem razpravljajo strpno.

4. maj 2010

Začelo se je drugo branje *Družinskega zakonika* na matičnem Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide (v nadaljevanju *Odbor*), ki ga vodi dr. Andreja Černak Meglič (na sliki). Na odboru so v naslednjih mesecih kot zagovorniki *Družinskega zakonika* sodelovali dr. Barbara Rajgelj, mag. Neža Kogovšek, dr. Roman Kuhar, Mitja Blažič, Miha Lobnik in Maja Šorli. Razprava je ta dan potekala osem ur, vendar odbor na koncu ni odločal o nobenem amandmaju.

5. maj 2010

Nadaljevala se je maratonska seja Odbora. Sodelujoči so razpravljali o drugem in tretjem členu *Družinskega zakonika*, ki vpeljujeta novo definicijo družine in zakonske zveze. Odbor ni potrdil nobenega člana. Nasprotniki zakonika (na sliki) so zavlačevali razpravo na vse mogoče načine.

25. maj 2010

V javnost pride novica, da je Okrožno sodišče v Ljubljani potrdilo še eno tujo sodno odločno – tokrat gejevskemu paru Matjažu in Danijelu, ki sta otroka dobila s pomočjo nadomestne matere v ZDA.

bila v šoku, da sem to jaz, da to ni le ime Zdravko Cimbalevič v časopisih, ampak tudi moja slika čez pol strani. Na ta način sem naši skupnosti želel pokazati, da sem oseba z imenom, s priimkom in z obrazom in da skrivanja ni več. Naša LGBT-skupnost je bila s tem ohrabrena in vsi so bili srečni, da končno obstaja nekdo, ki je gej in ki zastopa skupnost v Črni gori. Komentarji so bili različni in dobil sem tudi prve udarce. Moj oče se me je odrekal, izjavil je, da me ne želi videti in da sem za njega mrtev. To je najhujši udarec, ki sem ga doživel. Ne morem pa reči, da me ostali člani družine ne razumejo, imam podporo svojih sester in brata, ki se bo z ženo celo udeležil parade. Vendar starši so starši in to pač človeku »najtežje pade«. V glavnem, želim povedati ljudem, s čim se LGBT-skupnost dejansko sooča, kako je tistim ob visoki stopnji homofobije v Črni gori, ki večinoma še vedno živijo s svojimi družinami. Sam na srečo ne živim več pri starših in sem finančno neodvisen, tako da na ta način nisem odvisen od njih. Ampak zamislite si nekoga, ki živi pri starših in je od njih odvisen in se želi avtirati in mu starši rečejo, naj se pobere, naj gre. Kam naj gre? To je srž problema. Če naj se pojavijo avtirane osebe, če naj se podpre LGBT-skupnost, potem potrebujemo podporo za

projekte, eden takih je zavetišče za geje in lezbijke, ki bi fantom in dekletom nudilo začasen varni prostor, dokler se situacija ne umiri ali se izboljšajo razmere v družini in se lahko vrnejo domov, ali dokler ne najdejo službe. Recimo dva, tri, največ šest mesecev, da se ponovno integrirajo v družbo, da so varni pred diskriminacijo in da jim nudimo pomoč. To, s čimer se skupnost srečuje za vsakim vogalom, je stigmatizacija. V trenutku, ko nekdo reče, da je gej, ni več tisto, kar je bil, ampak samo še gej. Če sem jaz aktivist za človekove pravice in spoštovana oseba v družbi, in povem da sem gej, ni več važno, ali sem dober aktivist, ali sem dobra oseba, pač pa se me ocenjuje, zavrača ali sprejema samo še na osnovi tega, da sem gej. To sem doživel na lastni koži, od ljudi, za katere sem pričakoval, da so zelo odprtega duha, da so moji prijatelji. Spremenili so se za 360 stopinj samo zato, ker sem gej.

Katere so prioritete delovanja vaše organizacije?

Poleg osnovnih dejavnosti je letos tu parada ponosa, ki je neke vrste začetek. V letošnjem letu je pomemben poudarek našega nadaljnega dela na izobraževanju tako LGBT-skupnosti kot tudi državljanov in družbe, na ozaveščanju in izobraže-

vanju vladnih in državnih uradnikov in institucij, ki se srečujejo z LGBT-problematiko, kot so policija, sodišča, pravosodni organi, ministrstva itd. Izobraževanje je torej naša prioriteta, skrbimo pa tudi za brezplačno pravno pomoč za žrtve nasilja in kršitev na podlagi spolne usmerjenosti, torej za tiste, ki želijo kazniva dejanja prijaviti, da jim nudimo podporo in pravno pomoč. Lahko računajo na nas, na našo strokovno in pravno pomoč, tukaj bodo sodelovali tudi psihologi in drugi, odvetniki, ki bodo pomagali žrtvam, da se postavijo na noge in si povrnejo samospoštovanje. Ukvarjali se bomo tudi z raziskavami o homofobiji v Črni gori, načrtujemo obiske raznih ustanov, kot so, recimo, zapori. Vemo, da so ljudje, ki so prepoznani kot geji, v zaporih pogosto zlorabljeni, uslužbenci v zaporih so homofobični. Imamo veliko zastavljenih strateških ciljev, ki jih želimo uresničiti, četudi smo stari šele tri mesece, in so to za nas zelo veliki koraki. Vendar smo v teh treh mesecih uspeli veliko spremeniti; LGBT-vprašanje so v zadnjih štirih letih odpirale tudi druge nevladne organizacije, vendar se za skupnost nič konkretnega ni spremenilo.

Črnogorski mediji so LGBT-vsebinam bolj kot ne naklonjeni?

Da, so. Mediji so nam v tem trenutku tudi nekako najpomembnejši, ker vendarle gre za zgodbo, ki mora biti medijsko pospremljena, saj sicer ne bi mogli doseči vsakega državljana Črne gore, vsakega bralca, gledalca. Obstaja zelo pozitivna reakcija na parado, to je medijski bum, to je nekaj, kar je novo v Črni gori, kar se nikoli prej ni omenjalo, za medije je to popolna tema, dajejo nam podporo in izhodišče za nadaljnje delo. Seveda obstajajo tudi mediji, ki nimajo interesa ali objavijo le kratke novice, s čimer kažejo svoj odnos do spoštovanja človekovih pravic, transparentnost za vprašanja, za katera javnost kaže velik interes, in ki zadeva vse, čeprav se večina s tem ne strinja. Mediji so zanimivi, včasih ni dobro, da vstopite v njihov sistem, ker kakorkoli vam lahko pomagajo, vam lahko tudi škodijo. Na primer, na televiziji je bil prispevek o tem, da se v Podgorici organizira prva gejevska parada, nato so sledile slike, ne vem, iz parade v Kanadi, ki je vsa kot neki karneval, kjer se pije, pleše v krilcih in tangicah. To je za nekoga, ki tega ni še nikoli videl ne slišal, negativna, ekstremna slika. Kakorkoli obrnete, mediji lahko pomagajo, lahko pa ustvarijo napačno podobo.

8. junij 2010

Študentski zbor ŠOU v Ljubljani je sprejel Resolucijo o Družinskem zakoniku in podprl predlog zakonika.

29. junij 2010

Nadaljevala se je obravnava Družinskega zakonika. Odbor je razpravljal o vsebini drugega člana, ki govori o novi, inkluzivni definiciji družine in člen po šestnajstih urah razprave potrdil. (Na sliki dr. Barbara Rajgel)

1. september 2010

V parlamentu poteka še ena maratonska seja Odbora, na kateri odločajo o 3. členu zakonika, vendar Odbor na koncu ne glasuje o členu. Če bi Odbor nadaljeval s takim tempom dela, bi za 303 člene Družinskega zakonika potreboval 707 mesecev dela – to je 59 let oziroma 15 mandatov vlad. (Na sliki Mitja Blažič in dr. Roman Kuhar)

26. oktober 2010

Kampanja »Za vse družine« predstavi tritedensko plakatno akcijo, s katero sporoča, da v Sloveniji obstajajo različni tipi družin in partnerstev.

MIHAEL TOPOLOVEC

DRUGI OBRAZI BERLINA

»Pod površjem mogočnega postmoderne- ga Berlina sem pričela zaznavati ta drugi obraz, to tesnobo in nemoč pred neznan- kami, ki jih prinaša prihodnost.«¹ je v začetku devetdesetih za revijo Revolver skoraj jasnovidno zapisa- la Nataša Sukič. Danes, skoraj dvajset let po tem zapisu, imajo »drugi obrazi« popolnoma izobli- kovano podobo, ki je ne prekriva več maska osvobajajočih osemde- setih. Med njimi je tudi obraz nemške kanclerke Angele Merkel, ki avtoritarno, brez trohice obču- tenja nemške kolektivne krivde, govori o koncu multikulturalizma v Nemčiji. Opazka, da je vzpon evropske ksenofobije povezljiv z drugimi oblikami diskriminacije, postane jasnejša, če etnične iden- titete, ki leži v temelju multikultu- ralizma, ne dojemamo samostoj-

1 Segan S., Nataša. 1995. *Lezbijke in leva osemdeseta v Berlinu*. V *Zbornik o lezbičnem gibanju na Slovenskem 1984-95*, ur. Suzana Tratnik in Nataša S. Segan, 83-85. Ljubljana: ŠKUC.

foto: Rafik

no, ampak jo postavimo v odnos z ostalimi osebnimi in družbenimi okoliščinami posameznika. Priseljenci, ki niso zgolj »neevropski tujci«, ampak so hkrati tudi geji, lezbijke, biseksualci, transseksualci ali interseksualci, ostajajo spregledane žrtve evropskega naciona- lizma. Ker Slovenija, država, ki s svojo etnično homogenostjo pred- stavlja vzgled norveškemu mno- žičnemu morilcu, očitno ne čuti potrebe po reševanju problemov multiple diskriminacije, sem se o presečiščih priseljske in homo- seksualne identitete pogovarjal s tremi glbtq-organizacijami v Ber-

linu: LSVD Berlin-Brandenburg² (Lezbično in gejevsko združenje nemških dežel Berlin in Branden- burg), GLADT³ (Društvo gejev in lezbijk iz Turčije) in LesMigraS⁴ (del Lezbične svetovalnice, ki se ukvarja z lezbijkami/biseksualkami migrantkami, s temnopoltimi lez- bijkami ter transseksualci).

2 Lesben- und Schwulenverband Berlin- Brandenburg (www.berlin.lsvd.de)

3 Verein türkeistämmigen Lesben, Schwuler, Bi-, Transsexueller und Transgender (www.gladt.de)

4 Antigewalt- und Antidiskriminierungs- Arbeitsbereich der Lesbenbera- tung Berlin (www.lesmigra.de)

Tudi oni imajo pravico do političnega predstavnštva

So-Rim Jung

GLADT in LesMigraS sta organi- zaciji, ki sta nastali konec devet- desetih let. Kot pove že njuno ime, se v svojem delu osredotoča- ta na področje glbtq-imigrantov,⁵ živečih v Berlinu, in povečini še vedno ostajata zunaj aktivistične- ga »esteblišmenta«, torej zunaj kroga tistih organizacij, ki imajo politično moč. LSVD, največja nemška glbt-organizacija z izpo- stavami po vseh zveznih deželah,

5 Z izrazom »glbtq-imigranti« imam v mislih tudi drugo, trejo, itd. generaci- jo glbtq-posameznikov, ki se v Berlin niso preselili, ampak so se tam rodili. Z imigrantskim statusom jih torej povezuje zgolj sorodstvena linija in družbeni položaj. Čeprav bi za njih bil primernejši izraz »glbtq-posame- zniki z migracijskim ozadjem«, zaradi poenostavitve izražanja uporabljam zgolj prvi izraz.

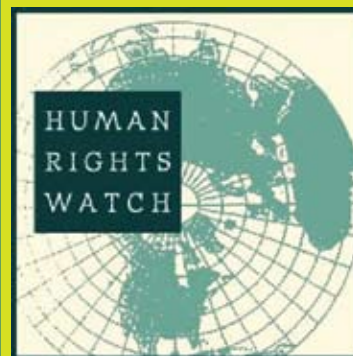
29. november 2010

Skupina intelektualcev z javnim pismom prote- stira proti akciji nasprotnikov *Družinskega zakonika*, ki so z verižnimi elektronskimi pismi pod vodstvom Aleša Primca (na sliki) zasuvali elektronske nabiralnike tistih, ki so javno pod- prli *Družinski zakonik*. V pismih trdijo, da Amnesty International in Legebitra po slovenskih šolah z delavnicami otroke usmerjata v homo- seksualnost.

10. februar 2011

Odbor nadaljuje z obravnavo *Družinskega zakonika*. Vlada predstavi kompromisno različico, po kateri bi bil institut zakonske zveze rezerviran za heteroseksualne pare, za homoseksual- ne pare pa uvede nov institut »partnerska skupnost«. Oba instituta imata enake pravne posledice z izjemo pravice do skupne posvojitve otrok, ki istospolnim parom ni priznana. Na- sprotniki *Družinskega zakonika* s kompromisom niso zadovoljni, prav tako ne glbt-organizacije. (Na sliki Mag. Neža Kogovšek Šalamon)

2. marec 2011

Ameriška organizacija za človekove pravice Human Rights Watch parlamentarcem pošlje poziv, naj sprejmejo *Družinski zakonik*, saj vlade, ki si prizadevajo k enakopravnosti, ne bi smele izključiti nikogar in nobenega vidika družbenega življenja.

17. marec 2011

Odbor nadaljuje z drugim branjem *Družinskega zakonika* in sprejme kompromisni različici 3. in 4. člena. Tretji člen določa, da zakonsko zvezo lahko skleneta le moški in ženska, četrti člen pa, da partnersko skupnost lahko skleneta dva moška oziroma dve ženski. (Na sliki Maja Šorli)

je s svojo dolgotrajno zgodovino, ki sega v obdobje blokovske delitve, zagotovo na vrhu tega »esteblišmenta«. Vključevanje problematike glbtq-igrantov med bolj tradicionalne vsebine identitetne politike je za LSVD novejšega datuma in je v veliki meri posledica kritike manjših, neveljavljenih ter queerovskih organizacij, kot sta GLADT in LesMigraS. **So-Rim Jung**, psihologinja, ki se pri LSVD ukvarja s problematiko migrantov, na vprašanje, zakaj je bilo vključevanje glbtq-igrantov potrebno, odgovori: ».../LSVD samega sebe razume kot zastopnika vseh glbt-ljudi v Nemčiji, ne glede na njihov izvor, in ne

zgjolj Nemcev. Imeli smo problem, ker je obstajala skupina ljudi, ki se ni počutila zastopana. To smo želeli spremeniti, saj imajo oni prav tako pravico do političnega predstavnštva.« Ker želijo pri svojem delu presegati nacionalne delitve, je za So-Rim Jung vključevanje migrantov predstavljalo težavo: ».../naša perspektiva je transnacionalna, ampak vsak dan se soočam s tem, da se migranti močno definirajo skozi svojo etnično identiteto, kar je potrebno spoštovati, vendar je hkrati tudi potrebno kritizirati nacionalizem. To je težko ravnovesje, ki ga moram obraniti.../« Z ustanovitvijo Mednarodne skupine, ki ne izključuje nobene etnične identitete, pa se je

pojavil problem preširoke inkluzivnosti: »Če rečeš, da so vsi dobrodošli, potem ne najdeš skupnega temelja za delo. /.../ Če imaš specifično temo, s katero se lahko vsi poistovetijo, potem je veliko lažje.« Pri LesMigraS prav tako puščajo polje etničnosti odprto, a se pri glbtq-igrantih osredotočajo na ženski spol in raso (lezbijke/biseksualke imigrantke, temnopolte lezbijke) ter transseksualnost. Po besedah voditeljice **Saideh Saadat-Lendle** ima LesMigraS pomembno vlogo v Berlinu, ker je »Državni statistični inštitut Berlin-Brandenburg poročal, da je četrtna berlinske populacije imigrantov. Specifične skupine ali organizacije, ki naslavljajo

lezbične imigrantke, so zato nujne. Pomembno se nam zdi tudi pokazati, da obstajajo glbtq-ljudje z različnimi družbenimi pozicijami, ki izhajajo iz različnih življenjskih okoliščin ter se soočajo z različnimi preprekami in diskriminacijami, ne pa zgolj beli, krščansko socializirani glbt-posamezniki.«

Berlin je zgolj videti bolje

So-Rim Jung iz LSVD opozori, da so problemi, s katerimi se srečujejo glbtq-igranti, dober pokazatelj tega, da pri družbeni problematiki homoseksualnosti velikokrat sploh ne gre za vprašanje spolne identitete, ampak za vpra-

22. marec 2011

Odbor izglasuje proceduralni predlog, po katerem člani Odbora lahko za vsak člen zakonika razpravljajo le enkrat. To je delo bistveno pospešilo in Odbor je na koncu prilezel do 56. člena zakonika. (Na sliki Miha Lobnik)

29. marec 2011

Predsednik vlade Borut Pahor je po več prošnjah za srečanje sprejel predstavnika Kampagne »Za vse družine« Mitjo Blažiča in dr. Barbaro Rajgelj (na sliki). Pahor je poudaril, da podpira kompromisno različico zakonika, za katero naj bi tudi v vladi imeli dovolj glasov podpore.

31. marec 2011

Odbor je nadaljeval z delom in – kljub očitnemu in včasih že prav otročjemu zavlačevanju nasprotnikov zakonika – spravil pod streho dve tretjini *Družinskega zakonika*. Odbor, ki skupaj zaseda že več kot 40 ur, je zasedanje končal pri 200. členu. (Na sliki Mitja Blažič)

8. april 2011

Odbor je končal z delom in potrdil kompromisno različico *Družinskega zakonika*. O predlogu *Družinskega zakonika* je razpravljal več kot 50 ur in to naj bi bila najdaljša razprava o katerem koli zakonu na matičnem odboru v zgodovini parlamentarne demokracije pri nas. (Na sliki predsednica Odbora dr. Andreja Černak Meglič)

šanje družbene integriranosti:

»Mislim, da ne gre vedno za vprašanje 'Sem gej ali lezbijka?', ampak za vprašanje 'Se počutim integriranega v družbo kot celoto?'. In nadalje gre za vprašanje integriranosti v gejevsko in lezbično sceno. Včasih morajo ljudje narediti dva koraka, kar je lahko zelo težko.« **Arda Bakirtas**, koordinator projektov pri GLADT, trdi, da je ksenofobija pogosto osrednji problem druge ali tretje generacije gbltiq-Turkov v Berlinu, ki predstavljajo večinsko klientelo organizacije, homofobija pa ima splošnejšo in sekundarno vlogo. Pri tem opozarja na negativno konotacijo, ki jo ima nemški izraz za tujca, »Ausländer«: »V prvi vrsti biti 'Ausländer', kot to imenujejo, je v Nemčiji velik problem. Soočen si z neprestano diskriminacijo. Včasih zelo očitno, včasih zelo subtilno, ampak izkusiš jo. /.../ Drug problem je biti gej, ki je splošen problem tudi za bele Nemce. In biti gej in biti Turk pripelje s sabo druge probleme. Gre za dvakratno diskriminacijo.« Vendar v nekaterih primerih lahko kombinacija homoseksualne in turške identitete pripelje do paradoksalne situacije, ki bi jo lahko celo poimenovali kot homorasizem ali nacionalizem: »Včasih, moram priznati, je to lahko celo pozitivno. Beli Nemci imajo predsodke o Turkih, recimo, Turki so zelo konservativni in ravnajo s svojimi gblti-

ljudmi zelo slabo. To ima včasih za posledico, da Nemci zelo dobro sprejemajo turške geje. /.../ torej biti gej je minus in biti Turk je minus, ampak dva minusa skupaj sta plus,« ugotavlja Arda Bakirtas. Tudi pri LesMigraS opozarjajo na zahodnjaško predstavo o homofobičnem imigrantu, ki pa ima, tako kot celotno področje diskriminacije gbltiq-imigrantov, spolne specifičnosti: »Medtem ko se lezbične imigrantke v večji meri soočajo s seksualiziranim nasiljem, se morajo gejevski imigranti in imigranti na splošno, soočati s stereotipi nasilnega obnašanja in kriminalnosti.«

Pri LSVD na vprašanje, kakšen je odnos mestnih in državnih oblasti do problematike gbltiq-imigrantov, odgovarjajo, da se ta izboljšuje, za kar ima delno zaslugo tudi gejevski župan Berlina, Klaus Wowereit: »/.../ njegova seksualnost je vedno bila medijsko izpostavljena, zato je moral imeti stališče do teh vprašanj, tudi če sam tega ni želel. Mislim, da se v Berlinu na vladnem nivoju zavedajo tematike, čeprav načini, s katerimi poskušajo nasloviti problem, niso popolni /.../.« Vendar pri LesMigraS opozarjajo na nezadostnost protidiskriminacijskih zakonodaj: »Naša dokumentacija primerov diskriminacije kaže, da je treba še veliko postoriti. Lezbične imigrantke se še vedno soočajo z diskriminacijo in izključitvijo na delovnem mestu, v

izobraževanju in v povezavi z državljanstvom. Težje se zaposlijo, dobijo enako plačilo in redkeje so predstavljene v medijih.« Arda Bakirtas iz GLADT-a priznava, da je njihov odnos z mestnimi oblastmi precej enosmeren, saj politična iniciativa prihaja zgolj z njihove strani. Rasizem vidi kot vseprisoten problem, čeprav je v Berlinu, v primerjavi z ostalo Nemčijo, morda nekoliko boljše: »Rasizem je povsod. Morda je v Berlinu zaradi multikulturalnosti nekoliko boljše kot v drugih krajih, vendar to ne pomeni, da rasizma v Berlinu ni. Berlin je zgolj videti boljše.«

Vizije in realnosti se pogosto razlikujejo

Ko želim analizirati skupne značilnosti odnosa berlinskega gbltiq-aktivizma do problematike gbltiq-imigrantov, me Saideh Saadat-Lindle iz LesMigraS zavrne, da je to nemogoče početje, ker v Berlinu ni možno govoriti o homogenem gbltiq-aktivizmu, čeprav opažajo trend vse večjega zanimanja za to vprašanje: »Opažamo, da vse več gblti-skupin in organizacij pričinja z naslavljanjem multiple diskriminacije in interseksionalnosti. Kljub temu pa ne moremo z gotovostjo trditi, da ti projekti resnično odražajo potrebe in težave gblti-imigrantov in nebelcev.« Podoben porast obravnave tovrstne problematike opažajo tudi pri LSVD, čeprav dodajajo, da ne gre za novo vprašanje, ki pa se je na dnevnem redu pojavilo zaradi kritike manjših organiziranih skupin: »Transgenialer CSD⁶ je bil oblikovan ravno zato, ker so imeli občutek, da problemi rasizma in

6 Transgenialer Christopher Street Day (<http://transgenialercsd.wordpress.com/>) - Parada ponosa, ki zaradi svoje političnosti predstavlja alternativo uradni in bolj komercialni Paradi ponosa. Poteka po mestnem predelu Kreuzberg na isti dan kot uradna Parada ponosa.

17. maj 2011

Parlament na drugem branju *Družinskega zakonika* sprejme dopolnitev k četrtemu členu, po katerem naj bi bila heteroseksualnim parom izvenzakonska skupnost priznana le, če bi jo oba partnerja s podpisom potrdila na upravni enoti. Sprememba je sprožila veliko vzburjenje v slovenski javnosti in na koncu so nekateri parlamentarci, ki so podprli ta predlog SDS, priznali, da so se pri glasovanju zmotili. Omejena dopolnitev je bila odstranjena pri naslednji obravnavi zakona v parlamentu.

16. junij 2011

V parlamentu poteka tretje branje *Družinskega zakonika*. Parlamentarci so ga potrdili s 43-imi glasovi za in 38-imi proti. Zakonik je podrl tudi LDS, ki je sicer nasprotoval kompromisni različici zakonika in se zavzemal za »polno« različico. (Na sliki minister dr. Ivan Svetlik)

23. junij 2011

Državni svet v nasprotju s pričakovanju ne izglasuje veta na *Družinski zakonik*. Svet je s 17-imi glasovi za in 17-imi glasovi proti (od 35 navzočih svetnikov) zavrnil veto.

junij 2011

Društvo psihologov Slovenije potrdi, da znanstvene raziskave kažejo, da se otroci iz istospolnih družin pri razvoju v ključnih vidikih ne razlikujejo od preostalih otrok. V društvu se distancirajo od ideološkega presojanja *Družinskega zakonika*, saj njihova stališča izhajajo zgolj iz znanstvenih spoznanj.

19. julij 2011

Na MDDSZ potrdijo, da že po obstoječem ZZDR istospolni partnerji lahko posvojijo biološkega otroka svojega partnerja. Ministrstvo je to obrazložitev podalo na zahtevo Centra za socialno delo, na katerega se je z zahtevo po enostranski posvojitvi obrnil lezbični par z otrokom.

kritike kapitalizma niso zadostno reprezentirani v bolj uveljavljenih nevladnih organizacijah. LSVD je bil kot uveljavljen lobi v veliki meri kritiziran«. Sicer pa tudi o razširjenosti rasizma znotraj berlinske gbltiq-scene ne moremo postavljati posplošenih ugotovitev, saj »obstajajo klubi in lokacije, ki se poskušajo boriti proti diskriminaciji in naslavljajo gblt-imi-grante ter nebelce. Primer za to je bar Südblock v Kreuzbergu in mesečni klubski večer imenovan Gaybane v SO36. Nekateri drugi prostori objektivizirajo imigrante in predstavljajo multikulturalizem kot eksotičnost, medtem ko zanemarjajo vsakodnevno realnost rasizma in diskriminacije. Pogosto se vizije in realnosti zelo razlikujejo,« trdi voditeljica LesMigraS.

Izkušnja politične apatičnosti mladinske gbltiq-organizacije, pri kateri sem tri mesece deloval kot prostovoljec, in marsikateri zamah z roko, češ, v Berlinu pa res ni več potrebe po aktivizmu, ki sem ga doživel med bivanjem v nemški prestolnici, sta me napeljala k temu, da sem vprašanje o domnevni apolitičnosti berlinskega gbltiq-gibanja postavil tudi svojim sogovornikom. So-Rim Jung iz LSVD mi je odgovorila, da berlinsko gbltiq-gibanje morda res izgublja svojo politično ostrino, vendar »/.../ obstajajo ljudje, ki lahko to ostrino obranijo, kot tudi na drugi strani obstajajo ljudje, ki delujejo z 'esteblišmentom'. Ne vem, zakaj bi se to dvoje izključevalo. /.../ Mislim, da bi se morala vzpostaviti

linija med tistimi, ki so revolucionarji, in tistimi, ki niso.« Po njenih besedah LSVD sicer ni revolucionarna organizacija, ampak se s svojim prizadevanjem za enakost, ki dopušča prostor tudi za druga vprašanja, nahaja nekje med obema opcijama. Saideh Saadat-Lendle pa trdi, da apolitičen trend sicer ni nič novega, si pa je pri tem potrebno zastaviti vprašanje, »/.../ ali je nekaterim gblti-posameznikom, tistim, ki so relativno privilegirani v družbi zaradi rase, razreda, starosti, telesne sposobnosti, lažje zanemarjati vsakodnevno realnost diskriminacije, nasilja in sistema represije«.

Začetki organiziranega slovenskega gejevskega in lezbičnega gibanja so bili močno zaznamovani z osebnimi izkušnjami Berlina kot silovitega generatorja novih družbenih gibanj v osemdesetih. »Ne bom dala miru, dokler ne bom imela Berlina v Ljubljani,«⁷ je v začetku devetdesetih zavzeto trdila Mojca Dobnikar, ustanoviteljica feministične

7 Vesel, Bojana in Nataša S. Segan. 1995. Mojca Dobnikar: Ne bom dala miru, dokler ne bom imela Berlina v Ljubljani. V Zborniku o lezbičnem gibanju na Slovenskem 1984-95, ur. Suzana Tratnik in Nataša S. Segan, 100-104. Ljubljana: ŠKUC.

sekcije Lilit, znotraj katere se je oblikovala lezbična skupina ŠKUC-LL. Čeprav Ljubljana še vedno ni Berlin, si zaradi lastne osebne izkušnje zastavljam vprašanje, ali ni tudi osvobajajoča podoba Berlina posledica turističnega pogleda na sedanost in nostalgичnega idealiziranja preteklosti. Mestna četrt Schöneberg, ki je nekoč bila prvotno pribežališče berlinske gbltiq-skupnosti, ima danes ostarelo in etnično čisto podobo. Namesto v tamkajšnjih seksbarih se mladi geji raje zbirajo v bolj diskretnih ter trendovskih klubih drugod po mestu, medtem ko si ljudje drugih ras in kultur povečini ne morejo privoščiti življenja v tem elitnem »gejevskem getu«. Podobno tudi Prenzlauerberg, nekoč alternativni predel vzhodnega Berlina, predstavlja priljubljeno okolje za življenje dobro situiranih družin ter gejevskih parov. Zdi se tudi, da je v Kreuzbergu, kulturno najbolj raznolikem delu mesta, popularizacija queerskih življenjskih stilov zameglila uporniški potencial urbanih subkultur in da se priseljsko prebivalstvo Neuköllna vse bolj umika nemškimi študentom, ki s seboj prinašajo višje cene nepremičnin.

31. avgust 2011

Ponovno je zasedal Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide in podprl sklep, da Ustavno sodišče presodi ustavnost referendumске pobude o Družinskem zakoniku. Civilna iniciativa za družino, ki deluje z močno podporo RKC, je namreč vložila zahtevo za referendum o Družinskem zakoniku. (Na sliki Vito Rožej (Zares), ki je med eno od razprav z naslovnico Narobe pokazal, kako zgleda istospolna družina.)

2. september 2011

Na izredni seja Državnega zbora poslanci potrdijo predlog Odbora in prižgejo zeleno luč za vložitev presoje ustavnosti referenduma o Družinskem zakoniku.

16. september 2011

Predstavila se je nova Civilna pobuda v podporo Družinskemu zakoniku »Za vse otroke, za vse družine, za svobodno izbiro, za enake pravice«, v katero so vključena vidna imena slovenske družbe, med drugimi Spomenka Hribar, Vito Rožej, Zdenka Čebašek Travnik, Maca Jogan, Renata Salecl, Neža Maurer, Jerca Mrzel, Milena Zupančič, Polona Jug, Andrej Rozman Roza, Vid Valič, Mateja Kožuh Travnik, Vesna Milek, Miša Molki itd.

???

Ustavno sodišče _____ referendum o Družinskem zakoniku.

Podrobnejši pregled opisane zgodovine:

Blog Narobe (www.narobe.si) [obdobje od 2007 naprej]

Mencin Čeplak, Metka in Roman Kuhar. 2010. Boji za enakost: Od diskriminacije homoseksualnosti do redefinicije družine. Socialno delo 49(5-6): 283-298.

Velikonja, Nataša. 2010. Zgodovina aktivizma za legalizacijo gejevskih in lezbičnih partnerskih zvez v Sloveniji. Ljubljana: Škuc LL.

ANDREJ ZAVRL

Država Cliff

William Cliff, *Belgijska država*, prevedel Brane Mozetič, Center za slovenska književnost – Aleph, 2010.

William Cliff (rojen kot Andre Imberechts) je eden najpomembnejših belgijskih pesnikov, ki je poleg več pesniških zbirk izdal tudi nekaj avtobiografskih romanov. V *Belgijski državi* zapisuje potepanja in potikanja, najprej po Belgiji, nato še okrog sveta, dokler se nazadnje ne vrne v svoje rojstvo mesto Gembloux.

V Cliffovo državo sem ter tja vstopajo minljivi, privlačni mladeniči, kot so jih opevali Platon, Sokrat, Aristotel, Michelangelo, Shakespeare in drugi. Včasih so resnični, včasih samo umišljeni. In za njimi takoj spet horde butastih ljudi in povzpeticov. Pa moški, ki postavajo po štrikališčih, kjer se v pisoarjih na cigaretnih ogorkih peni urin. In spotoma zveemo tudi še kaj takega, kot kako stoje urinirajo kmetice, medtem ko na tržnico na glavah nosijo zelenjavo, ki jo bodo tam prodajale. Včasih se vse dogaja le v sanjah, »vedoč da nič kar smo sanjali / nikdar zares se ne zgodi«.

Cliff piše obenem o vzvišenem in profanem, o poetičnem in vulgarnem, o enkratnem in vsakdanjem. Zbirko pa čez in čez prežemata nekakšen občutek tesnobe, predvsem pa dež, dež, dež. Torej melanholija. Tudi pri telesnem stiku. Saj, kakšen pa naj bo drugače? »ti ki te noči si k sebi me prižel / gotal s požiralskimi poljubi / ki si uničil moje hude misli / ko si mlél me s svojim težkim trupom / ti ki z usti pil si moje solze / ves gotov v dobro ki ga daješ / reci le kako se da živeti / brez temačnih misli ki me oglenijo«.

Prevajalec je na zavihku dodal še kratko oznako pesnika in pričujoče zbirke ter zanimiv opis Cliffovega vpliva nase.

Ocena

BRANE MOZETIČ

Cliff – poredni otrok

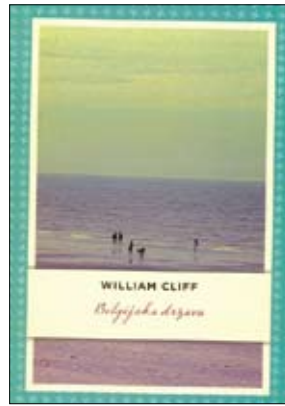
William Cliff, rojen 1940, je v francoščini pišoč belgijski pesnik. Njegove pesmi sem odkril naključno leta 1985, ko sem v Parizu brskal po sodobni poeziji. Cliff je bil nekaj posebnega. Tri leta kasneje sem ga srečal na festivalu homoliterature v Rotterdamu, kar je pomenilo začetek najinega dolgoletnega sodelovanja. Najprej sem prevedel in objavil nekaj njegovih pesmi, bil je gost Vilenice, pomagal je pri prevajanju mojih pesmi za *Obsedenost*, prevedel sem njegovo zbirko *Conrad Detrez*, skupaj sva se pribijala skozi moje Banalije in njegovo Belgijsko državo.

Ko si začel objavljati, si takoj dal jasno vedeti, da si homoseksualec. Si poznal kaj predhodnikov?

Seveda, bila sta Cocteau, Genet, toda njiju tedaj nisem poznal. Živel sem v tej temačni Belgiji in si prve spolne izkušnje nabiral v Barceloni. Tam sem celo izvedel, kje lahko najdem homoseksualce v Bruslju. Tako sem ponoči kot študent iz Louvaina štopal v Bruselj, v bare, parke, javna stranišča ...

Kako, da si se odločil pisati tako odkrito?

Pod vplivom katalonskega pesnika Ferraterja, ki je vedno govoril, da je treba biti odkrit. Seveda sem na začetku pisal drugačne pesmi, take, kakršne je Ferrater imenoval dekorativna poezija. Bral sem jih v študentskih krogih. Na skrivaj pa sem začel pisati resnico, o svojih srečanjih, fantih. Čeprav so bili moji prvi stiki s svetom homoseksualnosti zelo žalostni in bedni, šlo je za umazane hotele, kino dvorane, javna stranišča, parke, ničesar posebnega lepega ni bilo okoli mene. Srečal sem veliko zelo

nesimpatičnih, pokvarjenih ali motenih tipov. Tedaj nisem poznal podobne poezije. Ko so nas učili o Verlainu, Rimbaudu, Wildu, ni bilo nikoli govora o homoseksualnosti, v času šolanja in študija nisem nikoli ničesar slišal na to temo. Slučajno sem našel pričevanje nekega Angleža, ki je govoril o svojem življenju. Ko je izšla moja prva knjiga *Homo sum* (že naslov je dvoumen), me je takoj kontaktiral pesnik Jacques Izoard, tako sem spoznal njegov krog, Savitzkayo, Conrada Detreza in druge. Njihova opora mi je vse življenje veliko pomenila. Že na začetku sem se odločil za psevdonim. William je bilo ime nekemu Kanadčanu, ki sem ga spoznal, zdel se mi je enkratno, čeprav je bil idiot, ki sploh ni vedel, kaj bi rad, – Cliff pa zaradi Cliffa Richarda. Danes se morda zdi smešno, toda tedaj na začetku svoje kariere, ko je imel 19 let, je bil božanski. Tedaj niti tega nisem vedel, da je gej. Prvi knjigi je sledilo veliko drugih knjig poezije, ki so bile z leti vse bolj sprejete. A vse življenje sem občasno poučeval po različnih šolah. Zaslužil sem bolj malo, toda živel sem precej skromno. Seveda sem bil zelo nesrečen, želel sem si s kom živeti, poskušal sem, a ni nikoli uspelo, mislim, da predvsem zato, ker nisem imel stabilnosti, pa tudi ne udobnega življenja, ki bi koga privlačilo.

Kako gledaš na današnji čas?

Če pogledam vseh teh 40 let, je seveda vse postalo dosti bolj svobodno. Famozni gay pride se mi osebno zdi smešen, kot da gre za

karikaturu, toda obenem priznavam, da ljudi osvobaja. Na postaji vidim fante, ki pridejo iz vseh zakotnih krajev Belgije, in vidim, da so ti ljudje svobodni in srečni v svoji koži. Tudi na vasi, kjer sedaj živim, so ljudje, ki so odkrito homoseksualni. Seveda obstaja homofobija, čeprav se mi zdi, da je je manj. Ko sem poučeval, sem imel kolege geje, in učenci so jih žalili, jim nagajali. Če sem sam začutil kaj podobnega, sem takoj zamenjal šolo. Res nisem hotel biti mučenik.

Če vsa današnja prizadevanja za poroke primerjaš z idejami seksualne revolucije?

Osebno me take ideje niso nikoli privlačile, je pa res, da je aids precej spremenil, ves ta strah je enostavno omejil fukanje na vse strani. Moja fantazija je bila vedno srečati fanta petnajstih let, a to se ni nikoli zgodilo. Kljub letom imam še vedno seksualno življenje, še hodim v bare, klube, savne, seveda dosti manj. Bolj sledim misli, da mora seksualnost služiti predvsem spoznavanju ljudi. Da se lahko s kom pogovarjam.

Roza sobote

KLUB

K4

22. oktober
19. november

ANDREJ ZAVRL

Nizki fantje in visoke reference

Pier Paolo Pasolini, *Nafta*, prevod Gašper Malej, Cankarjeva založba, 2010.

Nafta je nedokončan roman, a morada ne tako nedokončan, kot se lahko zdi. Pripovedovalec nagovarja bralca, popisuje svoje pripovedne postopke, na šeststo straneh je še polno delovnih zapiskov in opomb. A Pasolini se ne sklicuje zaman na Sterna in njegovega Tristrama Shandyja – po vsej postmodernistični metafikciji se tudi *Nafta* sploh ne zdi več kaj posebej nedokončana, četudi je rahlo nekonvencionalna. Tudi glavni junak Carlo ni konvencionalen lik. Med svojim potikanjem med politikom in seksom, recimo, spremeni še spol. Poloti pa se marsičesa – incesta, služabnic, kurb in fantov. Delavskih fantov, jasno. V zapisu št. 55 tako beremo o mladih proletarcih, njihovih telesih, vonjih, lasih, dlakah in kurcih – devet nadržanih opisov sicer skupine dvajsetih, ki jih Carlo zaporedoma obdela. Visoka pornografija. Ob čisto fizičnih popisih je tukaj namreč še vse kaj več – predvsem je prisotna tudi močna dimenzija hrepenjenja, kajti fante ljubimo zaradi tega, kar nam dajejo, pa tudi zaradi tega, česar nam ne – in nam sploh ne morejo dati. Tako je takšna »sveta tolpa« ves spekter metafizike od bogov do demonov, ki Carla muči med neznošno radostjo in zapovedjo molka. Spolna polastitev je »vprašanje življenja in smrti« in ljubimec se ne prikaže, ampak se »razodene skozi svoje telo«, držanje kurca pa je prava uresničitev čudeža. Ja, Carlo je tudi levičarski katolik. Gašper Malej, ki je prevedel tako mogočen in obsežen roman, zanj se omenjajo pridevniki totalen in dan-tejevski (in mu dodal priročne opombe), je opravil kolosalno delo. Kadar beremo njegove prevode, smo lahko brez skrbi.

Ocena ★★★★★

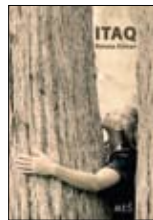
ALEŠ ZOBEC

Edine prave filozofinje so kurbe

Donatien-Alphonse-François de Sade, *Filozofija v budoarju ali Nemoralni učitelj: dialogi, namenjeni izobrazbi mladih deklet*, prevedel Iztok Ilc, Center za slovensko književnost – Aleph, 2010.

Za en ležeren dan branja obsežna knjižica sedmih dialogov in političnega pamfleta znanega SM markiza de Sada prav gotovo ne bo nikogar pustila hladnega. Gospa de Saint-Ange, njen brat in ljubimec vitez de Mirvel ter *pedruba* Dolmancé si zadajo docela pedagoško nalogo. Mladi Eugénie je potrebno napolniti glavo z libertinskimi načeli, jo nahraniti z libertinsko filozofijo in navdahniti s poželenji – navsezadnje pa še obrati »mirto s Kitere« in »vrtnice Sodome«. Popoln preplet fukaške teorije in prakse! Teoretske dialoge med izbranimi libertinci in libertinkami tako prekinja povsem čutni, telesni užitek: z vseh strani, v vseh kombinacijah, v vseh luknjah – najbolje, če kar hkrati! Markizovo pisanje, ki bi ga še danes marsikdo označil kot škandaloznega, čeprav je bilo delo napisano že leta 1795 (a uradno izšlo šele v drugi polovici 20. stoletja), je kratkomalo do skrajnosti prignana apologija (seksualnega) užitka, sladostrastja in (še zlasti) analne, nereproduktivne naslade, ki jo v teh zategnjenih družinsko-monogamnih časih še kako potrebujemo! Čeprav niso vse de Sadove ideje suho zlato, njegovo delo bistroumno zastavlja ter koncizno odgovarja na vprašanja, o katerih moramo (na žalost) z vso resnostjo razmišljati še danes. Eno izmed teh je tudi *crime énorme*, kar je bil konec 18. stoletja izraz za sodomijo. Krščenfuk, posebno pohvalo si ob avtorju zasluži tudi prevajalec Iztok Ilc, ki je z domiselnimi in duhovitimi prevodi bralcem in bralkam omogočil prav posebno, vrhunsko literarno-estetsko in filozofsko doživetje.

Ocena ★★★★★

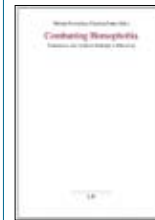
TINA KOGOVŠEK

Per aspera ad astra

Renata Ažman, *Itaq*, Miš, 2011.

Itaq je tretja knjiga novinarka Renate Ažman. V prvih dveh (*Japajade*, *Depra*) se je, sploh za slovenski prostor, izjemno odkritosrčno in pogumno spopadla z lastno bipolarno motnjo in depresijo, v tretji na podoben način odkrije še en del svoje najgloblje intimne, svojo istospolno identiteto. Potencialno dvojna stigma torej. V obliki neke vrste dnevnika impresij izriše grenko-sladko ljubezen do dveh žensk (eno bolj grenko, platonično in drugo bolj sladko, uresničeno), svoje sanje, hrepenjenja, svojo tako rekoč vsakodnevno bitko proti depresiji ter za vero v ljubezen in upanje, da tudi zanjo obstaja sorodna duša, s katero bo delila svoje življenje. Prepletanje temnih občutij in travmatičnih spominov ter bolj veselih trenutkov in vere v svetlejši jutri Renato Ažman razkrivata kot na eni strani zelo senzibilno in nežno dušo, po drugi strani pa veliko borko za svoj prav, svojo resnico, za dostojanstvo in spoštovanje. Je nekdo, ki venomer išče svoj prostor pod soncem, pada, a se z neizmerno voljo spet in spet pobira ter vztrajno pleza iz brezen, kamor jo peha bolezen. Renata Ažman s tem, ko lupi in ponuja najbolj ranljive dele same sebe, pokaže, da ljubezen, četudi neizpolnjena v vseh dimenzijah, ni nujno (samo) nesrečna, ampak daje priložnost za osebno rast in moč za premagovanje temnih strani same sebe.

Ocena ★★★★★

ALEŠ ZOBEC

Šola, družbene vede in humanistika v luči homofobije

Michael Groneberg in Christian Funke (ur.), *Combating Homophobia: Experiences and Analyses to Education*, LIT, 2011.

6. in 7. maja 2011 je na Filozofski fakulteti UL v sodelovanju z Mirovnim inštitutom potekal mednarodni seminar »Homofobija v šolah v Vzhodni Evropi«. Na seminarju je med drugimi sodeloval tudi Christian Funke, urednik recenziranega zbornika, doktorand na Westfälische Wilhelms-Universität, Münster. Zbornik vsebuje 12 prispevkov, ki so razdeljeni v tri področja: izobraževanje, družbene vede in humanistika. Prispevke v obširnem in preglednem uvodu predstavlja urednik, bralcu ali bralki prijazno pa vzpostavlja tudi ključne koncepte in dileme, ki jih izpostavljajo posamezni prispevki. Eden izmed teh pojmov je prav homofobija, beseda, ki jo prvi uporabi George Weinberg leta 1972. Čeprav ima omenjen koncept določene pomanjkljivosti in je pri interpretaciji posamičnih, povsem konkretnih diskriminacijskih dejanj potrebno biti pazljiv, se urednika zavzemata za ta pojem kot sidriščni, ko želimo v šoli spregovoriti o seksualnosti. Homofobija je namreč izhodišče, ki debato osredišči okrog diskriminacije, ne pa okrog moralnih sodb praks, ki izhajajo iz nenormativnih seksualnosti in življenj. Ob teoretičnih razpravah pa zbornik prinaša tudi primere dobrih praks in izkušenj iz tujine. Vsekakor gre torej za delo, vredno branja in pozornosti tako tistih, ki jih ta tema preprosto zanima, kot tudi tistih, ki bi po strokovni dolžnosti to področje morali dobro poznati.

Ocena ★★★★★

ANDREJ ZAVRL

Brce in rezi

Dennis Cooper, *Moja strgana nit*, prevedla Suzana Tratnik, Škuc-Lambda, 2011.

Pripovedovalec klavstrofobičnega in neizprosne romana *Moja strgana nit* (2001) je Larry, najstnik, ki svojo pripoved začne s popisom umora nekega dijaka, za kar mu je nekoliko starejši dijak plačal petsto dolarjev. Umorjeni dijak je namreč pisal dnevnik, ki ga je bilo treba zaseči. In ko Larry ta dnevnik začne prebirati, se njegovo življenje samo še bolj zapleta. Z vsakim odstavkom, ki se vrstijo kakor grozeče padajoče domine, se razkrivajo in temnjajo globine najstniške depresije, samopoškodovanja in spolne nezmožnosti navezovanja smiselnih čustvenih odnosov. Larry je povsem otopel in zmeden (in v tej knjigi nikakor ni edini): ne mučijo ga le seksualni stiki z mlajšim bratom, ampak tudi nasilniško vedenje, medosebni odnosi in lastna spolna usmerjenost. Ne razume, kaj pomeni, če mu je nekdo všeč in kaj če mu ni – ali to pomeni, da je gej ali da ni. Smrt fanta z beležnico ni edina, za katero je kriv Larry – ali pa ima samo močan, četudi ne povsem utemeljen občutek krivde.

V ozadju dogajanja sta vseskozi še Harris in Klebold, nepopularna in nasilna dijaka, ki sta leta 1999 izvedla pokol na šoli Columbine v Koloradu, ZDA, in tudi Cooperjeva knjiga se konča z neonacijem Gilmanom (plačnikom umora fanta z dnevnikom) in njegovim strelskim pohodom po šoli.

Ocena ★★★★★

ANDREJ ZAVRL

Kmečke neveste, ikebane in buldožerke

Špela Bibič idr. (ur.), *Lgbtq slovar: Slovar lezbičnih, gejevskih, biseksualnih, transpolnih, transseksualnih in queer besed*, Kulturni center Q in Škuc, 2011. Spletni dostop: www.kulturnicenterq.org/lgbtqslovar.

Jezik je izjemno pomemben odraz posamezne (sub)kulture, pravzaprav je njen konstitutivni element. Zato je slovarsko delo Špele Bibič in ostalih, ki so sodelovali pri nastanku *Lgbtq slovarja*, izjemnega pomena in najbrž je ta velik pomen na prvi pogled prelahko spregledati. Ne samo da takšen slovar pred nas prinaša jezikovno bogastvo in iznajdljivost lgbtq-oseb in skupnosti, ampak razkriva tudi raznolikost kulture in njenih konceptov. Nima vsaka skupnost svojega slovarja, pri lgbtq pa je lastna iniciativa zaradi homofobnosti osrednjih slovarjev tipa SSKJ in SP še toliko pomembnejša.

Poleg osrednjega dela slovar na koncu prinaša še nove predloge za rabo (nekateri izrazi sicer niso čisto novi); morda se bo kateri tudi uveljavil, saj je lgbtq-jezik zelo gibčen in živahen. Predvsem pa je pomembno vztrajati na dobro pokriti opisni funkciji slovarja – šele če slovar prinaša besede, ki se resnično uporabljajo in niso samo enkratni domislek, lahko relevantno in v polni meri pride do izraza njegov prej opisani pomen.

Ne moremo seveda zameriti, da ima slovar kakšno začetniško pomanjkljivost, ampak ker urednice in uredniki ves čas vabijo k sodelovanju, ne bi preveč jamrali. Obljubljajo tudi drugo izdajo, zato jim pišimo (kulturnicenterq@gmail.com)! Slovar je lahko še boljši in še bogatejši. Že zdaj pa je jasno, kako pomemben je.

Ocena ★★★★★

ZALA HRIBERŠEK

Demimondka Barbara

Michal Witkowski, *Kraljica Barbara*, prevedla Tatjana Jamnik, Didakta, 2010.

Rafael Lapajne je v intervjuju za tokratni *Narobe* povedal, da so v šestdesetih letih na sceni v Ljubljani imeli svojo kraljico – kraljico Barbaro pa smo sedaj dobili v odličnem prevodu poljskega romana Tatjane Jamnik; prevajalka je dobro zapisala pogovorni jezik večinoma monologov kraljice Barbare oziroma lokalnega goljufa in mogotca, »nekega Huberta Z.«, kot ga/jo označi krajevni časopis. Zgodba se dogaja v polsvetu proletarcev in goljufov, ki bi radi obogateli. Pisatelj Witkowski se je po izidu odmevnega gejevskega romana Lubiewo odločil, da ne bo več napisal romana, ki bi ga lahko opisali kot gejevskega in aktivističnega – vendar definicije, kaj je lgbt-književnost, še nikoli niso bile tako nejasne in dvoumne! No, če je glavni junak teta ...

Kraljica Barbara ni ravno »mogočec«, njen dvor je precej plesniv in dvorjana revna, vendar zdrava in močna podnajemnika – in na vse načine bi si radi odrezali košček kolača z vse bolj obloženih miz mednarodnega kapitalizma, zato se naša kraljica loti različnih poslov: izterjevanje dolgov, zastavljalnica, hitra prehrana, preprodavanje vsega mogočega ... Genialni – kruti, a obenem lirični – so prizori jeseni na pokopališču, megla, mrz, ob kraknju vran in lajanju psov szczakowska sodrga, zgrbljenih hrbtov in rdečih oči nabira sveče in krizanteme (ki jih za par grošev odkupuje Hubert), mimo pa vozijo dragi poslovni vlaki, morda se potniki kdaj uzrejo na te melanholične prizore ...

Kraljica Barbara je družbeno-kritični roman sedanjega časa z urbanega obrobja.

Ocena ★★★★★

ANDREJ ZAVRL

Med spolom in smrtjo

Mário de Sá-Carneiro, *Lucijeva izpoved*, prevedla in spremeno besedo napisala Barbara Juršič, Modrijan, 2011.

Novela *Lucijeva izpoved* (1914) Portugalca de Sá-Carneira (1890–1916) je krasen primer sinestetičnega preobilja findesiščloveške dekadence, rahlih živcev, duševnega in telesnega drhtenja, nevroz, preobčutljivosti, tesnobe, svetobolja ter bolečine brez začetka in konca. Pri pisatelju se je vse skupaj končalo s samomorum, v noveli se konča z zaporom. Lucio se zaplete v prijateljstvo s soumetnikom Ricardom, ki pripovedovalcu svojo naklonjenost izpove tako, da mu jo odtegne: za to, da bi bil do nekoga prijateljski in nežen, ga mora posedovati – tudi fizično; ker pa sta oba istega spola, to ni mogoče, pravi Ricardo, saj bi moral eden od njiju najprej spremeniti spol. In tu nastopi Marta, Ricardova žena, ki pa je za pripovedovalca popolna skrivnost. A večja skrivnost kot je, bolj ga privlači. Vse bolj pa se kaže, da je Martin poljub enak (če ne celo isti) kot Ricardov. In še: ko Lucio ugotavlja, da ga Marta vara, ga to le še bolj podžge: zdaj med seksom z njo v mislih seksa še z vsemi njenimi moškimi. Zato nas Ricardova končna izpoved, da je bila Marta le posrednica za njegovo izkazovanje ljubezni Luciu, nazadnje ne preseneti. Kljub temu njeno izginotje ostaja v sferi nepojasnjenega, kakor tudi končni zločin, zaradi katerega je pripovedovalec deset let preživel v ječi – po krivem, pravi sam – in zaradi katerega je zapisal svojo izpoved, ki naj bo nekakšen dokaz nedolžnosti.

Zaradi tematiziranja vprašanj spola in seksualnosti na prehodu iz 19. v 20. stoletje ima *Lucijeva izpoved* izjemen interpretativni potencial in je pomemben kamenček v mozaiku glbtq literarne zgodovine.

Ocena ★★★★★

ANDREJ ZAVRL
BOG JE MRTEV!

Somrak bogov, priredba (po Viscontijevem scenariju) in režija Tomaž Pandur, Teatro Español de Madrid, Teatro Calderón de Valladolid in Festival d'Estiu de Barcelona. Križanke, Ljubljana, 12., 13. in 14. julij 2011. (Jeseni v Španiji.)

Nemška aristokratska industrijska družina von Essenbeck med vzponom nacizma razpada. Kakor razpadata tudi vsakršna morala in etika. V spopadu za družinsko podjetje morajo tako na plan vsi tabuji in ekscesi, vse bolečine in vsa maščevalnost. In zbudijo se mnogi arhetipi zahodne civilizacije.

Pandur je režiser z izrazito osebno poetiko, ki s *Somrakom bogov* precej tesno sledi Viscontijevemu filmu in estetsko ostaja blizu svojim prejšnjim predstavam, ki smo jih prav tako videli v poletnih Križankah: *Tesla* in *Barok*. Zanimivo je tudi, da so njegove predstave napolnjene z močno prepoznavno gejevsko estetiko, ki pa najbrž deluje v smislu dvojne kodiranosti: kdor ve, za kaj gre, to vidi, kdor ne, pač ne.

Pandurju nekateri v Sloveniji očitajo, da je za njegovimi podobami praznina, da je vse skupaj komaj kaj več od modne revije. Pri trenutno prevladujočem stanju slovenskega gledališča pa so taki očitki – kljub morebitni upravičenosti – precej brezpredmetni. Moj pomislek je drugje: uporaba določenih oblik spolne nenormativno-

Ocena ♦♦♦♦

SUZANA TRATNIK
MACADAMIA NUT
BRITTLE

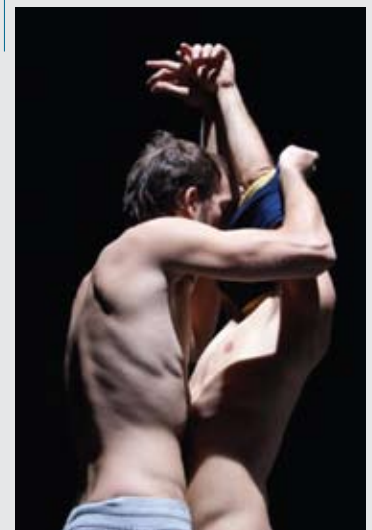
Režija: Stefano Ricci
Igra: Anna Gualdo, Fabio Gomiero, Andrea Pizzalis, Giuseppe Sartori
Produkcija: ricci/forte
Festival Mladi levi, Stara Elektrarna – Ljubljana, 26. avgust 2011

ni mogoče prezreti plesnega nastopa protagonistov v seksi minimalkah in visokih petah, medtem ko jih igralka v zaščitni obleki škropi z rdečo barvo. Klišejski prizor »maškarade« je brezkončna travestija: kljub sovraštvu in krvi se nadaljuje predstava o brezskrbni pedrski veselici kot najsprejemljivejši družbeni obliki homoseksualnosti v teh krajih.

foto: Urška Boljkovac

Predstava kontroverznega italijanskega umetniškega tandema Stefana Riccija in Giannija Forteja, ki skupaj ustvarjata in razburjata duhove že dobro desetletje, je bila nedvomno v vrhu letošnjega festivala Mladi levi. Že dolgo nismo videli predstave, ki bi bila tako močna, kritična in drzna ter tako nesprenvedavo gejevska, saj ustvarjalcev niti najmanj ne skrbi oziroma ne zanima, ali bodo morda namenjeni oziroma razumljivi le »ozkemu krogu«. Vendar pa je identiteta vedno impregnirana s populistično kulturo: izbiramo tako znamke sladoleada – Macademia, Nut in Brittle so tudi imena glavnih protagonistov – kakor svoje osebne zgodovine. Vse izbiere so del kolesja, ki ga poganja kapitalizem, in spominjajo na porabniški resničnostni šov. Nikakor

Ocena ♦♦♦♦♦

LUKA PIERI

WIR SIND DIE NACHT (WE ARE THE NIGHT)

Solidna vampirska akcija s solidnim lezbičnim nabojem preveč zanemari bistvene narativne elemente in se nekoliko preda samovšečnemu blišču, žanrskim klišejem in zapeljivi krvoločnosti, ki zgodbi nazadnje izpije dušo.

Produkcija: Nemčija, 2010

Scenarij: Dennis Gansel, Jan Berger

Režija: Dennis Gansel

Igrajo: Karoline Herfurth, Nina Hoss, Jennifer Ulrich, Max Riemelt

Mlada tatica Lena na adrenalinskem, skoraj bessonovskem begu pred policijo naleti na skupino skrivnostnih vampirk, ki se predajajo hedonističnemu nočnemu življenju in razkošju brez meja. Potem ko jo vodja tolpe Louise ugrizne in se Lena zaman skuša upreti neizbežni preobrazbi, se deklet pridruži prefinjenim vampirkam, te pa jo uvedejo v berlinski nočni svet seksa, krvavih koktajlov in revja.

Lena, ki je bila doslej vajena bede in uporništvu, se postopno preda novemu življenjskemu (pravzaprav nesmrtniškem) slogu, ne more pa se navaditi na ubijanje. Mogoče bi to nujno zlo tudi sprejela, če bi se bila pripravljena povsem predati novi vlogi, ki ji jo je določila Louise. Po več stoletjih skrivanja neznosne osamljenosti je vampirska matriarhinja namreč prepričana, da je končno našla davno izgubljeno sorodno dušo, in njena obsedenost z Leno utegne usodno zamegliti njeno neo-

majno preudarnost. Ampak za ljubezen sta potrebna dva. V tem primeru celo trije. Kajti Lena začne pod vse večjim pritiskom vampirskih nagonov popuščati osvajanju policista Toma.

Dennisa Gansla pri nas poznamo zaradi komedijce *Dekleta zgoraj (brez)* (*Mädchen, Mädchen*, 2002) o izmuzljivem prvem orgazmu ter bistveno boljše in splošno hvaljene drame *Val* (*Die Welle*, 2008) o tanki črti med avtokracijo in fašizmom. *Wir sind die Nacht* (ali *Me smo noč*) združuje seksi igrivost *Deklet* in zlovesče tone *Vala*, ampak v nasprotju s slednjim, se tale vampirska srhljivka podredi puhlosti komercialnega *mainstreama* in kljub napeti akciji, dobri fotografiji in izzivalni čutnosti končni izdelek ne gane, ne očara in ne pretrese. Kot markantna figura v brezhibni vampirski preobleki, ki te zapelje in te zasušnji, dokler se ne prepustiš; ko pa te ugrizne, ugotoviš, da ima plastične čekane iz *Vsega za 1 evro*.

Filmu se mogoče pozna, da je Gansel napisal scenarij že pred desetimi leti, ko je bil star 25 let in morda še ni imel pravega občutka za pripovedovanje. Dolgo je iskal finančna sredstva, da bi izpeljal projekt in film naj bi prvotno celo režirala Franka Potente (*Teci, Lola, teci*), ampak grozljivka *Predor* (*Creep*, 2004), v kateri je nastopala prav ona, je bila taka polomija, da v tistem času nihče ni hotel vlagati v nemški *horror*. Po uspehu filma

Val in ponovnem prerodu vampirskega žanra ob nenadnem bum sage *Somrak* pa je Gansel dobil zeleno luč in tu imamo zdaj stilizirano neopostfeministično različico *Intervjuja z vampirjem* z lezbičnimi primesmi. Recimo.

Problem je predvsem v tem, da se Gansel tako skrbno posveča estetskimi in stilističnim vidikom filma, da hočeš–nočeš pričakujemo temu primerno vsebinskost. Ampak po odličnem energičnem prvem dejanju režiser opusti skoraj vsa zanimivejša idejna izhodišča, ki jih zgodba naniza. Pomanjkanje globalnega vpogleda v glavne like in njihove odnose kompenzira s seksi bliščem, ki pa se tu in tam nekoliko tepe z darkerskim vzdušjem, z udarno glasbo in prvovrstno akcijo, ampak ravno ti elementi nazadnje že sami po sebi kličejo po večji vsebinski dodelanosti.

Vampirski klan sestavlja skupina izbranih žensk, ki so že zdavnaj poskrbele za izumrtje moških vampirjev, saj so ti s svojo vpadljivostjo, pohlepom in neumnostjo ogrozili vso vrsto. Vsekakor zanimivo ozadje, ki pa ga Gansel na hitro skuri le v enem bežnem pogovoru, in ni nam jasno, ali zagrejnena Louise hrepeni po izgubljeni ljubezni ali jo žene tudi globoko sovraštvo do moškega šovinizma. Zato se dogajanje ne premakne s površinskega nivoja nekakšnega vampirskega *Seksa v mestu*. Začetni uporniški duh pa se postopno umakne motečemu konformizmu.

Prav tako bežno je nakazana skrita človeška stran drugih dveh vampirk v skupini – hiperaktivne Nore, ki se z vsemi močmi upira vratarjevemu osvajanju, da bi ga obvarovala pred sabo, in vase zaprte Charlotte, ki je s smrtnostjo zapustila tudi hčerko in se iz dneva v dan spopada z obžalovanjem.

Gansel bi lahko zelo učinkovito izpeljal te dramatične vidike zgodbe (med drugim tudi Lenine družinske razmere) in ustvaril pripovedno simetrijo ob bučni akciji, toda dramatičnost zgodbe nazadnje razvedeni, ker je Gansel ne utemelji, in v glavnem služi zgolj kot vložek v razbrzdani orgiji divjanja, ubijanja, ljubosumnih obračunov in norenja v luksuznih avtih. Vrhunec zgodbe pa posledično deluje banalno in nezadostno, saj film kljub privlačnosti glavnih junakinj, ki jo Gansel uvodoma posebej naglasi, nenehno preusmerja pozornost z Lene in vampirk na Leno in policaja, zato nazadnje ne vemo, s kom naj bi sploh sočustvovali.

Gre torej za vsebinsko skromno srhljivko, ki slabo izkoristi svoj potencial in eksistencialistične iztočnice, ki jih ponuja klasična tema, vendar je obenem tudi napet, povsem gledljiv, všečen in po svoje inovativen vampirski šund, ki ne razočara, če od njega ne pričakujemo preveč.

Ocena ✦✦✦✦

Glee (Prva sezona)

SLO izdaja
Produkcija: ZDA, 2009
Igrajo: Lea Michele, Chris Colfer, Jane Lynch, Matthew Morrison

Mladinska serija o srednješolskih outsiderjih in outsiderskah, ki pridejo na svoj račun v glasbenem klubu, se dobro poigrava s temo, ki sama po sebi ni izvirna, vendar ponuja številne možnosti za sodobno predelavo. In avtorji televizijskega fenomena, ki je obnorel generacijo zasvojenecov z glasbeno-plesnimi in x-faktorskimi talenti, te možnosti odlično izkoristijo s kombinacijo pikrega humorja (pasja trenerka Sue je že prava legenda), družbene angažiranosti (čeprav serija izpostavlja najrazličnejše družbene obstrance, je gejevstvo vsekakor ena glavnih konstant), čustvenosti ter navduhujočih glasbenih in plesnih točk. Izpostaviti velja nastop Neila Patricka Harrisa (emmy za gostujočo vlogo) v duetu z Matthewom Morrisonom (*Piano Man* in *Dream On*) ter v besednem boju z Jane Lynch (že ironija geja in lezbijke, ki se gresta igro osvajanja, je nezadržno komična), nogometaše, ki vržejo nasprotnike iz tira s skupinskim *Single Ladies*, odlične priredbe skladb kot *I Dreamed a Dream*, *Physical* in *Over the Rainbow* ter epizodo, posvečeno Madonni. Med dodatki DVD-zbirke je kup prilog, od vpogleda v zakulisje do intervjujev in karaok.

Ocena
LUKA PIERI

Bloomington

Produkcija: ZDA, 2010
Scenarij in režija: Fernanda Cardoso
Igrajo: Sarah Stouffer, Allison McAtee, Katherine Ann McGregor

Zgodba je relativno poznana in klasična. V nasprotju s pričakovani se bivša otroška filmska zvezda Jackie Kirk (Sarah Stouffer) v iskanju neodvisnosti vpiše na kolidž. Ena od njenih profesorice je tudi pametna, priznana in izjemno privlačna Catherine Stark (Allison McAtee). Catherine je razvpita zaradi afer s študentkami, zato sošolci posvarijo Jackie pred njo. Toda še preden se lahko Jackie zavaruje pred profesorico, se že znajde v njenem objemu in v paru z njo. Zaplete se, ko Jackie povsem nepričakovano dobi filmsko ponudbo, ki jo bo popeljala naprej v svetu filmskega šovbiza. Sprva zgolj prostorska distanca med snemalnimi lokacijami in kolidžem se prelevi tudi v čustveno distanco med ljubimkama, kar nazadnje povzroči prepire in razdor. Filmska zgodba je tekoča, igralki privlačni, kemija med njima prepričljiva, malce razočarajo le neizživetosti čustveni prizori.

Ocena
KATARINA MAJERHOLD

FILM (DVD / BLU-RAY)

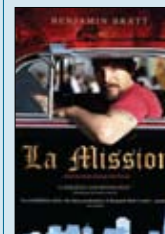

Handsome Harry

Produkcija: ZDA, 2009
Scenarij: Nicholas T. Proferes
Režija: Bette Gordon
Igrajo: Jamey Sheridan, Steve Buscemi, Aidan Quinn, Campbell Scott

Ta neodvisni film je eden tistih majcenih nesrečnikov, ki se pojavijo in odidejo precej neopaženo. 52-letni »Lepi« Harry Sweeney (Sheridan) skriva v očeh breme ravnodušne ločitve, sinove odtujenosti in rutinskega življenja, ki se vrti okoli avtomehanične delavnice in zljajnanega flirtanja z natarico v tipično zdolgočasem bistroju. Skriva pa tudi neotipljivo melanholijo, ki nam da slutiti, da globoko pod spečim površjem vre še marsikaj. Harryjevo rutino pretrese star prijatelj iz vojske (Buscemi), ki ga na smrtni postelji zaprosi, da poišče prijatelja, ki stamu s kolegoma v skoraj usodnem pijanem napadu prizadejala nepopisno gorje, in se mu po tridesetih letih neizrečenega sramu končno opraviči. To je zgodba o duhovih, ki preganjajo človekovo vest (ali pa je ne), in doseže težko pričakovani vrhunec, ko se končno materializira žrtev (odlični Campbell Scott), o kateri je govor skozi ves film. Ob tem zadnjem, iskrenem, vendar mučnem soočenju si zaželimo, da bi se zgodba prav tukaj zares začela – ali vsaj nadaljevala. Ampak odpuščanje, tudi če ga dočakamo, nikoli ni roka, ki te poboža. Je nežna klofuta, ki nikoli ne neha peči.

Ocena
LUKA PIERI

La Mission

Produkcija: ZDA, 2009
Scenarij in režija: Peter Bratt
Igrajo: Benjamin Bratt, Jeremy Ray Valdez, Erika Alexander

Tudi ta spregledani neodvisni film se osredotoča na vprašanje nasilnosti, samospoštovanja in sprejemanja. Benjamin Bratt (*Druga najlepša stvar*, *Lepotica pod krinko*) se nadvse prepričljivo spusti v kompleksno vlogo Cheja Rivere, vročekrvnega voznika avtobusa v latinsko četrti San Francisca, ki zgroženo odkrije, da je njegov sin Jess gej. Film skoraj v celoti sloni prav na Chejevem notranjem boju, na razpetosti med mačističnim ponosom in brezpogojno ljubeznijo ter na sinovi brezkompromisni odločnosti. Žal pa se scenarij vse premalo poglobi v večino vidikov zgodbe in pušča vse preveč nepojasnjenih vprašanj (Jessov fant se na primer zdi samo statist, ki se pojavi zato, ker ga scenarij predvideva, o njem in njunem odnosu pa ne izvemo ničesar koristnega). Druga šibka točka so razgledniški prizori o življenju v *barriu* in dejstvo, da se skoraj vsak prizor odvija po istem kopitu in vzorec srečanje–konflikt–nerazrešenost upočasnjuje ritem. Kljub pomanjkljivostim pa gre filmu priznati iskrenost in odlično igro, ki nam čisto dovolj približata glavne like in z njimi navsezadnje tudi to, kar doživljajo.

Ocena
LUKA PIERI

ANAMARIJA ŠPORČIČ

Svet je mogoče narediti znosnejši in lepši

Ženski pevski zbor *Kombinat* je skupina deklet, ki prepeva pesmi upora z vsega sveta in se tako na svojevrsten način bori za vrednote lepšega jutri. Poklepotali smo s članico zbora Maksimilijano Ipavec.

Kako ste prišle na idejo, da bi ustanovile ženski zbor, ki bi prepeval uporniške pesmi?

Zamisel, da bi prepevale pesmi upora, je bila pravzaprav preblisk. Utrnil se je skupini prijateljic, sostanovalk, sošolk in znank iz študentskih let, ki smo prišle v Ljubljano na deklisčino prijateljice Reni. Med drugim smo tudi prepevale, predvsem pa smo se prece pogovarjale, saj se že dolgo nismo srečale. Beseda je tekla tudi o tem, kako katera od nas živi, s čim se spoprijema, kako je v službi, pa tudi v družbi, v kateri živimo. In smo družno ugotavljale, da nas porajajoča se neenakost, socialne razlike, nestrpnost do manjšin in vsesplošna apatija intrigrirajo. Da to družbeno okolje ni takšno, v kakršnem si želimo živeti. In na vprašanje, ali lahko kaj naredimo, smo odločno odgovarjale, da lahko. Odgovor, ki ga ves čas ponuja ta družba – da pač ni mogoče ničesar storiti, da ni druge možnosti kot živeti tako, kot diktira 'človek je človeku volk' sistem – ni bil po naši meri in veri. Zato smo si rekle, pa ustanovimo pevski zbor! Kakšen? Tak, ki bo v ta svet pošiljal sporočila o vrednotah, za katere verjamemo, da so osnova vsake humane družbe: solidarnost, tovarištvo, srčnost, pogum, sočutje. O vsem tem govorijo pesmi

upora različnih narodov in etničnih skupin, ki so se rojevale v različnih zgodovinskih okoliščinah, a vselej takrat, ko sta bila stiska in ogorčenje tako velika, da sta se prelila čez rob. V pesem. Zbor pa smo, ne naključno, ustanovile 27. aprila 2008, na istem mestu, kjer smo se srečale na Renijini deklisčini – v galeriji Kljub vsemu v Ljubljanski Avtonomni coni Rog.

V čem se najbolj razlikujete od klasičnih zborov?

Ha, verjetno v več pogledih. Zagotovo v tem, da smo v našem zboru združene pevke, ki sicer vse rade prepevamo, predvsem pa to počnemo v veri, da je mogoče svet narediti znosnejši in lepši. Da naš čas še kako potrebuje sporočila, ki postavljajo že skoraj dogmatične trditve o brezkompromisnem kapitalizmu pod vprašaj. In namesto o dobičku govorijo o solidarnosti, na mesto apatije postavljajo angažiranost, na mesto konkurenčnosti pa srčnost. V družbi, ki na vrh lestvice pomembnosti postavlja diktat individualizma in izključujočo ednino, poskušamo govoriti v množini.

Koga vse lahko najdemo v vaših vrstah?

Naše vrste so pisane. Z vseh koncev Slovenije smo, no, pa tudi od drugod, ukvarjamo se z različnimi rečmi. Tako kot v drugih pevskih zborih, ki niso poklicni, tudi same hodimo v službe. Če bi naredile register poklicev *Kombinata*, bi bil ta precej pester. Tudi generacijsko pokrivamo kar široko polje.

Po kakšnem ključu izbirate pesmi, ki jih pojeje?

Prav te dni z našo zborovodkinjo Matejo Mavri brskava, prebirava (ona glasbo, jaz pa besedila) in tuhtava, katerih pesmi se lotiti v novi sezoni. Pri tem imava v mislih repertoar, ki ga že imamo, vanj pa nato umeščamo pesmi iz zgodovinskih, socialnih in geografskih okolij, ki jih doslej še nimamo 'pokritih'.

V katerih pogledih so takšne pesmi danes še vedno relevantne?

Pri izboru novih skladb upoštevamo družbena dogajanja: ker se nam pred očmi dogaja sistematično krčenje in ukinjanje delavskih pravic, brezsravno odpuščenje in izkoriščanje delavcev ter diskriminacija migrantskih delavcev, smo se lani posvetile delavskim pesmim iz različnih kulturnih okolij. Tako bo tudi letos. Pesmi upora nosijo s seboj univerzalna sporočila. Govorijo o človekovi želji po svobodi, o njegovem kljubovanju, nesprijaznosti, o uporu proti krivicam, o prizadevanju, da bi bil svet, v katerem živijo, pravičnejši in humanejši. Aktualne so predvsem zato, ker, žal, človekov pohlep po moči in dobičku, ki generira različne neenakosti, nikdar ne zastara in ne obnemore. Pravice niso nekaj, kar je samo po sebi umevno in podarjeno iz dobre volje – so priborjene. In naša dolžnost je, da jih ohranimo oziroma si prizadevamo za nove.

Same pravite, da niste nostalgične, marsikdo pa vas gotovo poslušava ravno zaradi nostalgije.

Velikokrat nam poslušalci in poslušalke po koncertih povedo, da so jih pesmi ganile, predvsem pa

opogumile. To se nam zdi največ, kar lahko damo: neke vrste zalet, zagon, da greš v svet z vero, da je mogoče s skupnimi močmi soustvarjati pravičnejši svet. Mogoče nam res kdo prisluhe tudi iz nostalgije, kdo bi vedel. Na to doslej še nismo pomislile, saj poslušalcev ne razvrščamo po kategorijah. A če se poslušalka ali poslušalec s temi pesmimi vrne v nekaj, kar je nekoč že doživel in občutil, ga bo morda prav to spodbudilo, da ne bo gledal le nazaj, ampak bo začel razmišljati o 'tu in zdaj'. Nekoč se nam je zgodilo, da smo pred nekim nastopom skupaj odšle na kosilo. Seveda smo malce tudi prepevale, in ko smo se poslavljale od gospe, ki vodi gostilno, kjer smo bile, nam je rekla: »Hvala, punce. Veste, mi vsi smo *Kombinat*.« Ob tem smo bile ganjene me. Pesmi upora vselej presegajo meje prav zato, ker so glas ponižanih in zatiranih. Tudi zato same med zborom in poslušalci ne postavljamo barrier – najbolj vesele smo, ko se občinstvo opogumi in zapojemo skupaj.

Se kdaj zaradi vsebine pesmi srečujete s političnimi predsodki?

Doslej tovrstnih srečanj ni bilo prav veliko, bila pa so. A to se nam, glede na izrazito polarnost slovenskega političnega prostora, ne zdi nič nenavadnega. Dragoče se nam zdi, da lahko na svojih koncertih srečamo ljudi, ki sicer pripadajo različnim svetovnim nazorom. To le potrjuje, da pri pesmih upora ne gre za ideologijo, marveč za univerzalne vrednote, ki tovrstne okvire presegajo.

Plošče poslušaj in na koncerte hodi Janis.

Patrick Wolf – Lupericalia

Recenziranje česarkoli je, če morda še niste pogruntali, izjemno subjektivno in posledično tudi (da, pravkar bom pljunila v lastno skledo) eno manj smiselnih početij. Vzemimo na primer Patricka Wolfa in njegov novi album. Osebo mi gre tip že od nekdaj na del moške anatomije. Njegov nastop deluje pretenciozno in pokroviteljsko do poslušalca, njegova besedila me puščajo hladno. Hkrati moram priznati, da mu v glasbenem smislu ni kaj očitati. Fant ima občutek za detajle, uspešno lovi ravnotežje med poslušljivim popom in izvirnostjo, eksperimentira z ne navadnimi glasbili in iz 80. pokrade vse tisto, kar je kraje vredno. Tokrat nam ponudi povsem sodoben album odličnih ljubezenskih pesmi, ki pa meni osebno delujejo nekako klinično. Ko človek takole tuhta, kako bi se izvlekel iz tega sila delikatnega položaja, se problem običajno reši sam od sebe. Bližajoči se rok oddaje namreč recenzentko prisili, da recimo Patricku Wolfu pripopa relativno visoko oceno, malo zaradi tega, ker objektivno gledano fantova muzika res ni napačna, malo pa tudi zaradi slabe vesti ob pretirani subjektivnosti v zgornjih vrsticah. Zdaj veste.

Ocena

Beyoncé – 4

Beyoncé ima na spletnem portalu YouTube bistveno več ogledov kot vsi ostali izvajalci na teh straneh skupaj. Kakšnih 70 ali 80 milijonov več. Za njo stojita močna marketinška in glasbena industrija, za sodelavce si lahko izbere kogar hoče in povrh vsega si lahko privoščijo tudi posneti 72 komadov, od katerih jih le ducat nato pristane na albumu. Pa vsega tega očitno ne koristi prav uspešno. Beyoncé ima izjemen glas in njen vokalni prispevek je, kot običajno, brezhiben. Na žalost pa za glasbo in besedila, ki ga spremljajo, tega ne moremo trditi. *Run the World (Girls)*, ki je bil eden izmed hitov tega poletja, je hkrati tudi najbolj brezzvezno skropucalo na plošči. Na srečo je očitno diva sama ugotovila, da lahko zdaj smernice tudi narekuje in jim ne le sledi, zato je na albumu manj zgrešenih poskusov samoreciklaže in več nekoliko retrobalad, v katerih lahko gospodična res pokaže svoje sposobnosti. Ko bi vsaj najela še kakšnega spodobnega tekstopisca, ki bi z malce globljimi besedili upravičil njene doživljene interpretacije.

Ocena

Blondie – Panic of Girls

Blondie so pravi feniksi glasbene scene. Ko smo že mislili, da jih je dokončno pobralo, so udarili nazaj z *Mario*. Potem so za skoraj desetletje ponovno poniknili in čeprav njihova vrnitev tokrat ni tako prepričljiva, še zdaleč niso za staro šaro. Pionirji ameriškega novega vala so v svoje izdelke vedno radi tlačili vse mogoče (pod)žanre, tokrat pa delujejo najbolj prepričljivo, ko se grejo variacije na temo punka in ga poskušajo za lažje poslušanje »popopiti« (*What I heard, D-Day*). Prvi singel *Mother* je simpatična elektro-pop stvaritev, ki jo spremlja primerno dekadenten video. Tu pa se začnejo težave. Na plošči se je znašel na primer tudi bizaren latino elektro komad, ki ga kje drugje kot v striptiz klubih na Ibizi verjetno ne bodo vrteli (in ne, to ni kompliment!), pa variacija na francoski šanson, ki nikakor ne sodi v kontekst plošče, čeprav je to morda njen najmanjši zločin. Če k temu dodamo še reggaejevske *Girlie Girlie*, se lahko upravičeno vprašamo, kakšne čudaške reči se godijo v glavi prelestne Debbie Harry. Kakorkoli že, vsekakor je lepo videti legende, ki ne počivajo na starih lovorikah, ampak še vedno poskušajo spraviti skupaj nekaj »novega«.

Ocena

IAMX – Volatile Times

Subjektivnost gor ali dol, z vami je nekaj hudo narobe, če vas ne bo razganjalo od navdušenja nad pričujočim ploščkom. Chris Corner, bivši član odličnih Sneaker Pimps, zadnja leta pa bolj znan kot IAMX, je že v četrto zadel v polno. *Volatile Times* je, tako kot njegovi predhodniki, nastal v popolni izolaciji od zahtev glasbene industrije, ob katero se obregne tudi v eni izmed enajstih izjemnih stvaritev. Corner je s svojim drznim glasbenim eksperimentiranjem in mučeniškim vokalom ustvaril že več presežkov na področju elektronske glasbe, tudi tokrat pa njegov prepoznaven zvok pospremi besedila, prežeta z boleče osebnimi doživljanjem sveta. Iz komadov kljub mestoma precej agresivni glasbeni spremljavi vejejo ranljivost, obup in nemoč, stekajoče v revolucijo, ki še ne ve, da se bo zgodila. Poetična seznanitev s kruto resničnostjo sodobnega vsakdana, ki vas nepričakovano lopne po glavi. Kritični avantgardni kabaret za novo tisočletje. Če vam še ni potegnilo: svoj dragoceni čas takoj prenehajte tratiti z branjem mojega nakladanja in ga raje porabite za poslušanje tega po krivici zapostavljenega glasbenega bisera.

Ocena

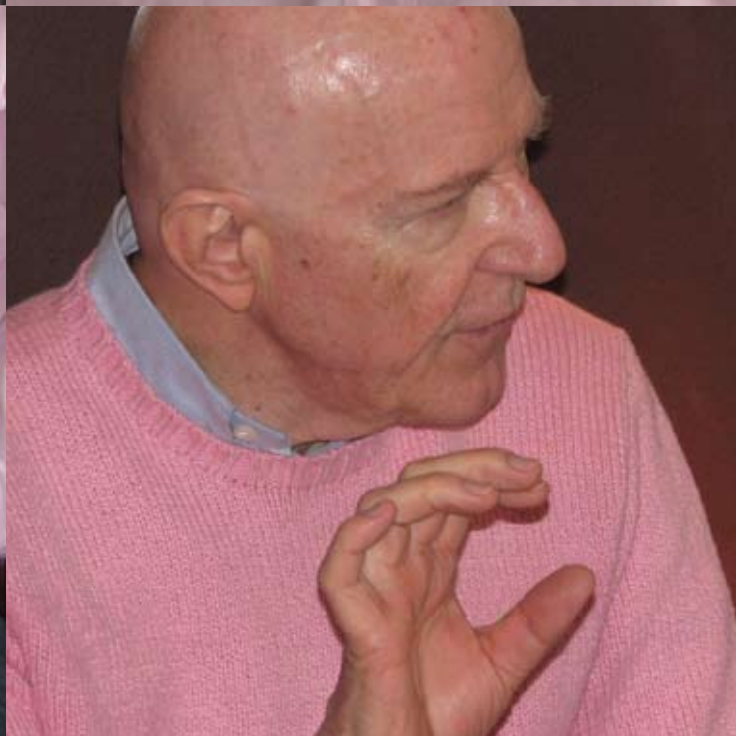
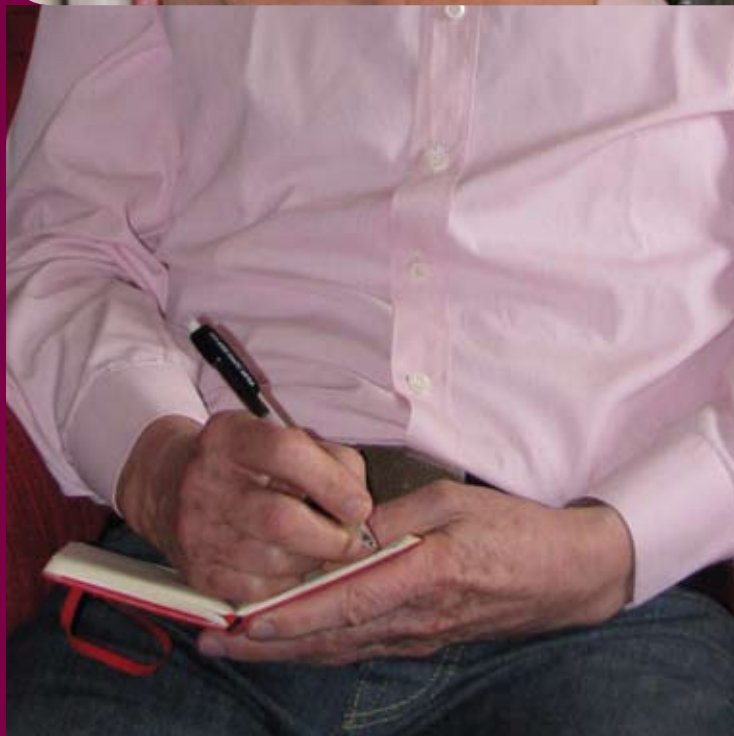
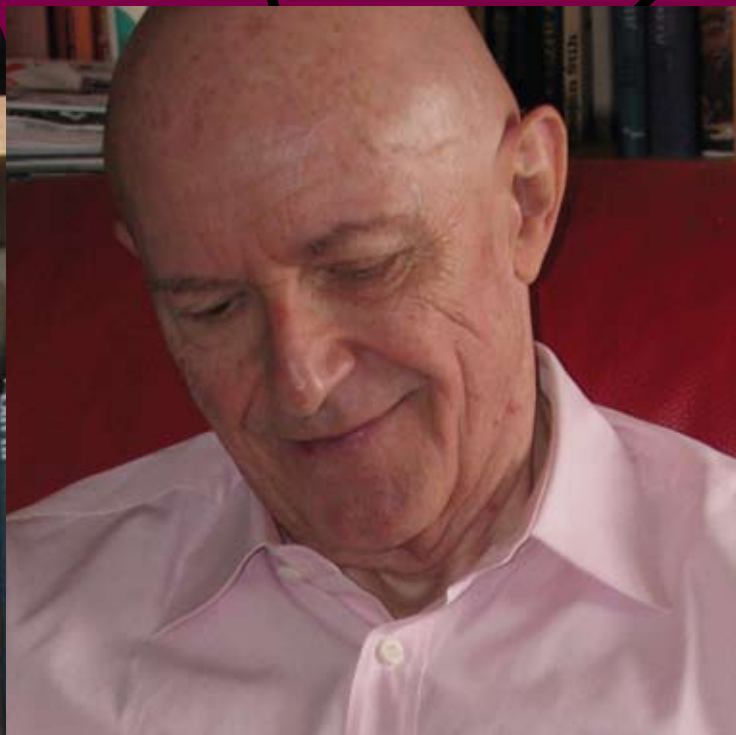
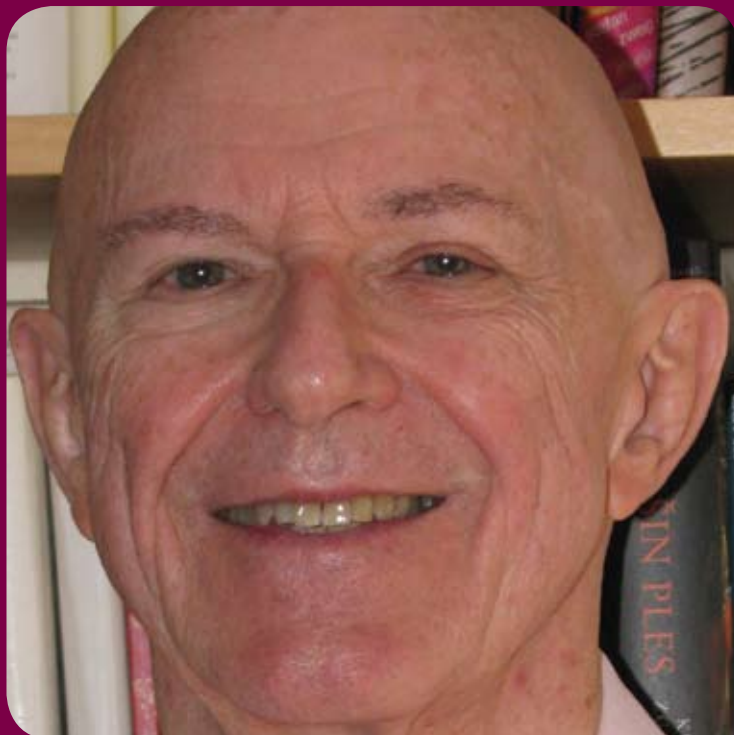

foto: Mitja Blažič

MITJA BLAŽIČ

POGOVOR Z DR. GRAHAMOM BARNESOM

LEVICA BREZ IDEJ OMOGOČA RAZMAH NEOFAŠIZMOV

Dr. Graham Barnes je švedski psihoterapevt ameriškega rodu, strokovnjak za družinsko terapijo, konverzijsko teorijo, klinično hipnozo ter kibernetiko in transakcijsko analizo. Ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja je med drugim v ZDA ustanovil Družbo za rasno in ekonomsko enakost in bil do sredine sedemdesetih aktiven v gibanju za državljanske pravice temnopoltih. V poznih sedemdesetih je kot predavatelj psihoterapije začel delovati tudi na območju nekdanje Jugoslavije in vodil svoje študente pri ustanavljanju Sole za kibernetiko psihoterapije v Zagrebu. V osemdesetih je emigriral na Švedsko, kjer je deloval kot predavatelj psihoterapije in psihoterapevt. Aktiven je tudi na področju promocije demokracije, predvsem pri spodbujanju organizacij in prostovoljnih združenj k spremembi javnih politik. Med njegovimi znanstvenimi dosežki velja izpostaviti preučevanje vprašanja, kako teoretsko naravnana psihoterapija proizvaja psihopatologijo, za kar je leta 2005 prejel prestižno mednarodno nagrado Erica Berneja, Mednarodnega združenja za transakcijsko analizo.

Kakšen je bil vaš prispevek pri gibanju za državljanske pravice temnopoltih v ZDA?

Aktivni smo bili predvsem na področju, ki ga je glavno gibanje prezrlo. To je bila takrat predvsem institucionalna segregacija. Po vseh ZDA so še vedno obstajale univerze in številne druge zasebne

institucije, ki so bile rezervirane izključno za belopolte srednjega razreda. Med njimi so bile tudi cerkve, ki temnopoltih niso samo izključevale, ampak so tudi pridigale religijo izključevanja ter svoj razizem utemeljevale v teologiji in bibličnih tekstih. Osredotočili smo se na religiozne, izobraževalne in druge organizacije, posebej zasebne, ter voditelje teh institucij pritegnili na seminarje in delavnice. Na iste delavnice smo povabili tudi temnopolte voditelje, pogosto iz istih skupnosti. Delali smo predvsem na predpostavki: osebno je družbeno, družbeno je osebno. Opremljeni smo bili z zelo dobro metodo razreševanja problemov, ki jo še vedno uporabljam in ki temelji na kibernetičnem konceptu konverzacije ter na nenasilju. Gre za skupinsko terapijo, ki ljudi skozi vrsto korakov naredi visoko ustvarjalne.

Ste bili z delavnicami uspešni pri premagovanju rasizma?

Institucije so se spremenile. Začele so sprejemati temnopolte študente. Morda bi jih začele sprejemati tako ali tako, zaradi kulturnih, pravnih in političnih sprememb, a naj poudarim, delali smo z vodilnimi kadri ustanov iz več kot 40. od 50. držav ZDA. Spremembe smo spremljali, včasih smo institucije tudi nenapovedano obiskali, da bi preverili, kako napredujejo. Ja, bili smo zelo uspešni.

Izvolitev Obame je bila krona gibanja za državljanske pravice temnopoltih v ZDA. Vas takrat že dolgo ni bilo več tam, saj ste domovino zapustili, ko je v osemdesetih prišel na oblast Ronald Reagan. Je bil vaš umik na Švedsko nekakšen poraz?

ZDA sem zapustil kot begunec. Osebno namreč zelo trdno verjame v Deklaracijo o neodvisnosti in v Listino pravic ameriške ustave. In ko prva govori o tem, da

ima vsakdo pravico do iskanja lastne sreče, druga pa o dobrobiti ljudi, to vključuje vsak del življenja, ki prinaša srečo, ne da bi jo jemali drugim. Ko je bil izvoljen Reagan, je postalo jasno, da ZDA niso naredile samo obrata, ki ga nismo poznali od izvolitve Roosevelta leta 1932, ampak se je zgodil radikalen obrat v desno, ki nas je privedel, kjer smo danes. Zato postajajo ZDA vse bolj neofašistična država. Na najbolj dramatičen način se to kaže v jeziku. Vsakič, ko si geji in lezbijke izborimo katero od pravic, desno politično krilo zamenja besedišče. Pred kratkim se je skupina desničarjev odločila, da bodo prenehali uporabljati besedo gej. Odločili so se, da ne bodo več govorili o gejih, ker to besedo uporabljamo geji. Oni pa, so rekli, morajo imeti besede, ki nas opisujejo: sodomija, sodomiti in antikristjani. Desničarji so vedno znali iznajti zelo učinkovit religiozen in teološki jezik. Tak, ki nagovarja predsodke ljudi. Jezik sovražstva in izključevanja, ki pa je vedno zavrt v celofan nečesa, kar zveni lepo. Vse to je prišlo posebej do izraza z izvolitvijo Ronald Reagana. Tudi v Clintonovih letih. Kot veste, je postal Ne sprašuj, ne povej! (Don't ask, dont tell!) vojaški slogan, posledice katerega dobro poznate. Ko je bil izvoljen Obama, so bili vsi polni upanja. Spomnim se misli, ki so me obhajale, ko sem ga poslušal po zmagi na strankarskem zborovanju v Iowi. Nikoli si ne bi mislil, da bom kdaj slišal govoriti predsedniškega kandidata tako, kot je on govoril tisto noč. Prav gotovo pa si nisem mislil, da bom živel toliko časa, da bom lahko slišal temnopoltega predsedniškega kandidata govoriti tako, kot je on govoril tisto noč. In sem jokal. Zapustil sem svojo državo, ljubim svojo državo. Pri

srcu mi je in skrbi me, kar se tam dogaja. Vendar sem vedel, da kot gej v takratnem družbenem kontekstu svoje sreče tam ne bom mogel zasledovati s svobodo, ki sem jo potreboval, da bi razvil svoje mišljenje, svoj intelekt, svoja čustva, svoj poklic. Ker sem hotel živeti, sem moral oditi.

Kateri znaki so vas spodbudili k odhodu? Rekli ste, da ste jasno videli, da bo Amerika postala to, kar je danes.

Leta 1932 je predsednik Franklin Delano Roosevelt začel postavljati temelje socialne demokracije v ZDA. Demokracije, ki bo dvignila ljudi iz revščine, ki bo vsem omogočila izobraževanje. Če Roosevelt ne bi bil izvoljen, bi ljudje, ki so odraščali, kjer sem odraščal jaz, nikoli ne mogli obiskovati univerz. Tudi ta je bil produkt Rooseveltove socialno-demokratske revolucije, ki je spremenila ekonomske razmere in politično sceno v državi ter dala ljudem upanje za drugačno prihodnost. Desnica je hotela te procese od vedno ustaviti in tudi danes hoče vrniti državo v čase pred letom 1932. Otroško delo je bilo, denimo, v 20. in 30 letih prejšnjega stoletja pri nas omejeno s posebno zakonodajo, danes si desnica v eni od zveznih držav prizadeva, da bi tovrstno restriktivno zakonodajo odstranili in da bi otroci spet lahko delali kot sužnji. Kar je torej Roosevelt vpeljal, poskušajo na vsak način uničiti. To je eden od znakov, ki sem jih videl. Po drugi strani pa je tu še problem idejne revščine levic. Levi politični pol ni imel nobene nove ideje od 70. let prejšnjega stoletja. Šele z Obamo so demokrati in levičarji ponudili nekaj novega. Kot da na levi ne bi hoteli razumeti, da svet poganjajo ideje. Ne karizma, ne vpliv, ne dogovori v ozadju, ampak ideje. Republikanci so imeli vedno na

zalogi nove ideje. Njujorški senator Daniel Patrick Moynihan, predhodnik senatorke Hillary Clinton, je v knjigi *Miles to go* napovedal, da bodo republikanci postali stranka idej. Ne pravim, da gre za dobre ideje, a ideje to vendarle so. Ideje, ki sta jih prinašala Reagan in Thatcher, pa so bile ideje, ki so nas potegnile navzdol, kjer smo zdaj.

Zakaj ste uporabili besedo neofašizem?

Fašizem je nekoliko stereotipna beseda in jo je nevarno uporabljati. Neki ameriški pisatelj je zapisal, da bo fašizem v ZDA prišel pod znamko zastave, biblije in ustave. Pretvarjali se bodo, da delujejo v skladu z ustavo, citirali bodo biblijo in mahali z zastavami. Na odrih, kjer je govoril Reagan, kar ni bilo konca zastav. Bush mlajši je to idejo razvil do ekstreme. Zdaj lahko vidite, kako tudi Obamovi ljudje vedno poskrbijo, da ne zmanjka zastav. Obama najprej ni nosil priponke v obliki ameriške zastavice na suknjiču. Spomnite se, kako so ga desničarji zaradi tega napadali, češ da ni dovolj patriotski. Na koncu si je zastavico vendarle pripel. Tako lahko preprosta ideja zastave, če jo razviješ do skrajnosti, pripelje tako daleč, da se ji je moral prilagoditi tudi Obama. In njegova administracija je morala na podoben način prevzeti tudi nekatere politike Bushove administracije. Ko se je zgodil 11. september in je postalo jasno, da so ga zakrivilo muslimani, so desničarji dobili novi komunizem. Novo idejo, ki so ji lahko nasprotovali, in pri tem odstranjevali človekove pravice, državljanske pravice, svoboščine ter skoraj uničili ustavo. Politika nacionalne varnosti ima v sebi vgrajene številne nedemokratske ideje. Ideje, ki jemljejo ljudem človekove pravice. Na to mislim, ko govorim o nevarnih znakih neofašizma.

V razpravi o Družinskem zakoniku je prišlo v Sloveniji do neposredne presaditve ameriških republikanskih idej v desni politični in civilno-družbeni prostor. Matjež Frangež, SD, je prizadevanja naspro-

tnikov takratne opozicije, da bi v zakonu ohranili sintagmo »namen zakonske zveze je v zasnovanju družine« komentiral z besedami: »Betoniranje namena zakonske zveze, ko se država postavi nad človeka, je svojevrsten derivat fašizma.« To je desnico razbesnelo. Zakaj se sramujejo fašizma, če črpajo iz njegovega bazena idej?

Če gre za neofašizem, gre za neofašizem. In če je rekel, da je primerjava s fašizmom mogoča, potem ima najbrž za to dobre razloge. Začnimo najprej z negiranjem človekovih pravic in državljskih pravic. Recimo, da poroko definiramo kot zvezo med moškim in žensko, ki bosta živela v nuklearni družini. In recimo, da je to tradicija, da je to način, kakor je zadeve uredila narava. Moj bog, od kod to prihaja? Nuklearna družina je moderna institucija, ki predstavlja konec in uničenje tradicionalne družine. Če bi se želeli sklicevati na tradicijo, potem je prava tradicionalna družina, razširjena družina. Družina je bila včasih skoraj manjša vas. In to ni bilo vedno dobro. Nekoč družina ni bila samo zakonska zveza moškega in ženske z otrokom. Bratje in sestre

so vzgajali eden drugega, starši so pogosto umirali mladi in potomci so preživeli, ker so živeli z dedki, babicami, s tetami, strici v razširjeni družini. Nuklearna družina, kot o njej danes govorijo oni, je čista abstrakcija. V resnici ne obstaja. Koliko družin je danes sestavljenih iz moških in žensk, ki so bili poročeni že prej in imajo tudi otroke iz prejšnjih zakonov. Včasih imate potomce iz treh, štirih, petih različnih zakonov. To gotovo ni samo družina moškega in ženske z otrokom, ampak gre za vrsto žensk in vrsto moških, ki imajo vrsto otrok. In potem pravijo: dva moška oz. dve ženski ne moreta ustvariti družine. Če jih vprašate, zakaj ne, skoraj ultimativno posežejo po religiji. Eden od velikih dosežkov razsvetljenstva je bila zahteva, da religija postane stvar zasebnosti. Religija je stvar zasebnega življenja. Za vaše osebno čaščenje, osebno zadovoljstvo, za vaš lasten ideal sreče. Ni pa religija za to, da bi ukazovala državi. Da bi oblikovala javne politike. Če to počne, je to zame prvi znak fašizma. Država ne sme biti pod nadzorom religije. Posameznik, kot državljan, tudi ne. Samo

posameznik, zasebnik. In še to, če se sam želi podrediti kontroli religije. To je stvar njegove zasebne odločitve. Reči moramo torej, da so desničarji do določene mere neofašisti, saj želijo uvesti religiozne vrednote, želijo uvesti, kot oni pravijo, tradicijo, avtoriteto cerkve in religije. In pravijo, ker je bog tako zaukazal, moramo tako živeti vsi. Vse to seveda zavijejo v idejo naravnih zakonov. Zato moramo mi, geji in lezbijke, zavzeti stališče. Mi moramo prinesiti ideje, ki so boljše od njihovih idej.

Zdi se mi, da je kar nekaj podobnosti med gibanjem za državljanske pravice temnopoltih in gibanje za človekove pravice LGBT-oseb.

Imate prav. Gibanje za državljanske pravice temnopoltih, kot se je razvijalo v ZDA v 60. letih prejšnjega stoletja, ne bi bilo gibanje za državljanske pravice, kot ga poznamo danes, brez gejev in lezbijk v ozadju. Morali so biti v ozadju. Danes je jasno, da je bil idejni vodja pohoda na Washington, kjer je imel Martin Luther King Jr. znameniti govor »I have a dream«, gej, ki ni smel v ospredje. (Bayard Rustin, op. a.) Poglejte mene, moškega, geja. Dolgo sem živel v klozetu. Zaradi potrebe in nujnosti. To je bil eden od razlogov, da sem zapustil ZDA. Tam preprosto nisem mogel živeti povsem razkrito, s partnerjem, ki bi lahko šel z menoj na službene poti, kot je to počel v Evropi. V tistih časih je bilo v ZDA nemogoče živeti svobodno kot gej. V 60. letih sem se zato poročil. Z nekdanjo ženo imava dva otroka. V gibanju za državljanske pravice temnopoltih sem našel način, da sem vseeno lahko delal za človekove in državljanske pravice. Z zatiranjem temnopoltih sem se poistovetil. V njihovem boju sem videl svoj boj. Vedno sem gledal na promocijo državljskih pravic za temnopolte, kot na promocijo državljskih pravic za istospolno usmerjene. Vedel sem, da je cilj isti, da so ideje iste, pozicije in argumenti isti. Njihova zmaga bo tudi nam prinesla pravice, svoboščine in srečo.

Zakaj se niste vpletli tudi v gibanje za pravice istospolno usmerjenih v ZDA. Konec 60. je namreč vrelo tudi med geji in lezbijkami.

Dokončno sem se avtiral šele sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Čeprav sem kot mladostnik že živel razkrito, sem se potem spet umaknil v klozet. Bil sem sredi ločitve in prizadeval sem si za skrbništvo svojih otrok. Če bi na sodišču izvedeli, da sem gej, ne bi imel pravice niti do obiska otrok, kaj šele do skrbništva. In če nisem hotel izgubiti otrok, sem moral poskrbeti za to. Ločitev me je tudi finančno zelo prizadela. Še leta sem moral odplačevati, hkrati pa sem se boril, da sem lahko preživljal otroka. Za aktivizem preprosto ni bilo časa, sem pa bil vpleten v ozadju. Vabili so me kot govornika na gejevske in lezbične prireditve. Bil sem zelo odprt glede tega. Nisem sicer govoril kot gej, govoril pa sem. In tudi zabave je bilo kar nekaj (smeh).

Kako si razlagate strahove, ki so v ozadju nasprotovanja enakopravnosti temnopoltih ali istospolno usmerjenih? Kaj je po vašem jedro rasizma in homofobije?

Všeč mi je, da ste uporabili besedo strah. Ko sem v ZDA spremljal diskurz nasprotnikov enakopravnosti temnopoltih, sem belopolte velikokrat slišal reči: »Ali želite, da bi naša dekleta poročila enega od njih? Res mislite, da je dobro osvoboditi te črne moške, te živali?« Gre za strah belopoltnih moških pred seksualno potenco temnopoltih moških. In strah belopoltnih žensk pred posilstvom. To je bilo jedro njihove argumentacije, ki sem ga poslušal znova in znova.

Kakšen pa je argument proti pravicam gejev in lezbijk? V jedru spet za seks. Homofobija je v osnovi fobija. Torej gre za strah. Prvi strah, ki se skriva za homofobijo, je strah pred lastnim telesom. Heteroseksualni moški pogosto ponavljajo, da ne želijo biti v bližini gejev, ker se počutijo neprijetno. Razlog, zakaj povsem razkriti geji še do pred kratkim nismo

smeli služiti v vojski, je strah, da bo heteroseksualnim moškim, ki so v vojski ves čas fizično zelo blizu, nelagodno. Gre za strah pred lastnim telesom. Morda bo ob bližini geja začutil seksualno privlačnost, morda bo dobil erekcijo. Bojijo se lastnih teles, lasnih čustev. Menim, da je v temelju homofobije nekaj, kar se sliši že skoraj stereotipno: mnogi homofobi so v resnici geji v klozetu. Gotovo poznate ameriške primere vseh teh silnih moških. Kako so bili glasni s svojim sovraštvom in homofobijo, dokler jih niso zalotili z moškim.

Drugi strah je strah pred tujim. Pred nenavadnostjo drugega. Tu je nekdo, ki je čuden. On je drugi, on je tisto (it), on ni kot jaz. In tega se bojim. Ko sem se prvič soočil s transseksualnostjo, sem tudi osebno ozavestil ta strah pred čudnostjo. In kako sem se s tem soočil? Vsakič, ko sem začutil strah, sem se spoprijateljil s temi »čudnimi osebki«. In sem spoznal, kako lepo je biti z ljudmi, ki so tako drugačni od mene.

Tretji strah pa je strah pred smrtjo. Strah, da bodo izvedeli, da sem gej. In če izvejo, potem ne bom mogel več nadaljevati življenja, ki sem ga bil vajen. Izgubil bom vse. Ne bom se mogel oklepati nobene gotovosti več. To bi me ubilo. In pogosto se mladi moški in ženske, celo otroci, res ubijejo, ker se ne morejo soočiti z dejstvom, da so geji ali lezbijke. Še en primer: kakšna je bila prva reakcija desničarjev na HIV/aids. Gre za gejevsko bolezen, so govorili, za bolezen, ki jih pobija. »To je božja kazen zanje.« Aids. Strah pred smrtjo. To je postalo tako živo, tako oprijemljivo, še posebej v prvih letih. Ljudje so takrat res množično umirali zaradi nove bolezni, ki je bila »gejevska bolezen«. Kuga, ki jo je nad geje poslal bog. Ali narava. Ti trije strahovi po mojem prepričanju konstituirajo to, čemur pravimo homofobija.

Mury Krasnik,
pevec in modni
oblikovalec
priporoča

PET DOBRIH

1 Komičarka Kathy Griffin

Kathy je komičarka, ki se norčuje iz Hollywoodskih zvezd.

2 Glasba Jotta A.

Na prijateljevem profilu Facebook sem zagledal video tega mladega fanta, ki poje na tako neverjeten način. Njegov glas je angelski. Zdaj ga poslušam na »repeat«.

3 Igralka Sofia Vergara

Zaljubljen sem v to žensko. Zabavna kolumbijska igralka me je popolnoma navdušila s svojo energično osebnostjo.

4 Serija Modern Family

Ne morem brez te serije. Tretja sezona se približuje in komaj čakam, da bom znova del družine, ki je tako ljubeča, zabavna in polna energije.

5 Oblikovalka Janja Videc

Mlada slovenska oblikovalka, ki se z veliko hitrostjo uveljavlja pri nas in v tujini. Obožujem čutnost in senzibilnost, s katero so narejena njena oblačila.

POLONA ČERNIČ

k. d. lang: POTIHO POJE NAGLAS

»Najboljša pevka svoje generacije«
Tony Bennett, pevec

Kanadčanka, živeča v Kaliforniji. Pevka, kantavtorica, kitaristka, klaviristka, harfistka. 27 let prisotna na kantri-pop-rock-džez-folk glasbeni sceni. Vegetarijanka, budistka, prejemnica najvišje kanadske civilne časti. Lezbijka, ki je glasbeno zavetje najprej našla na trdi, a do butch žensk v 70-ih in 80-ih dokaj prijazni kantri sceni. Lezbična ikona od razkritja v reviji *The Advocate* leta 1992. Leto pozneje se je skupaj s Cindy Crawford v lezbičnem šik motivu znašla na eni najbolj prepoznavnih naslovnih 90-tih in poskrbela za tretji najbolj prodajan izvod v zgodovini revije *Vanity Fair*. Glasbenica, ki pri skoraj dopoljenih petdesetih letih, in novo izdanemu albumu *Sing It Loud*, poje »potih« bolj kot kadarkoli doslej.

Kathryn Dawn Lang, bolje poznana pod vzdevkom k.d. lang, se je rodila 2. novembra 1961 v majhnem mestecu Consort v kanadski provinci Alberta, kot najmlajša od štirih otrok (trije izmed njih so istospolno usmerjeni). Svojo glasbeno pot je v začetku osemdesetih, pod inspiracijo Patsy Cline, začela v kantri vodah in po prvem posnetem singlu *Friday Dance Promenade* leta 1983 ter nekaj mesečni turneji s svojim bendom *The Reclines*, v letu 1984 izdala prvenec *A Thruly Western Experience*. Vpliv Patsy Cline (1932–1963) v kantri zvrsti je večznačen. Ne le, da jo lahko opredelimo kot najbolj vplivno kantri izvajalko vseh časov, pač pa je močno vplivala

tudi na položaj žensk v kantri glasbi, ki so bile do njenega prihoda podrejene moškim izvajalcem, tako na ravni prodaje kot uspeha. Patsy je to redefinirala. V 70-ih in 80-ih letih so kantri bari, tudi v zakotnih krajih Teksasa in Tennesija, postali eno izmed redkih zbirališč butch žensk. V takšnem okolju se je dobro počutila tudi k.d., ki je poleg Patsy poslušala vse od Creedence Clearwater Revival, Joni Mitchell, Elle Fitzgerald, Peggy Lee, Billie Holiday do Clashov.

Njen kantri-punk stil širokih kril, velikih očal in štrlečih las je pritegnil osrednjo pozornost pred kvaliteto njenega glasu, v katerega ni nihče nikdar podvomil. A ta njena javna podoba je bila sprejemljiva le do takrat, ko je bila sprejeta kot odštekana kantri-punk izvajalka, ki se v stilu štikla *Hunky Panky* iz že omenjenega prvenca, po koncu nastopov želi valjati na seniku, s fantom seveda – kot se za družbeno sprejemljivo podobo ženske, ko ne gunca afen po odru, spodobiti. Manj sprejemljiva, in na nekaterih radijskih postajah v Nashvillu nezaželena, je postala, ko se je njena zunanja podoba pričela odražati v besedilih, ko ženske v besedilih niso igrale pasivnih, tradicionalno pripisanih vlog (*Big Boned Gal*), ko je njen glas postal popolno orodje za izražanje v kantri svetu neizrečenega (*Nowhere To Stand*). To se je zgodilo z grammyjem nagrajenim albumom *Abolute Torch and Twang* (1989), že potem ko je širšo prepoznavnost in

hvaljenost dosegla v duetu z Royem Orbinsom s pesmijo *Crying* (1987) – zanjo je prejela prvo od

štirih nagrad grammy (zadnjega sta s Tonyjem Bennetom prejela leta 2003 za pesem *A Wonderful World*) – in že po izidu albuma *With a Lariat* (1987) ter kritično opevanega *Shadowland* (1988). Njeno nastopanje v reklamih 'Meat Stinks' (1990), kot zaprisežene vegetarijanke, je bilo za mesojedo kantri okolje le še pika na i. Poti nazaj ni bilo več. V začetku 90-ih se je tako počasi, a vztrajno začela

Na koncertu k. d. lang v londonskem Royal Festival Hallu

3. junij 2011

Na koncertni turneji ob izidu novega albuma *Sing It Loud* se je k.d. lang, skupaj s skupino, na dveh razprodanih večerih ustavila tudi v sončnem Londonu. »Elvis je živ in ona je lepa,« je ob pogledu na k.d. lang na začetku 90-ih izjavila pop in gejevska ikona Madonna. Če je takrat tovrstna konotacija z Elvisom vzdržala in pihala na dušo k.d., ki je kot majhna deklica pred ogledalom oponašala Elvisa, dve desetletji pozneje besedilo z začetka nove pesmi *Habit of mine* (»I've lost my edge, It's left the building like Elvis, I guess«) ne bi moglo biti večje nasprotje njenega nastopa in nastopa skupine *The Siss Boom Bang*, ki ji je po njenih besedah spremenila življenje. Peterica glasbenikov je bila na odru, katerega scenka postavitev in osvetlitev je spominjala ravno na čase Elvisa, pretežni del koncerta v drugem planu, a skupaj s k.d. so delovali kot odlično usklajen tim. Njihovo glasbeno znanje je najbolj prišlo do izraza v uvodni *I Confess*, prvem singlu albuma, ter zadnji pesmi rednega dela koncerta, v odlično instrumentalno in vokalno izvedeni *Sugar Buzz*. Če so se langine gasilke v prvih dveh pesmih še ogrevale in so bile pri drugi izvedeni pesmi, stari uspešnici *Summerfling*, manjše tehnične težave, je od takrat dalje vse potekalo odlično. Od njene razposajenosti; poplesavanja po odru, s kitaro ali banjom v rokah ali brez njiju; koketiranja z občinstvom pri *Miss Chatelaine*; večkratni besedni nagajivosti med posameznimi pesmimi; vrhunske glasovne forme, ki je vrh – pričakovano – dosegla pri, s stoječimi ovacijami nagrajeni, izvedbi Cohenove legenderne *Hallelujah*; do bolj umirjenih tonov v pesmih *Inglewood*, *Perfect Word*, *Heaven*, *A Sleep With No Dreaming*, *The Waters Edge*. Odlično razpoloženo občinstvo je k.d. in njene fante z odra spustilo po tretjem podaljšku in plesno-poskakajoči izvedbi kantri uspešnice z njenega drugega albuma *Pay Dirt*.

oddaljevati od kantri v pop, bolj eksperimentalne in kasneje tudi džezovske vode, kar se je najprej odrazilo na njenem najbolje prodajanem albumu *Ingénue* iz leta 1992, na katerem se nahaja tudi njen največji hit *Constant Craving* (nagrajen z grammyem za najboljšo vokalno pop izvedbo ter nominiran v dveh drugih kategorijah; kasneje so ji Rolling Stonesi pri svojem komadu »Anybody Seen My Baby?« priznali soavtorstvo zaradi podobnosti z njim). Postala je dekle trenutka, Miss Chatelaine.¹ Kraljica popularnosti. Vabljen na vse možne procesije slavnih. Še toliko bolj zanimiva, posebna, drugačna od vseh wannabejev na sceni, ko se je v intervjuju v reviji *The Advocate* (1992)

¹ Kanadska ženska revija *Chatelaine* jo je že leta 1988 razglasila za žensko leta, iz česar se k.d. v istoimenski pesmi norčuje.

razkrila kot lezbijka. Postala je najslavnejša lezbijka tistega časa v svetu glasbe, zaradi česar noben njen intervju v naslednjih treh letih ni minil brez vprašanj o njeni seksualnosti. Dekle z naslovnice *Vanity Fair* (1993), za katero so uredniki, ki so izbirali med več možnimi fotografijami, seveda izbrali tisto s Cindy Crawford, s čimer k.d. ni bila zadovoljna. Njeni trenutki blaženosti v pop slavi so trajali vse do takrat, ko je na enem izmed dogodkov ugotovila, da je noben od povabljenih elite ne poslušal, in da jo je losangeleška scena potegnila medse, čeravno je mislila drugače. Počasi, a vztrajno se je umikala iz nje.

Leta 2001 je začela prakticirati budizem ter v budističnem centru spoznala tudi »ženo« Jamie. Po letu 2008 in zadnjem avtorskem albumu *Watershed*, ki je posvečen ravno Jamie in je v Avstraliji dose-

gel zlato naklado, je k.d. v začetku aprila letos skupaj z zasedbo The Siss Boom Bang izdala album *Sing It Loud*. Album, ki je na avstralski glasbeni lestvici debitiral na drugem, na kanadski pa na sedmem mestu, je bil posnet v Nashvillu. Po sodelovanju z The Reclines je to prvi album, posnet s skupino. Z njim se je ponovno nekoliko zblížala s kantri koreninami, na njem pa je mogoče slišati tisto igrivost (morda najbolje izraženo v pesmi *I am the Winner*), ki je manjkala na albumu *Invincible Summer* iz leta 2000.

k.d. lang je v svoji dosednji glasbeni karieri izdala 16 albumov (samostojno, v duetu ali s skupino), prejela številne glasbene nagrade in nominacije, ustvarjala skupaj z legendama kot sta Roy Orbison in Tony Bennett, mnogim prošnjam za duete je zaradi obilice dela rekla ne – tudi Franku Sinatri. Leonard Cohen je njeno izvedbo svoje slavne Hallelujah (po kateri je dandanes k.d. – če gre verjeti aplikaciji google insight – med splošno javnostjo najbolj prepoznana) označil kot najboljšno. Njen glas, njena sposobnost tenkočutne izvedbe priredb ali avtorskih pesmi jo uvršča med najboljše interprete v glasbeni zgodovini. Danes polni koncertne dvorane daleč od oči osrednje svetovne javnosti, najraje v Avstraliji, ki tudi z novim albumom ostaja njeno najljubše tržišče. Glasilke uporablja bolj premišljeno, zadržano, »tišje«, ne napreza se kot nekoč, zato da ji bodo – upajmo – tako dobro kot doslej služile še vrsto let.

GAYSGREEN

... pa tudi **L, B, T** in vsi, ki ste dovolj **Queer**, da berete *Narobe*.

Tokrat: ENKRATNA UPORABA

1 **Zadnji topli dnevi.** Piknik greh koncu, posedata na travi. Okrog vaju ležijo krožnički, kozarčki, platenke, pločevinke, vilice, noži, s sabo si celo vzela palčke. S papirnim prtičkom ji z lica pobereš sledove torte. Sproščeni sta, vso navlako za enkratno uporabo bosta zavili v povoščen prt in se ga znebili v prvem smetnjaku. Romantično? Niti ne. Ravno sta pomagali še za kanček bolj onesnažiti svoj planet.

2 **Samo 1% novih izdelkov je** čez pol leta še vedno v uporabi, življenje izdelkov za enkratno uporabo pa ponavadi traja le nekaj minut. Še preden oboževani predmet kupimo, nastane v procesu proizvodnje, embalarjanja in transporta velikanska količina industrijskih odpadkov. Teh je 70 x več kot gospodinskih odpadkov!

3 **Do naše generacije je** veljalo, da je zemlja neskončen vir surovin in neomejeno odlagališče odpadkov. Ko pristajamo na proizvodnjo *enkratnikov*, istočasno pospešujemo nesmiselno rabo surovin, uničujemo okolje in siromašimo družbe. Za proizvodnjo porabimo ogromne količine surovin in jih kot predmete takoj odvržemo nazaj v pokrajino.

4 **Oboževali smo izumitelje** kave za sabo, plenik, higienskih vložkov, britvic za enkratno uporabo, pločevink ... zdaj bi bil pa čas, da se vrnemo k etiki ponovne uporabe – spomnite se samo, kako so babice prale polivinilaste vrečke.

5 **Naslednjo pomlad** vzemita sabo prtičke iz blaga, posodo in pribor iz njene kuhinje, razmisli o higienskih vložkih, pa predvsem o bodočih pleninah.

MITJA BLAŽIČ

Elisabeth Taylor

(1932–2011)

Nesmrtna aids-aktivistka

»Aids je oboje, moja strast in moja obsedenost. Bila sem zraven na začetku in molim, da bom zraven tudi na koncu.«

Elisabeth Taylor

Preden je Ronald Reagan septembra 1985 prvič javno izrekel besedo aids, je Elisabeth Taylor v zgodnjih osemdesetih (skupaj z dr. Michaelom Gottliebom, človekom, ki je odkril aids) soustanovila Nacionalno fundacijo za raziskave aidsa, leta 1984 je organizirala in vodila prvo dobrodelno prireditev, na kateri so zbirali sredstva za borbo proti aidsu, in leta 1985 soustanovila Ameriško fundacijo za raziskovanje aidsa (American Foundation for AIDS Research, amfAR), ki je danes ena vodilnih mednarodnih fundacij na tem področju. »Elisabeth Taylor je bila vedno zraven. Čisto na začetku epidemije aidsa, preden smo vedeli, kaj povzroča grozljivo umiranje, preden smo lahko sploh delali kaj več, kot stali ob strani in gledali umiranje, je bila ona zraven,« so v spomin na preminulo aids-aktivistko zapisali na spletni strani ameriškega inštituta UCLA AIDS. Inštituta, na katerem je dr. Michael S. Gottlieb pripravil znamenito poročilo, izšlo je 5. junija

1981, in velja za prvo poročilo o aidsu na sploh.

»Brala sem vsa ta poročila o novi bolezni in se nenehno spraševala, zakaj nihče ničesar ne stori? Potem sem se zavedela, da sem prav taka kot oni.

Ničesar nisem počela, da bi pomagala,« je pokojna igralka nekje opisala začetke svojega HIV/aids-aktivizma. Pisalo se je leto 1985 in Rock Hudson, njen soigralec v *Velikanu*, je umiral zaradi aidsa. Ko se je julija 1985 pojavil v premierni oddaji *Najboljši prijatelji Doris Day*, se je zdelo, kot bi se ta hollywoodski simbol moške lepote v nekaj letih postaral za nekaj desetletij. Bil je presušen, vdrtih oči, opotekav, kot okostnjak. Prizori so šokirali takratno Ameriko. Pretresli Hollywood. Če lahko doleti Rocka Hudsona, potem nihče ni varen pred HIV-om. »Znaki Hudsonove bolezni so bili za nas takrat novi in so parali srce. V nekaj letih so postali grozljivo domači, a leta 1985 so bili samo preprosto grozljivi. Nekateri so zbežali, a Taylor ni bila ena od njih. Držala je Hudsona za roke, ko sta se pojavila v javnosti, in peljala stvar vse do Kongresa,« so še zapisali na spletni strani inštituta UCLA AIDS, ki je prav tako užival pod-

poro legendarne igralkke. S strastjo je zagovarjala nujnost kriznega programa za razvoj učinkovitega zdravljenja za vse, ki so zbolevali za skrivnostno boleznijo. Pozivala je k množičnemu raziskovalnemu naporu za izkorenjenje te sodobne kuge in opominjala, da bodo potrebni izobraževalni programi, ki bodo ljudi poučili, kako se izogniti tej spolno prenosljivi okužbi.

Kongresniki in senatorji so jo sicer poslušali, niso je pa slišali. Ne tisto leto, niti desetletje niso sprejeli ustrezne zakonodaje. Reagan pa je za prvo javno omembo aidsa potreboval dobra 4 leta (v prvem mandatu ni izrekel niti besede na to temo). Bolezen je takrat že prerasla v svetovno epidemijo s 16.000 okuženimi v 51-ih državah

Elisabeth Taylor in Michael Jackson

in več kot 3.000 mrtvimi. Aids je veljal za neustavljivo smrtonosno kugo, ki bo pobila vse, ki se bodo okužili. Panični strah, ki je na začetku pandemije zajel ameriško in svetovno družbo, je prestopil mejo hysterije. Kaj pobija? Kako pobija? Kako se prenaša? Je kdo sploh varen? Je sploh mogoče narediti kaj več kot tolažiti umirajoče?

Taylor je še pred Hudsonovo smrtjo (oktobra 1985) z dr. Michaelom

lom Gottliebom in dr. Mathilde Krim soustanovila in vodila amfAR. In prvi denar, četrtr milijona dolarjev, je doniral prav Rock Hudson. AmfAR je doslej zbral več kot 230 milijonov dolarjev in sofinanciral več kot 2.000 znanstvenih timov po vsem svetu. S pomočjo njihovih štipendij so znanstveniki prispevali k nekaterim ključnim odkritjem na področju preventive in kurative HIV/aidsa, na primer: treh razredov antiretrovirusnih zdravil in antiretrovirusne terapije za preprečevanje prenosa z matere na otroka, dosegli pa so tudi legalizacijo programov izmenjave igel za intravenske uživalce prepovedanih drog, ki je bil ključen za preprečevanje širjenja virusa znotraj te ranljive skupine.

Njeno delo se ni končalo pri promociji financiranja raziskovanja za preventivo in zdravljenje HIV/aidsa. Oktobra 1991 je dvakratna prejemnica oskarja za najboljšo igralko ustanovila še Aids fundacijo Elisabeth Taylor (ETAF), katere poslanstvo je sofinanciranje organizacij, ki skrbijo za ljudi, ki živijo s HIV/aidsom, po vsem svetu. ETAF je za programe oskrbe HIV-pozitivnih in oseb z aidsom namenila več kot 10 milijonov dolarjev.

Dama Elizabeth – viteški naziv ji je kraljica Elizabeta II. podelila leta 2.000 za filmske dosežke in njeno delovanje na področju aidsa – ni bila aktivistka vséčne sorte: »Predsednik Bush, gospod Quayle, senator Helms. Vaša politika je napačna. Smrtno napačna.

In vi to veste. Nisem prišla v Washington, da bi bila ljudem všeč. Tu sem, da spregovorim o nacionalnem škandalu. O škandalu zanemarjanja, brezbriznosti in zapuščanja,« je dejala kot prva predsednica amfAR, ko je obiskala ameriški kongres, da bi obsodila ignoriranje problematike aidsa. Takrat je aids veljal za »homoseksualni problem«, zato so se politiki teme na široko izogibali. Njena puščica pa je letela na republikanskega senatorja Jesseja Helmsa, ki je ostro nasprotoval federalnemu financiranju raziskav in zdravljenja aidsa in je imel močan vpliv na administracijo Busha starejšega. Helmsova ignoranca in verski fanatizem sta postali vsem očitni, ko je v nasprotovanju zakonodaji, ki bi omogočala federalno financiranje raziskav, dejal: »V tej državi ni niti enega samega primera aidsa, katerega izvora ne bi mogli izslediti v sodomiji.« ZDA pa je ravno v tistih letih pretresal primer najstnika Ryana Whita, hemofilika, ki se je s HIV-om okužil s transfuzijo. Taylor je bila tudi ostrá nasprotnica politike prepovedi izdajanja ameriških viz za HIV-pozitivne, ki jo je Busheva administracija uvedla leta 1987 in kar je pomenilo, da HIV-pozitivni niso smeli potovati v ZDA: Januarja 2010 je dočakala umik te prepovedi.

Elisabeth Taylor je bila neumorna HIV/aids-aktivistka, svoje ime, 20 let življenja in dela je zastavila za zagotavljanje financiranja raziskav

za izboljšanje preventive in zdravljenja ter za oskrbo oseb, ki živijo s HIV/aidsom: »Svoj trud posvečam vsem moškim, ženskam in otrokom, ki so po svetu umrli zaradi aidsa in tistim, ki se zdaj borijo za svoja življenja.« Udeleževala se je protestov, organizirala dobrodelne prireditve, ustanavljala in vodila nevladne organizacije, večkrat lobirala za ustrežnejšo zakonodajo v obeh domovih ameriškega parlamenta in večkrat govorila tudi v Organizaciji združenih narodov. Svoje poslanstvo ni opravljala samo v ZDA, ampak tudi v Afriki. V svoji dolgoletni aktivistični karieri je, tako podatki, zbrala več kot 270 milijonov dolarjev, bila za dosežke na tem področju večkrat nagrajena, povzdignjena v plemiški naziv dame, predvsem pa, kot je nekaj dni po njeni smrti dejal Jarrett Barrios, predsednik ameriškega združenja GLAAD: »V času ko so bile številne osebe s HIV/aidsom povsem nevidne, je dama Taylor brez strahu dvignila svoj glas proti nepravilnosti. Bila je ikona, ne samo v Hollywoodu ampak tudi v LGBT-skupnosti, kjer je delala, da bi zagotovila, da bi bili vsi obravnavani s spoštovanjem in z dostojanstvom, ki si ga vsak zasluži.« Bila je zvezda vodnica, ko so histerično vsi bežali v nasprotno smer, in bo svetla zvezda v zgodovini aidsa tudi ostala. Navdih. Za vedno.

MITJA BLAŽIČ BLEDE EUROGAMES 2011

Tri tisoč športnic in športnikov, rekreativk in rekreativcev iz 36-ih držav, 21 športnih panog, 12 športnih prizorišč, 10 predstavnikov in predstavnic LGBT-skupnosti iz Slovenije, 1 osvojena zlata medalja. To je kratek statistični pregled 13. evropskih LGBT-športnih iger Eurogames, ki so sredi julija pod sloganom »Pokaži svojo barvo!« potekale v Rotterdamu na Nizozemskem.

In če bilanca skromne reprezentance Out in Slovenije, ki se je za medalje potegovala v bovlingu, teku, plavanju in šahu, z zlato medaljo šahista Ljubiše Nedimovića niti ni tako slaba, pa tega za celoten vtis, ki so ga pustile letošnje igre, ne bi mogli trditi. Eurogames 2011 so namreč močno zaznamovali organizacijski zapleti: odpovedi športnih panog (zaradi premajhnega števila prijavljenih), prekinitve tekmovanj (zaradi neprimernih pogojev), nastanitev 200 športnic in športnikov na žimnice v eni od športnih dvoran (zaradi neuspešne akcije namestitve udeleženk in udeležencev pri domačinih), na stotine ljudi brez kart za zaključno zabavo (zaradi najema premajhnega prizorišča) ... V Rotterdamu so Eurogames potekale povsem neopaženo, čeprav je organizator za potrebe iger najel najprestižnejši športni objekt v mestu, športno dvorano Ahoy. Nič zastav in plakatov iger po mestu, postavili niso niti »Villageja«, nevrvalgične točke iger, kjer se

ob kulturnem in zabavnem programu udeleženke in udeleženci pomešajo z obiskovalci, naključni mi mimoidočimi in domačini in kjer navadno pride do izraza tisti pravi povezovalni duh športnih iger. Ali, kot so zapisali na blogu hrvaške LGBT-športne organizacije qSPORT: »Ni prav veliko takega, kar bi veljalo omeniti kot presežek letošnjih Eurogames, v primerjavi s preteklimi.« Andrej Pišl, predsednik Out in Slovenije in član upravnega odbora EGLSF – Evropske gejevske in lezbične športne zveze, nosilke licence za Eurogames, je pojasnil, da gre za plepe pripisati predvsem težavam pri financiranju. »Organizatorji so namreč pričakovali od 5.000 do 6.000 športnic in športnikov, zaradi izpada prihodkov so zato morali varčevati na vseh ravneh,« je dodal Pišl.

Župan Rotterdam

Andrej Pišl

Kot svetlo točko letošnjih iger velja omeniti dobrodošlico župana Rotterdamu Ahmeda Aboutaleba, sicer v Maroku rojenega sina muslimanskega verskega voditelja. Na sprejemu športnic in športnikov v mestni hiši in na otvoritveni slovesnosti je med drugim zavrnil vsakršno v religiji ali kulturi utemeljeno sovraštvo, zavrnil je tudi koncept tolerance in se zavzel za sprejemanje raznolikosti in odprto, multikulturno družbo. V premišljenih govorih je LGBT-šport vztrajno povezoval z gibanjem za enakopravnost in človekove pravice istospolno usmerjenih, poudarjal gospodarske razsežnosti sprejemanja raznolikosti in empatično razumevanje položaja LGBT-oseb, saj je imel kot priseljenc tudi sam priložnost spoznati razsežnosti sovraštva in izključevanja. Zanimivo je, da se župan ni omejil zgolj na deklarativno podporo zbrani LGBT-skupnosti, pač pa se

je tako na sprejemu športnic in športnikov, kot na otvoritveni slovesnosti in na drugih prireditvah potopil v množico in se družil z udeleženci in udeleženkami. Športne igre so, kot vedno, bogatile številne kulturne in zabavne prireditve. Na otvoritveni slovesnosti so lahko obiskovalke in obiskovalci prestapljali ob reciklirani Kate Ryan (Voyage Voyage), na zaključni pa so, še vedno zelo žive Sister Sledge (We are family), uspеле vsaj malo pokrpati nekoliko razcapana pisana oblačila rotterdamskih Eurogames.

Prihodnje evropske LGBT-športne igre bodo drugo leto prvič potekale v vzhodni Evropi, v Budimpešti, na Madžarskem, kjer pa organizatorje poleg finančnih problemov, zaradi skrajne desnice na oblasti, pestijo tudi varnostne skrbi.

27. festival gejevskega
in lezbičnega filma

Romeos

KATARINA MAJERHOLD

Lezbična ljubezen v renesansi in razsvetljenstvu

Kakor smo lahko videli v prejšnjem obdobju, so bili v srednjem veku kruti do vsakršne oblike homoseksualnosti. Poleg tega so se veliko manj ukvarjali z žensko kot moško homoseksualnostjo, kar se vleče tudi v obdobji renesanse in razsvetljenstva. Tudi v tem času je bila spolnost med ženskami obravnavna bodisi kot stvar posmeha bodisi kot nepriznavanja avtentične ženske seksualnosti. Vsekakor pa se nadaljuje pojmovanje lezbijk kot *tribad* in *virag*. Tako imenovana *saflična ljubezen*, kot so jo radi imenovali, je za moške opazovalce in interprete ostajala predvsem na ravni nežnega božanja, objemanja, poljubljanja in občasne uporabe dilda.

Na splošno so v renesansi in razsvetljenstvu le redko kruto kaznovali lezbištvo in še manj mučili ali ubijali v tem imenu, kakor je to veljalo za srednji vek. Bistveno za tako toleranten pristop do erotičnega ženskega prijateljstva v 16. in 17. stoletju je bila kulturno vzpostavljena razlika med *tribado* in tem, kar Traubova imenuje '*femme*'. *Tribado*, to je žensko, ki je svojo partnerico penetrirala z dildom ali z nenavadno velikim klitorisom, so obsodili kot sodomitko, medtem ko *femme*, žensko, ki je imela rada druge ženske, a je ohranjala tradicionalno žensko vlogo in obleko, niso imeli za ne-

varno in ogrožajočo. Le v primeru, da so lezbično razmerje med feminilnimi lezbijkami dojeli kot »nevarnost za reprodukcijo in zakonsko zvezo ali ogrožanje moči falusa« (Traub, 2002: 182), so takšno zvezo opredelili za transgresivno.

Zanimivo je, da so takratni anatomi posvečali veliko pozornosti klitoris, ki je spodbijal ustaljeni galenski pogled na spola. Slednji je temeljil na strukturni homologiji med penisom in maternico, ženske genitalije pa pojmoval kot invertirano in inferiorno verzijo moških genitalij. Toda ker so anatomi v tistem času vpeljali tretji element, tj. ženski seksualni užitek, ki so ga dojemali kot nujni predpogoj zanositve, so klitoris (in ne maternico), kakor piše Traubova, dojemali kot moško ignišče. Prav zaradi vpeljave užitka kot nujnega za zanositev se je takrat začela množiti moška anksioznost glede ekscesivnega ženskega užitka in potencialne avtonomije ženske homoerotike. Od tod tudi izvira kulturna fantazija o tribadi in njenem hipertrofičnem klitorisu in agresivni seksualnosti.

Kljub temu pa velja, da so v renesansi za seksualno nemoralno obnašanje na sodišču obsodili le 10 do 20 odstotkov žensk, ubili pa morda le tiste, za katere so dejansko odkrili, da so živele v »navidezno heteroseksualnem« partnerstvu oz. gospodinjstvu, v katerem je bil »mož« pravzaprav preoblečena ženska (Davis in Farge, 1993: 443). Sicer pa lezbištvo niso pripri-

sovali večjega moralnega prekrška. Ta je bil večji le – tako kot že v starem Rimu – v primeru ženske nezvestobe z moškim. Zakon je bil do žensk pravzaprav najstrožji, če so bile ogrožene družinske vrednote: odločbe v Franciji (1577) in Angliji (1624) so vse do 18. stoletja določale smrtno obsodbo za ženske v primeru detomora.

Tako kot je bilo lezbištvo v srednjem veku pogosto prisotno v samostanih, se je to dogajalo tudi v obdobju renesanse in razsvetljenstva. Študija Judith Brown razkriva zgodbo lezbične spiritualne ljubezni nune Benedette Carlini iz Pescie v Italiji v zgodnjem 17. stoletju. Benedetta je svojo ljubezen do sestre Bartolome doživljala kot spiritualno ekstazo in jo opisala kot posledico zlijanja s svojo dušo dvojčico (interpretirano v skladu z Aristofanovim mitom o dušah dvojčicah). Sicer pa Judith Brown prav tako razkriva, da so ženske z lezbičnimi nagnjenji zunaj samostanov pogosto skrivale svojo pravo žensko identiteto in se preoblečile v moške, bolj pogumne pa celo v vojake in druge pustolovce (Davis in Farge: 1993: 442).

Ravno zato, ker so v tistem času lezbištvo pogosto razumeli in prikazovali v okviru heteroseksualne ekonomije, kjer naj bi ena od partnerk živela in delovala kot moški (preoblečena v moškega) in s tem prestopila prag običajne vloge žene, matere, gospodinje in vdove, smo bili priča številnim dramskim uprizoritvam, v katerih so

bile ženske preoblečene v moške. Uprižarjanje vlog, v katerih se je ženska prelevila v moškega, je merilo na problem omejujočih in socialno konstruiranih spolnih vlog. V širšem družbenem kontekstu je bilo pridobivanje samoza vesti in trdnosti ideal, h kateremu so ženske stremele, vendar pa so se junakinje prelevile v moškega tako, da so zgolj navidez izgubile svojo ženskost, kajti v omenjenih dramah se šaljivo pravzaprav na račun moških (junakov), ki ne morejo dojeti spolne spremembe in zamenjave spolnih vlog ter jih videti onkraj zunanje pojavnosti. Na drugi ravni se šaljivo tudi na račun občinstva, ki lahko podobno kot sami junaki ocenjuje spolno definiranih vlog, vloge pa na podlagi zunanjih kazalcev, kot so oblačila, gestikulacija, frizura. Tako prezentacija kot reprezentacija v takšnih dramah se norčujeta iz spolno determiniranih omejitev na osnovi obleke in javnega mnenja. Problematiziranje seksualne orientacije v takšnih dramah je bilo prav tako pogosto. Na primer v Bibbienovi drami *La Calandria* (1513) glavna junakinja Santilla izpostavi mit o idealni androginoosti in ga prenese na raven komičnih intrig. Santilla ima ljubezensko afero s Calandrijevo ženo Fulvio, a čeprav je vanjo zaljubljena, pa z njo, kljub temu da jo Fulvia zapeljuje in povabi v posteljo, ne spi – Santillina ljubezen do Fulvie ostane 'čista'. Drama je hkrati farsa in zgodba o čisti ljubezni, zato ne moremo povsem določiti stanja glavne junakinje – bodisi da gre za

utelešenje Santille kot tribade, ki spodbuja k homoseksualnosti in nezvestobi, bodisi kot ženske z deviško nedolžnostjo. Slednje so namreč takratni avtorji pogosto sklepali: lezbijke so zaradi, v njihovih očeh, pomanjkanja penetracije v spolnih odnosih pogosto povezovali z nedolžnostjo in s čistostjo (Nicholson, 1993: 340).

Po drugi strani pa nam viri prav tako razkrivajo, da se je v 18. stoletju v Angliji pojavil nov odprti seksualni stil, ki ni temeljil na logiki preoblačanja, ampak na neki vrsti poročnega prijateljstva. Lady Llangollen, Eleanor Butler in Sarah Ponsonby so bile predstavnice novo vznikle mode, njihova oblačila so izražala androginito, vendar očitno še vedno feminilnost, hkrati pa so prinašale tudi nove oblike partnerstva. Živele so v hiši v Walesu, majhni egalitarni skupnosti, med seboj delile intimnost, dolge sprehode v naravo, naglas brale Rousseauja, razpravljale o pomembnih filozofskih temah takratnega časa in si dopisovale s pomembnimi prijatelji v Londonu ter tujini. Čeprav je bila Eleanor Butler najstarejša, nobena ni bila glava družine, kakor je to veljalo za patriarhalne zakonske zveze. In čeprav so jih v lokalnem časopisu z naslovom »Neobičajno žensko prijateljstvo« napadli zaradi njihovega življenjskega sloga, pa so ostale spoštovane članice skupnosti, njihovo posestvo pa 'romarsko' mesto za vse radovedneže, ki so želeli vedeti več o njihovem nenavadnem življenjskem stilu.

Zanimivo je, da so se le redki misleci iskreno vprašali in priznali, kateri so lahko psihološki in čustveni vzroki lezbistva, kajti večina jih je lezbistvo preprosto pometlo kot odklon bodisi v medicinskem (biološko-reproduktiv-

nem) bodisi teološkem smislu. Zato je toliko bolj vreden in redek Montaignov razmislek o vzroku, zakaj se ženske obračajo druga k drugi ali zakaj ni v njihovih srcih ljubezni do moških ali mož: »Posledice običajne moške nezvestobe so vidne: da bi nam ženske pobegnile, se ženske obračajo k sebi in k drugim ženskam ali pa z njihove strani sledijo zgledu, ki smo jim ga pokazali moški, igrajo svojo vlogo v farsih in so v zakonu udeležene brez strasti ter ljubezni.«

Na splošno lahko rečemo, da so bili v renesansi za razliko od prejšnjih obdobij precej tolerantni do ženske homoseksualnosti, a konec prepovedi lezbičnosti smo na žalost doživeli, ko je heteroseksualnost ob koncu 17. in začetku 18. stoletja postajala vedno bolj medicinsko definirana norma in so se ponovno vzpostavili prevladujoči zakoni heteronormativnosti.

Viri:

Traub, Valerie, 2002. *The Renaissance of Lesbianism in Early Modern England*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wheaton, Robert in Tamara K. Hareven (ur.), 1980. *Family and Sexuality in French History*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Nicholson, Eric A. 1993. »The Theatre«. V: Natalie Zemon Davis in Arlette Farge, ur., *A History of Women – Renaissance and Enlightenment*. London: Harvard University Press, str. 296–314.

Natalie Zemon Davis in Arlette Farge, 1993. »Infractions, Transgressions, Rebellions«. V: Natalie Zemon Davis in Arlette Farge, ur., *A History of Women – Renaissance and Enlightenment*. London: Harvard University Press, str. 438–444.

ADVENTURES OF 2in1 SPECIAL HORN DYKE

PRVČ OBJAVLJENO V QUEERLISTU

Napovedujemo

27. festival gejevskega in lezbičnega filma

Tole je prvi pogled v katalog letošnjega gejevskega in lezbičnega filmskega festivala. Celoten program in več informacij v kratkem na spletni strani festivala (www.ljudmila.org/siqrd/fglf).

IGRANI FILMI

Otvoritveni film!

80 dni

(80 egunean / For 80 Days), režija Jon Garaño in José Mari Goenaga, Španija 2010, 104'

Sedemdesetletnica Axun, ki živi v dolgoletni zakonski zvezi, po petdesetih letih naključno sreča Maite, nekdanjo prijateljico iz najstniških let. Ženski počasi obujata nekoč pretrgano prijateljstvo, ki pa ima v novih, manj represivnih časih in v njunih zrelih letih nepredvidljivo nadaljevanje.

FIT

(FIT), režija Rikki Beadle-Blair, VB 2010, 110'

Šestim neprilagojencem grozi izključitev in prisiljeni so v skupinsko delo pri plesnem krožku, kjer začnejo dozorevati vprašanja o identiteti, drugačnosti, šikaniranju in strahu pred razkritjem. Shakespeare v gleejevskem ključu z ritmom, humorjem in angažirano stjo. Projektije se bo udeležil tudi režiser filma.

Bratovščina

(Broderskab / Brotherhood), režija Nicolo Donato, Danska 2009, 101'

Nekdanji častnik Lars se pridruži neonacistični skupini, v kateri mu kot mentorja dodelijo čemernege Jimmyja. Njun hladni, skoraj sovrážni odnos se sčasoma spremeni v zadržano spoštovanje, slednjič pa v strastno razmerje, ki ju postavi pred nevhvaležno dilemo.

Samomorilna soba

(Sala samobójców / Suicide Room), režija Jan Komasa, Poljska 2011, 110'

Dominik se iz dneva v dan spopada z neznošno rutino srednješolske hierarhije in družbenimi pričakovanji elitne ustanove. Nepričakovan incident s sošolcem pripelje Dominika v virtualni svet, ki nevarno odstopa od norm, ki jih tako prezira, in se začne vse pogosteje zatekati vanj, ko izgubi samospoštovanje, motivacijo in zbranost.

Zamrznjena roža

(Ssang-hwa-jeom / A Frozen Flower), režija Yoo Ha, J. Koreja 2008, 133'

Zgodovinski spektakel, umeščen v nemirno dobo kraljevine Korjo, pripoveduje o razmerju med kraljem in njegovim telesnim stražarjem ter njunem spornem dogovoru, ko začnejo mongolski cesar in kraljevi svetovalci vse bolj pritiskati na kralja, naj priskrbi potomca za nadaljevanje rodbine.

LA Zombi

(L.A. Zombie), režija Bruce LaBruce, Nem/ZDA/Fr 2010, 60'

Nezemeljski zombi (porno zvezda François Sagat) tava po vlemestu in kot mračen odrešenik oživlja mrtve neznanke. S seksom. Ob vidnih telesnih spremembah pa postane nejasno, ali je skrivnostna pojava res vesoljski zombi ali zgolj shizofrenični brezdomec.

Nočna izmena

(The Night Watch), režija Richard Laxton, VB 2011, 90'

Viv v povojnem Londonu ponovno sreča lezbijko Kay, kar za obe pomeni obujanje spominov iz leta 1944, ko je Kay kot voznica reševalnega vozila rešila Viv, ki je imela komplikacije zaradi nedovoljenega splava. Še ena uspešnica po romanu Sarah Waters, ki šele z dvojnimi povratkom v preteklost razkrije skrivnostni preplet usod.

Romeos

(Romeos), režija Sabine Bernardi, Nemčija 2011, 94'

Dvajsetletni Lukas je ravno sredi pubertete, ki pa je medicinsko sprožena, saj se je rodil kot dekle. Po preselitvi v Köln se sooča z neprijetnim dejstvom, da so ga pomotoma vtaknili na deklški oddelek. Humorna pripoved o transspolnem Lukasju, ki se zaradi svojega novega spola vedno znajde na »napačnem« mestu.

Stare mačke

(Gatos viejos / Old Cats), režija Pedro Peirano in Sebastián Silva, Čile 2011, 99'

Ostarela Isidora počasi izgublja razsodnost, kar zaupa le svojemu možu, nikakor pa ne hčeri iz prvega zakona, s katero se nista nikoli razumeli. Tudi tokrat ni vesela hčere in njene-ga dekleta, ki sta se napovedali na obisk. Grenka družinska komedija o staranju, denarju, lažeh, nerazumevanju in vedno napačnih spominih.

Zatreti v kali

(Kill the Habit), režija Laura Neri, ZDA 2010, 81'

Galia po nesreči ubije svojega dilerja in se tako znajde v pasti v njegovem stanovanju, pred katerim se zabavajo trije skejterji. Ne preostane ji drugega, kot da na pomoč pokliče prijateljico Soti, ki je zaljubljena vanjo in jo tudi že dolgo prepričuje, naj opusti škodljivo razvado "rekreativnega" zadevanja.

Elena

(Elena Undone), režija Nicole Conn, ZDA 2010, 111'

Elena je predana pastorjeva žena in mati najstnika ter hči iz tradicionalne indijanske družine. Njeno povsem predvidljivo življenje

se radikalno spremeni, ko spozna lezbično pisateljico Peyton. Elena se znajde na pragu romantične zgodbe, ki si je ne more privoščiti, prav tako pa se ji ne zmore upreti.

DOKUMENTARNI FILMI

Advokat Pedrovine

(The Advocate for Fagdom), režija Angélique Bosio, Francija 2011, 92'

Prodorni portret o kulturnem filmarju Bruceu LaBruceu razčlenjuje kompleksno osebnost edinstvenega ustvarjalca z edinstvenim talentom, ki se nenehno bori, prej kot proti sistemu, proti vsem sistemom. Vtise, analize in izpovedi med drugimi prispevajo John Waters, Bruce Benderson, Gus Van Sant in Rick Castro.

Fantje s postaje Zoo

(Die Jungs vom Bahnhof Zoo / Rent Boys), režija Rosa von Praunheim, Nemčija 2011, 84'

Romi, mladoletniki, žrtve nasilja in spolnih zlorab, ki so zabredli v brezizhodne položaje ali pa našli kanček upanja s pomočjo zavzetih socialnih delavcev. Fascinanten mozaik resničnih zgodb, ki z občutkom in osvežujočo iskrenostjo osvetljuje fenomen moške prostitucije in se ob tem previdno izogne klišejem in patetiki tega miljeja.

Slovenska Kinoteka v Ljubljani
(ponovitve: Celje, Koper, Ptuj)
26. november do 4. december 2011

Boginje

(Goddesses – We believe we were born perfect), režija Sylvie Cachin, Švica 2011, 75'

Južnoafričanke vse pogosteje prevzemajo nadzor nad svojim življenjem in se bojujejo proti nasilju na podlagi spola ali spolne usmerjenosti. Te novodobne boginje subtilno dekolonizirajo tudi umetnost, zgodovino, družbo in državo, v kateri živijo. Projekcije se bosta udeležili režiserka in pa južnoafriška plesalka Mamela Nyamza, ki bo s performansom otvorila festival!

Čist preveč muce!

(Too Much Pussy! Feminists Sluts, a Queer X Show), režija Emilie Jouvett, Fr/Nem 2010, 80'

Drzen dokumentarec francoske režiserke in fotografinke, v katerem sedem mladih umetnic potuje s kombijem in na evropskih odrih predstavlja svoj seksšov, ki je pravcati odrski manifest o feminizmu, seksu, umetnosti in izobraževanju.

ANDREJ ZAVRL

George Michael

Symphonica: The Orchestral Tour, Zagreb, 20. september 2011.

Pred letom 2006, ko je George Michael začel s turnejo *25 Live*, si več kot poldrugo desetletje skoraj ni bilo mogoče predstavljati, da ga bomo sploh še videli na kakšnih večjih koncertih. A ko je enkrat začel, se zdaj zdi, da kar ne more končati. Najprej je turnejo *25 Live* razširil in nazadnje z njo potoval še v ZDA in Avstralijo (ter, seveda, izdal tudi obvezni DVD s posnetkom koncerta v Londonu), zdaj pa je že na novi – *Symphonica: The Orchestral Tour*, ki se je začela 22. avgusta letos v Pragi.

Večina pesmi, ki jih George Michael izvaja na svoji novi turneji, ni njegovih, kar sicer ne pomeni, da jih ni še nikoli posnel, kakšno prav pred kratkim, precej pa jih je z albuma *Songs from the last century*, kar je zelo priročno, saj so bile vse te skladbe (npr. Brother, can you spare a dime, Roxanne, You've changed, I remember) že zaranžirane za orkester. Michael ni želel ponavljati vseh svojih velikih uspešnic, ampak se poskusiti v nečem novem. Stari zadrtni feni pa smo vseeno pogrešali več priredb njegovih lastnih sklad, in tudi publika je več kot očitno največje navdušenje izkazovala ravno pri takšnih komadih, še najbolj pri najstarejših. Nekako se je zdelo, da so najmanj zanimanja požele Georgeeve nove kreacije. Malo tragično, morda. Ampak ko imaš publiko določene starosti – kakršno je bilo očitno naše povprečje – je najbrž že tako. Še prav posebej eksploziven je bil zato prvi bis (ja, celo dva smo dočakali!): Amazing, I'm your man in Freedom. Morda je bil del izbora tudi presenečenje, recimo Love is

foto: Spela Sitar

a losing game Amy Winehouse ali Rihannina Russian Roulette pa presunljiva Going to a town Rufusa Wainwrighta (George ni Rufus, slabo pa tudi to ni bilo).

Scena – oder in animacije – je na novi turneji dosti manj visokotehnološka kot pri *25 Live*, George manj stavi na odrski učinek, in čeprav je bila že prejšnja turneja daleč od pompa in blišča nekaterih drugih pop izvajalcev in izvajalk, *Symphonica: The Orchestral Tour* še veliko bolj temelji na Georgeevem petju. In on peti zna. Oh, in še kako!

Ocena **++++**

27. festival gejevskega
in lezbičnega filma

Čist preveč muce!

Pomoč

LEGEBITRINA SVETOVALNICA – poteka v obliki osebnega svetovanja, podpore in pomoči. Vsak torek in četrtek med 16. in 18. uro na Trubarjevi 76/a ali po telefonu 01 430 51 44. [www.drustvo-legebitra.si]

MAVRIČNA SVETOVALNICA – telefonsko, e-mail in osebno svetovanje za pomoč v stiski. Vsak ponedeljek, sredo in petek med 18. in 20. uro. Telefon: 031 258 685, e-mail: mavricna.svetovalnica@gmail.com

SKUPINA ZA SAMOPOMOČ OKUŽENIH GEJEV – v Sloveniji deluje internetna mreža HIV-pozitivnih gejev in skupina za samopomoč: člani se dobivajo enkrat na dva tedna. Če bi se jim rad pridružil, vprašaj svojega zdravnika na Infekcijski kliniki za kontakt. Anonimni e-mail: gaypoz.si@gmail.com

PROJEKT EVERYWHERE
Certifika družbene odgovornosti za ozaveščena in varna mesta za moške, ki imajo spolne odnose z moškimi. Glej: www.everywhereproject.eu

Gejevske in lezbične pogovorne skupine

DIC Legebitra organizira skupino, ki je namenjena mlajšim gejem in lezbijkam do 30. leta starosti. Za več informacij pokličite 01 430 51 44 ali pišite na naslov: legebitra@siol.net

DIC Legebitra organizira tudi »Iskrene pogovore« za razpravo o tistem, kar želiš in te muči. Za več informacij pokličite 01 430 51 44 ali pišite na naslov: legebitra@siol.net

Društvo za integracijo homoseksualnosti (DIH) pogovorne skupine organizira izmenjaje vsak petek ob 19.30 uri v Ljubljani (Slomškova 11) in Kopru (klub MKC, Gregorčičeva 4, Koper). Za program in vsebino pogovornih skupin glej: www.dih-drustvo.si

V ŠKUC – Kulturnem centru Q (klub Tiffany) po predhodni napovedi potekajo pogovorno-filmski večeri, delavnice in bralni krožek Anonymous readers. Za program in vsebino glej: www.kulturnicenterq.org/ in klub Tiffany na Facebooku.

V ŠKUC – Kulturnem centru Q (klub Tiffany) poteka dvakrat na mesec Lezbično-feministična univerza, kjer potekajo predavanja, pogovorni večeri in kulturni dogodki na temo lezbičnega feminizma.

Za program in vsebino glej: lezbicnofeministicuniverza.wordpress.com/ in http://twitter.com/lezfemuniverza in LFU na Facebooku.

Pogovorna skupina za starše gejev in lezbijk

Društvo za integracijo homoseksualnosti (DIH) pogovorno skupino za starše organizira enkrat mesečno v Ljubljani (Slomškova 11). Za program in vsebino glej: www.dih.si

Informacijski centri in knjižnice

Info točka Legebitre, Trubarjeva 76/a, 1000 Ljubljana. Odprto vsak delovni dan med 12. in 16. uro. E-mail: legebitra@siol.net. Telefon: 01 430 51 44. [www.drustvo-legebitra.si]

Lezbična knjižnica, Metelkova 6, 1000 Ljubljana (1. nadstropje, prostori Škuc-LL). Telefon: 01 432 73 06. Izposoja: četrtek in petek od 15. do 19. ure [www.ljudmila.org/lesbo/knjiznica.htm]

Galerija Media Nox (Kotiček za istospolno usmerjene mlade) in Homodok Maribor (Arhiv za gejevske in lezbične študije), Židovska 12, 2000 Maribor.

Revije ter radijske oddaje

Narobe [www.narobe.si]
Lezbomanija na Radiu Študent (vsako prvo soboto v mesecu ob 13. uri) [www.radiostudent.si (kultura – lezbomanija)]
Transintegral na Radiu Marš (vsak zadnji četrtek v mesecu ob 13. uri) [www.radiomars.si]

GLBT organizacije

DIC Legebitra [www.drustvo-legebitra.si]
Gejevska sekcija Škuc Magnus [www.ljudmila.org/siqrd/magnus]
Lezbična sekcija Škuc LL [www.ljudmila.org/lesbo]
Društvo za integracijo homoseksualnosti DIH [www.dih.si]
Društvo Parada ponosa [www.ljubljanapride.org]
Heterhomo naveza [www.facebook.com/group.php?gid=17007673197]
Društvo Out in Slovenija [www.outinslovenija.com]

Gverila

Orto lezbijka
Rekrutacija na: orto.lezbijka@gmail.com

Klubi in bari

Café Open – gej frendli lokal, Hrenova ulica 19, Ljubljana [www.open.si]

Tiffany – LGBTQ klub v okviru ŠKUC – Kulturni center Q, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica). Zabave potekajo vsak petek in občasno ob sobotah. http://www.ljudmila.org/siqrd/tiffany in http://www.kulturnicenterq.org/ in klub Tiffany na Facebooku.

Monokel – lezbični klub v okviru sekcije ŠKUC – LL, Masarykova 24, stavba Lovci, pritličje desno (Metelkova mesto, bivša vojašnica). [www.klubmonokel.com]

Klub K4 – nedeljski gejevski in lezbični disko, občasno tudi ob sobotah. Kersnikova 4, Ljubljana. [www.klubk4.org]

Gymnasivm – klub in savna: »moški za moške«, Ulica pohorskega bataljona 34, Ljubljana. Telefon: 01 5342 485. Odprto: Nedelja, ponedeljek, torek, sredo, četrtek med 15. in 22. uro, petek in sobota med 15. in 23. uro. [www.klub-libero.si]

Internet

Slovenski seznam virov za geje in lezbijke SIQRD [www.ljudmila.org/siqrd]
Blog Glavca [http://glavca.blog.siol.net/]

Mejling liste

Mreža – poštni seznam (mailing lista), ki je namenjen diskusijam o queer (gejevskih, lezbičnih, biseksualnih, transvestitskih in traseksualnih) temah in obvestilih o queer dogodkih v Sloveniji. [www.ljudmila.org/siqrd/mreza]

Forumi

Legebitrin forum za mlade [www.lgbt-mladi.si]
Mavrični forum [www.mavricni-forum.net]
Open Cafe forum [http://forum.open.si]
Drugačen [http://www.drugacen.org/smf/index.php]
Yinyang club [http://yinyangclub.mojforum.si/]
Rozalija (za roza mame in očete) [http://rozalija.editboard.com/]

Kulturni center

Kulturni center Q
LGBTIQ umetnost, kultura in alternativa [www.kulturnicenterq.org]

Kultura

Ljubljanski festival gejevskega in lezbičnega filma – najstarejši tovrstni festival v Evropi. Poteka vsako leto konec novembra / začetek decembra. [www.ljudmila.org/siqrd/fglf/]

Zbirka Lambda, zbirka literarnih in teoretskih del s področja homoseksualnosti. [www.ljudmila.org/siqrd/lambda.php]

Zbirka Vizibilija, lezbična knjižna zbirka. [www.ljudmila.org/lesbo/vizibilija.htm]

ŠKUC - Kulturni center Q (klub Tiffany) – literarni večeri, bralni krožek Anonymous readers, performansi, koncerti, razstave, filmski večeri, delavnice idr. www.kulturnicenterq.org/.

Zavod Pink Klip – razstavni in drugi projekti. pink.klip@gmail.com.

Turizem

Slovenia For Gay Travelers – koristne informacije za homo turiste [www.sloveniaforgaytravelers.com]

Menjava GLBT-stanovanj [www.surfingsofa.de]

Prijava homofobičnega nasilja

Povej naprej! [DIC Legebitra]
Prijava: activate.lgbt@yahoo.com
ali po telefonu 01 / 430 51 44 (Jasna)
Roza alarm [Škuc-LL]
Prijava: www.ljudmila.org/lesbo/alarm

Glb-trendli usluge

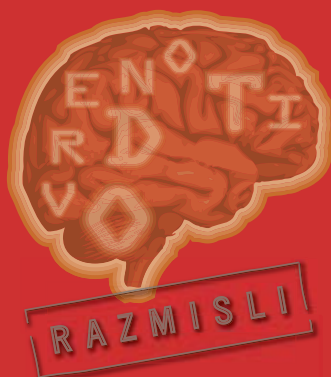
Zdrav splet
Analno zdravje, testiranje, kirurgija, estetika
Cesta v Mestni log 55, Ljubljana
Telefon: 040 431 070
Lackova cesta 54, Maribor
Telefon: 02 614 44 77
Zobozdravnica Mojca Koželj, dr. dent. med.
Zdravstveni dom Ljubljana
Enota Polje (Vevče)
Cesta 30. avgusta 2, Ljubljana
tel: 01/5864-951

In še

Škratova čitalnica – radikalna gej frendli infoteka, Metelkova 4, 1000 Ljubljana (Metelkova mesto)
Telefon: 01 4340 345
Izposoja: od ponedeljka do četrтка od 17. do 21. ure [www.ljudmila.org/anarhiv/]

Društvo informacijski center Legebitra v sodelovanju s slovensko Policijo v boju proti homofobiji

HOMOFBIJA
UBIJA.
STRAH TUDI.

POVEJ NAPREJ!

MOLK JE NAJMANJ SPODBUDNA POT

297. člen Kazenskega zakonika RS opredeljuje homofobično nasilje kot kaznivo dejanje! Če se soočate s homofobičnim nasiljem in diskriminacijo, to Povejte naprej! Prijavo lahko oddate na DIC Legebitro (kličite 01 430 51 44) ali na Policijo (kličite 113 (za nujne primere) ali 080 1200 (anonimni telefon)).

01 430 51 44

113

ISSN 1854-8474

9 771854 847004

narobe

Maja Živanovič
28
Geek, Lem00r
lezbijka

Aoi Shin
20
Oboževalec tatujev,
fotografije in industrial
glasbe. Ljubitelj jezikov
(govorim slovensko,
nemško, angleško,
japonsko in
zbirka še raste).
Bodoči študent fotografije.
trans

Foto razkritje

Vabljeni k sodelovanju pri akciji Foto-razkritje!
Kontakt: Lothar Orel, tel.: 040/522-881;
e-pošta: gink.biloba@gmail.com

Marrla Q. Shaxy
29
socialna oskrbovalka
Carpe diem!
lezbijka

Ksenija Vozelj
20
Študentka slovenistike,
ki rada spreobrača
»streljke« (-)
lezbijka